1 MAYIS: EMEĞİN ONURLU BAYRAMI

YAŞAM

AYLIK
GENÇLİK
DERGİSİ
Mayıs'88
81
900 TL
KDV Dahil

GENÇ KIZLAR EĞİTİM KATILIM EŞİTLİK İSTİYOR

Dernekler Kapatılamayacak

ÖĞRENCİ GENÇLİK BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENMESİNDEN VAZGEÇMEYECEK

YENİ KOŞULLARI YENİ BİÇİMLERDE KAVRAMAK GEREK

sanatın aktif etkileyebilme gücü ve barış

BU SAYIDA

GELEN GÜNLER
Mustafa Okan 3

59. MADDEYE HAYIR 4

ÖĞRENCİ GENÇLİK BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENMESİNDEN VAZGEÇMEYECEK
Yarın 5

DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ ÖRGÜTLÜ YAPILARINI TÜM SALDIRILARA KARŞI KORUMAYA HAZIRDIR
Fatih Güven 6

GENÇLİK YENİ BİR YÖK İSTEMİYOR 7

ÜÇ SORUN
Ali Sel 8

ÜNİVERSİTELİ DERGİSİNİN MEKTUBU

İZMİR'DE DERNEKLERİ SAVUNMAK İÇİN ORTAK ÇABA 10

HAK ARAMAYA SORUŞTURMA VE CEZA 11

"HAZIRLADIĞIMIZ MODEL HOŞUNUZA GİTMEYEBİLİR"
Adnan Kahveci 12

HARÇLAR HANGİ KASALARI DOLDURUYOR?
Doğan Atlay 13

19 MAYIS GENÇLİĞİN BAYRAMIDIR
Yusuf Karkmaz 13

SOL GÜÇLER: POLİTİK DERGİLER VE ÖĞRENCİ HAREKETİ
Yasemin Çongar 14

DEMOKRASİ KAZANMA MÜCADELESİNDE YENİ ADIM
Yılmaz Ustu 16

SORUN: DÜŞÜNME VE ÖRGÜTLENME ÖZGÜRLÜĞÜ SORUNUDUR
Selim Demirel 17

İÇİMİZDEN BİRİ : BEHİCE BORAN
Demet Yalçın 18

İŞÇİ SINIFININ BİRLİK, MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ 1 MAYIS
Zeki Yücel 20

1 MAYIS GELENEĞİ
Nihat Sargın - Haydar Kutlu 22

BAĞIMLI SENDİKACILIKTAN KİTLESEL EYLEME
Cemil Turan 23

YENİ DARAACAÇLAR KURULMASIN
Beyhan Sunal 23

GENÇ KIZLAR EĞİTİM, KATILIM, EŞİTLİK İSTİYOR
Yarın Çeviri Kurulu 24

NAMUS BEKÇİLİĞİ ALDATMACASINA SON
Sehel Gülbağı - Ayçe Arsay
GÖZALTINDA KÜÇÜK MUAYENESİ 26

DEVİ-YOL ŞAHANELERİNİN SALTANATI
Taner Gürel 28

OĞUZ OYAN "SUNALIMIN KÖKLÜ OLARAK AŞILMASI ANCAK EMEKTEN YANA POLİTİKALARIN GÜNDEME GETİRİLMESİYLE MÜMKÜN OLACAKTIR"
Söyleşi Yalçın Baysal 30

TEK BİR DÜNYAMIZ VAR
Söyleşi Gül Bilgin 32

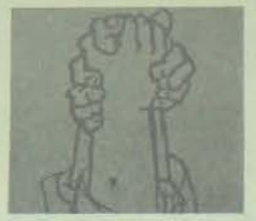
YENİ DURUM, YENİ GÜÇLER!
Samet Üker 34

IŞIL ÖZGENTÜRK İLE "SU DA YANAR" ÜZERİNE SÖYLEŞİ
Söyleşi Beyhan Sunal 35

SANATIN AKTİF ETKİLİYEBİLME GÜCÜ VE BARIŞ
Ali Alaz 36

FAUMİRO TOGLİATTİ, YAŞAMA - SAVAŞIM
İsmail Gül 37

BARIŞ FİLİSTİN HALKINDAN YANA OLMAK ZORUNDADIR!
A. Ethan Çelik - Ahmet Gürata 40

GÖÇMEN İŞÇİLERİN EN GENİŞ BİRLİĞİNE DOĞRU

"BİRLEŞME kararımız ile, Türkiyeli göçmenlerin tek bir çatı altında toplanmaları hedefine bir adım daha yaklaşırken, göçmenlerin en geniş birliğinin sağlanması birleşik örgütün en önemli çalışma alanı olacaktır." Bu sözlerle değinilen "birleşme kararı", DİBAF (Demokrasi için Birlik Avrupa Türkiyeli İşçiler Federasyonu) ile FIDEF (Federal Almanya Türkiye İşçi Dernekleri Federasyonu) yöneticileri tarafından 9 Nisan 1988 tarihinde alınmıştı. Oluşturulacağından sözedilen "birleşik örgüt" ise 7-8 Mayıs tarihlerinde Duisburg'da yapılacak DİBAF-FİDEF Birleşme Kurultayı'nda doğacak. DİBAF Genel Temsilciler Kurulu adına Erol Boyraz ile FIDEF Genel Yönetim Kurulu adına Hasan Özcan'ın yaptıkları ortak basın açıklamasına göre, iki federasyon birleşirken, "Türkiye'de insan hak ve özgür fikleri demokrasi ve insanca yaşam için mücadele eden güçlerle daha düzenli ve güçlü bir dayanışmayı" olanaklı kılmayı da hedefliyor. Açıklamada, "birleşme kararının, barış, eşitlik ve demokratik ilkelerinin kuruluş yıçamda daha güçlü yansımasına hizmet etmeyi amaçlamak tadır" denilmiyor.

YARIN'IN KARDEŞ DERGİSİ ELAN'DA FESTİVAL HAZIRLIKLARI

DERGİMİZİN düzenli olarak çıkarılamayacaklardır. 1987'nin Ekim ayı içinde Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF) yıl temalan da genç gazeteci YARIN'ın davetisi olacak Türkiye'yi ziyaret etmişti. Bu gözel dayanışma ziyaretinden, okurlan ve çalışanlarıyla YARIN için edindiğim kadar, yurtdışına arşivlerim ve edindiklerim daha iyi yararına olmalı bolan Türkiye gençliği için de yeni kapılarının olmasının sağlık. DDGF başkanı işinde yeralan Adrian Geiger'in temsil ettiği Sosyalist Almanı İşçi Gençlik Örgütü (SDAJ) çizgisinde yayın yapan ELAN Gençlik Dergisi, daha sonra YARIN'ı "Kardeş dergi" ilan etti ve Türkiye gençliğinin mücadelesine sayfalarında geniş yer ayırdı. YARIN, ELAN'la kurduğu bu dostluk-dayanışma bağını da, Türkiye genç liğinin tüm demokratik oluşumların ve dernekleri güvetleri için bir ortak köprü olarak görüyor. Sayfalarını işkencenin rock müziğe, pornografiden barışa kadar büyük bir eşitlilik içinde gençlik yaşamına ayıran ELAN bugünlerde yoğun bir hazırlık içinde. ELAN Gençlik Festivali 5-6 Haziran tarihlerinde Dortmund'da yapılacak. Her yıl, Federal Alman işlerci geçiş liğinin bir birlik şölenine dönüştürülmesi amaçlanan, geniş bir kültürel, etkinlikler programı içeren festivale bu yıl YARIN da davetli. YARIN festivalde açacağı sergi ve kalılacağı toplantılarda tümünde Türkiye'deki demokrasi güçlerinin birliğinin önemini vurgulayacak. Sol, devrimci, sosyalist gençlik çevrelerinin ortak hareket etme çabasını dile getirecek.

HACETTEPE BEYTEPE'DE BOYKOT- YÜRÜYÜŞ-GÖZALTI

6 NİSAN günü H.Ü. Beytepe Kampüsünden Candan Kavak adlı öğrencinin "kütüphane önünde boykota katıldığı" gerekçesi ile jandarma tarafından gözaltına alınmasını kınamak için öğrenciler bir otume eylemi gerçekleştirdiler. Bunun ardından gözaltına alınan 13 öğrencinin serbest bırakılması için 14 Nisan günü bir grup öğrenci, "haksız gözaltıları ve Jandarma-Üniversite idaresi işbirliği"ni protesto edercik kampüs içerisinde yürüdüler ve rektörlüğün önüne siyah çelenk bıraktılar. Kalabalık bir jandarma kordonu altında gerçekleşen bu eylem sırasında rektörlükte görevli bir kişinin "jandarma müdahale etsene" diye bağırması dikkati çekti. En son gelişmelere göre DGM'ye sevk edilen gözaltındaki öğrencilerin hepsi Candan Kavak dışında serbest bırakıldı.

NİSAN DİRENİŞİNİN YILDÖNÜMÜ KUTLANDI

14-15 NİSAN 1987'de ilkdarm "tek tip öğrenci derneği" yasa teklifine karşı Türkiye çapında eylemler düzenleyen ve zafer kazanan demokratik öğrenci hareketinin bu önemli yıl dönümü Ankara'da 14-15 Nisan günlerinde çeşitli okullarda öğrencilerce kutlandı. ODTÜ'de kalabalık bir grup öğrenci o gün saz çalıp, günün önemi üzerine bir konuşma yapılması sonra dağıldılar. Daha sonra jandarma tarafından Gü ven Ongun ve bunu izleyen günlerde Meteoloji Mühendisliği Bölümünden bir öğrenci gözaltına alındı. Öğrenciler 19 Nisan günü DGM tarafından tutuklandılar.

ODTÜ'DE KÜFÜRLÜ DERS

NİSAN ayının üçüncü haftası içerisinde, ODTÜ Şehircilik Bölümü 3. sınıf öğrencileri, Çevre Mü hendisliğinden aldığı "Çevre" (Environment) adlı dersle, dersi veren öğretim görevlisinin çeşitli hakaretlerine maruz kaldı. Ders içerisinde, bazısına silen bir öğrenciye ve diğer öğrencilere hakaretler yağdıran öğretim üyesi, bu davranışına karşı çıkanlara da ayrı davranışları gösterdi. Daha sonra dersi terk edip giden öğretim üyesine karşı öğrenciler bölüm başkanlığına dilekçe verdiler.

BUCA CEZAEVİ'NDE AÇLIK GREVİ

CEZAEVLERİNDEKİ yaşam koşullarının iyileştirilmesine yönelik demokratik bak ve isteklerin gerçekleştirilmesi amacıyla. Buca Cezaevinde baş latılan süresiz açlık" grevi sürüyor. Yaklaşık 30 kişinin katıldığı açlık grevini bir basın açıklaması yaparak desteklediklerini bildiren tutuklu ve hükümlü aileleri, basının ve tüm demokratik kitle örgütlerinin hukuki davalarına destek vermesine beklediklerini vurguladılar.

AVRUPA GENÇLİK ÖRGÜTLERİ VE YAYINLARININ YENİ PROJESİ: ORTAK GAZETE

AVRUPA Gençlik örgütlerinin ve gençlik yayınlarının katılımıyla ortak bir gençlik gazetesi çıkarılacak. Bu konudaki ilk hazırlık toplantısı, 27-29 Mayıs tarihlerinde Fransa'nın Strasburg kentinde Avrupa Gençlik Merkezinde yapılacak. Özellikle Avrupa Gençlik Dergileri Federal Temsilciliği'nin yürütücü görevini YARIN da kabul sağlayacak. Kısa adı Alman Gençlik Basını olan Federal Temsilcilik ile Avrupa Gençlik Merkezi, gazetenin çalışmalarına katılması için YARIN'a gönderdikleri çağrı mektuplarında projeyi; *"farklı ulusal ve politik kültürlerin temsilcileri olan gençlerin dostluğuna dayalı uluslararası bir yayın"* olarak tanımlıyorlar. Ortak gazetenin ele alacağı sorunlara ve politik amaçların konusunda Alman Gençlik Basını Uluslararası İlişkiler Sekreteri Peer Eickmann'ın dergimize yazdıklarını olduğunu gibi aktarıyoruz:

"Dünyanın giderek artan sorunları, silahlanma yarışı, özellikle üçüncü Dünya ülkelerinde ezgelişmişlik ve açlık, ulusal düzeyleri çoktan aşan çevre ve enerji sorunları vb karşısında uluslararası işbirliği her zamankinden daha önemli hale geliyor. Bizler de Gençlik Gazetesi tasarımına katılan insanlar olarak üzerimize düşeni yaparak sesimizi yükseltmeli, yapılan kalaları vurgulayıp çözüm yollarının bulunmasına katkıda bulunmalıyız. Ne kadar çok sayıda ülke ve politik görüşün temsilcisi olan geçlerin katılımı sağlanırsa, bütünsel çözüm yolları üzerindeki tartışma ve eylemler birleri başarıya o denli daha çok yaklaştıracaktır. Avrupa, ulusal ve uluslarüstü yeteliklerin oluşturduğu Avrupa Topluluğu'nda da, Güney ve Batı Avrupa'nın kapitalist ülkele rinin oluşturduğu Avrupa Konseyi'nden de daha büyüktür. 1975 yılında düzenlenen ve 33 Avrupa devletiyle ABD ve Kanada'nın da katıldığı Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Konferansı'ndan bu yana Avrupa Kıtasındaki daha barışçı ve birleşmiş bir Avrupa'ya kapılarını açılar. SSCB'nin silahsızlanma önerileri ve ABD-SSCB silahsızlanma Anlaşması, ileriye doğru atılmış ilk somut adımdır. Bu çabaların sürdürülmesi gerektiğini düşünüyoruz. Çünkü, gençlik temsilcileri olarak farklı yönlerde yönelen Avrupa devletlerinin ve Avrupa halklarının barış içinde birarada yaşadığı bir Avrupa'da ilişkilerini geliştirme, birlikte yaşama ve çalışma olanağına sahip olabiliriz. Bu anlamda, Avrupa'nın sözünü seslenececk bir Gençlik Gazetesi farklı politik düşüncelere sayğılı olmalı zorundadır. Herhangi bir sansür sözkonusu değildir. Böyle bir gazetenin içeriği, konusunda ele alınacak ilk gelen, doğal olarak normal bir gençlik gazetesinin içeriğidir: gençlerin sorunlarına, çıkarlarının, gereksinimlerinin dile getirilmesinde sözkonusu olan. ( ) Bu tasarı sizlere, Örtol rejimde yaşayan Türkiye gençliğinin sorunlarını Avrupa gençliğine duyurabilme olanağı verecektir."

DÜFEF-ÖD KURULDU

DİCLE Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Öğrenci Derneği kuruldu. Dernəklerinin kuruluşunu bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyuran DÜFEF-ÖD üyeleri, kendilerini önemli görevlerin beklediğini, geniş kitle desteği ile dernəklerini özerk-demokratik üniversite savaşımında önemli bir etkenli haline getirmeye çalışacaklarını belirtiler.

İSTANBUL SİNEMA GÜNLERİ'NDE SANSÜRE KARŞI SESSİZ YÜRÜYÜŞ

BİR grup sinema oyuncusu, yönetmen ve yazar 7. Uluslararası Sinema Günleri programı içinde yeralan beş filmin gösterimine sansür konulmasını protesto etmek amacıyla 12 Nisan günü Beyoğlu'nda sessiz yürüyüş yaptılar. Sinema Eserleri Sahipleri Meslek Birliği SESAM'da buluşarak Taksim'e kadar yürüyen grup adına sinema oyuncusu Hale Soygazi bir açıklama yaparak, yürüyüşün sembolik olduğunu, kısa süre içinde bütün sanatçıların katılacağı bir yürüyüş gerçekleştireceklerini belirtti.

MAMAK'TA YAŞANILANLAR UNUTULMAYACAK

12 EYLÜL döneminin en ilkel işkence merkezlerinden Mamak Cezaevi'nin, ülke tarihinde kolay unutulmayan bir yeri olacak gerçekten. İnsanın aklına gelemeyecek bir yığın itkenç yönteminin içsi edilerek uygulandığı, bir çok kişinin "öldoğu", sakat kaldığı bu cezaevinden ve orada yaşanılanlardan alınacak pek çok ders var kuşkusuz. Tüm bunları yaşayan bir yığın insan var aramızda bugün, bunlardan bazıları zaman zaman yaptıkları açıklamalarla, yaşadıklarını dile getiriyorlar. İşte geçtiğimiz günlerde bir grup devrimci, ilerici insan böyle bu açıklama yaparak, Mamak'ta yaşadıklarını özetleyip tüm bu baskıların, insanlığın en siyasal kimliklerinin yok edilmesine yönelik olduğunu vurguladılar. Mamak'taki uygulamaların, pek çok insanın ölümüyle sonuçlanan umutlu direnişlerle kırıldığının belirtildiği açıklamada, 12 Eylül dönemində cezaevlerinde çekilen işkencelerin acısının ve direnişlerin onurunun, nerede olursa olsun, Türkiye'nin tüm devrimci ve demokratlarının ortak acısı ve onuru olduğu vurgulandı.

YARIN'DAN

Gelen Günler . . .

12 EYLÜL 1980'in konsa ardından gelen günlerde generallerin hâkimiyeti, bize ilişkin araçları için yeni ufuklar ortaya koyde. Daha sonraki yıllarda bu ufuklarına 82 anayasasının kısıtlamalar için hâzırlık bir ilham kaynağı, adeta bir kilise görevi.

İşte bu özel mülkiyetin yongasıydı. Yalnızca insanlara, evlerin, fabrikaların, toprakların sahibi değildi onlar; konuların mülkiyetini de ellerinde bulundurıyorlardı. Bu, düşüncelerin ve ideaların tekelinin sıradan bireyi zenginleştirmek amaçlıydı. Derin ve sonsuz bir sessizliğe, . . . ve tepkisizliğe . . .

Pek çok değerler sistemi yıkılmaktaydı insanları küçük görüm, onların ezen ve bükülerinin evrilen, onları bulanıp reddeden ve ilkelimin yüzdünü ilem bir değerler sistemi.

İnsanları hem bireysel hem de ülkesel sessizliğe mahkum etmeyi, yabancılaşmayı, yalnızlaştırmayı, amaçlarının ve inançlarının bilinçsizleştirmeyi, yaşama bağlılığını yıkmayı başarmışlığın bencilliği içinde ermeye amaçlayan bu değerler sistemine karşı koyuş kalkmamıştı.

Kalkmadı da . . . Ölüşü ele geçiren siyasi iktidarın kopuşları bir bir ortaya çıkarıldı.

Bu "Rağa rağmen" rejimin ilan "özel"ilikleri sezgiler oldu. Rejimin antidemokratik anatomisinin açığa çıkardığında kuşku yok ki en büyük payların biri bannendır. Sözü daha fazla uzatmaya gerek var mı? İktidarın basınç yüzeyin çoğunu saldırının açıklayabilmek için yeni örneklere ihtiyaç kalıyor mu? Her geçen gün artan gazete toplu fiyatları, artan da gelen zamlar, toplumsal, kapamalar, yeni basın yasası. . . bunların ötesi, rejimin fikirlerinin rahatsız hâkimiyetini yönelen tüyen planında ve yaklaşımda iktidarın nasıl olamadığını göstermektedir.

OKUYUCULARIMIZ *yıllardır YARIN'ın da karşı koyduğu baskıları yakından izliyorlar. Bunlardan biri de 1987 yılı Mayıs sayısının toplatılmasıydı. Ancak geçtiğimiz günlerde bu sayımızın toplatılmasına ilişkin açılan davada cezalandırılmak kararı alındı. Geçen yıl pek çok okuyucumuza ulaştırmış olmak, bulanıklığımız bu sayımızı bu yıl okuyucularımıza göndereceğiz.*

REJİMİN *antidemokratik çehresini her yerde görmek olanaklı. İstanbul Sinema Günleri'nin sonsöz duvarına çarpacak şekilde gösterimlerinin önünden geçmeyecek. Sansüre takılan filmlerden biri olan "Su da Yanar"ın senaristi İgal Örgeneşlük ile bir süre önce yapılmış söyleşiyi sansürü şiddetle kınayarak bu sayımızda yayınlıyoruz. Yine burada, dergimizin geçtiğimiz ay içerisinde "yandaş" olduğu gerekçesiyle bazı üniversitelere alınmasının dağıtılmadığını öğrendik. Gerçekten "yandaş" olan "hâlâ rağmen" varlığını sürdüren bu iktidardır.*

MAYIS *ayının pek çok alanda yeni gelişmelere gebe olduğunu söylemek zor değil. Öğrenci derneklerinin birer birer alışan kapatma bildirileri, dernek üyelerine yönelen disiplin cezaları, kitlelerin yoksulluğa düşürülmesinin sistemli uygulamaları olarak türerken demokratik öğrenci hareketinin bu yıl 1 Mayısı sessiz kalması düşünülebilir mi? Çünkü öğrenci dernekleri demokrasi mücadelesinin vazgeçilmez mevzilerindedir. Ve bu mevziler terkedilmeyecektir; rejimin, gençliğin geleceğini iptal altına alma planları boşa çıkarılacaktır.*

GENÇLİĞİN *örgütlenme ve kendini haklama eğilimlerini engellemek için, evrensel, toplumsal gruplar üzerinde bir rol oynamaktadır. Şimdi, tüm geçlerin birlikte gençlik yıpılarının önünü açacak devrimcilerinin sağlanması bir görev olarak karşımızda duruyor. Her gelişmenin sol, devrimci, sosyalist gençlerin görüşlerini sunma, tartışma ve gerçeği birlikte arama çabalarına hizmet etmesi gerektiğine inanıyoruz. 1988'in ilk toplantıdan itibaren "Değişiz Tartışıyor" başlığı altında yayınladığımız söyleşileri de bu çabanın bir parçası olarak değerlendiriyoruz. Bundan sonra da, benzeri söyleşi ve tartışma yazılarına sayfalarımızda yer vereceğiz.*

çıkarılacaklar

Bir yandan cumhurun geçirdiğini kanunları ellerinden alınmaya çalışırken diğer yandan da gelecekleri umutlu olmaya . . . İçi boşaltılmaya çalışılıyor. Dünyada emekleriyle yaşayan tüm insanların başarısı, onların mücadelelerinin ve kazanımlarının ifadesi olan 1 Mayıs'ın da böyle bir özelliğe sahip. Bu onuru sayesinde hâlâ bir özlemi sahip olan Türkiyeli emekçiler, hem demokrasinin kazanılması için verdikleri mücadeleyle, hem de bu mücadelenin cezaevleri duvarları arasında bırakılmış arkadaşlarımızın yüreklerini 1 Mayıs'a sahip çıkmalarıyla. Bilmektedirler ki, onlar, gelen gençlerin haber çıkıdır. Ve şimdi mücadeleden bu haklarının mutlu günleri ancak gelen günlerdir

Sevgi ve dostlukla

Sahibi: SAMİ ALPTEKİN • Sorumlu Yazı İşleri Yönetmeni: MUSTAFA OKAN • Genel Yayın Danışmanı: TANER GÜREL • İdari Müdür: YALÇIN UYSAL • Haber Sorumlusu: BEYHAN SUNAL • Adres: İSTANBUL BÜLENT ERVİYMAZ-PAİK KOZAK-Emel Sok. Bahçıvanlar İşhanı No. 37 Kat 4 Cemberlitaş • CEMAL YILMAZ-Meydanevi Sok. Ateş İşhanı No. 3/20 Karşıyaka • İZMİR: MAHMUT EŞİYMEZ - Bağ. Sok. Erbezci İşhanı No. 38/2 Alsancak • Yönetim Kurulu Üyesi: GÖRKAN UÇKAN - Sok. 10045. 10084 Sokağı No: 6 Ataşehir • MUHİTTİN BİLGİN - Mahmutbey 28 Otobüsdurağı 3 no'lu Mahalle • RAMAZAN EKİNCİ - Posta: 393, 6060 Alanya • İstanbul SERDAR ATAMAN - Postane 934 6853 Fatih • Kıbrıs: SEVGÜL ULUDAĞ - 15 Nisan Ayların Sokak, Lefkoşa • Abone Hesaplarımız: Yıllık: 9000 - Altı Aylık: 4700 TL • Yurtdışı: Yıllık: 25 DM - 24 DM - Ten Sahipsiz 5 DM • Dizgi: YÜKSAN DERİŞ • Baskı: Doğu Ateş Ofset Tesisleri • Grafik Düzenleme: Yazım • Dağıtım: Her Dağıtım • Yönetim Yeri: Sağlık E. Sok. 5/17, Kocaiş-Ankara • Yazışma Adresi: P.K. 723 Kızılay - Ankara • Posta Çeki No: 164860 • İlan Koşulları: Arka Dış Kapak: Tüm Sayfa: 300.000 • Yarım Sayfa: 175.000 • Dış Sayfalar: Tüm Sayfa: 250.000 • Yarım Sayfa: 130.000 • Çeyrek Sayfa: 70.000 •

İç Sayfalar: Tüm Sayfa: 225.000 • Yarım Sayfa: 120.000 • Çeyrek Sayfa: 65.000 •

Baskı Tarihi: 5.5.1988

REJİM ÜNİVERSİTELERİN DEMOKRATİKLEŞMESİNDEN, DERNEKLERİN BİRLİKTE YENİLMEZ BİR GÜÇ OLMASINDAN KORKUYORU

"59. maddeye hayır!"

Bir öğrenci derneği nasıl kapatılır? Bugünkü rejim öğrenci derneklerini kuruluştuğu günden sonra bu soruya yanıt aramaya başladı. Daha o günden öğrenci gençliğin örgütlenmesinde duyduğu rahatsızlığı açıkça gösterdi.

Öğrenci derneklerinin yönetici ve üyelerine karşı süren fiili baskılar ile birlikte (gözaltılar, izlemeler, soruşturmalar) dernekların önüne hukuki engeller çıkılmaya başladı. Anayasanın 33. maddesi "Herkes önceden izin almaksızın dernek kurma hakkına sahiptir" biçiminde başlamasına rağmen, dernekler konunu anayasanın vermiş olduğu bu hakkı dönemlerine rağmen YÖK'ün 59. maddesi "öğrenci derneklerinin kurulabilmesi ve öğrencilerin üye olabilmeleri rektörün iznine bağlıdır" biçiminde yorumlandı. Öğrenci derneği kurulmasını, demokratik hakların kullanılmasını engelleyerek isteyen rejim sürekli olarak 59. maddeyi öğrenci derneği kurucularına doğru çevirdi.

YÖK'ün engellemelerik 59. maddesi öğrenci derneklerinin idare mahkemelerine başvurması sonucunda çıkan dernekler lehine kararlarla defalarca aşıldı. Rejim buna sessiz kalmadı. Bir yolunu bulacak, YÖK altında eziliş öğrencilerin isteyleri için birarayı gelmelerini engelleyecek, örgütlü mücadelelerini esas etmeyecek bir anayasayı hemen çıkardı. ANAP Bakanı Milletvekili İsmail Day: 4 Şubat 1987'de 2547 sayılı Yüksek Öğretim Kanununun 59. maddesinin değiştirilmesine ilişkin kanun teklifini TBMM Başkanlığına sundu. Niyetin yeni bir düzenlemeye gitmek değil gelişen demokratik öğrenci hareketinin demokratik yönden sağlamak, hareketi dışarıdan etkisiz almak olduğu görüldü. Gerçi yasa teklifi öğrenci hareketinin tepkisiyle karşılaştı. Öğrenciler kendi örgütlerini yaratabilir. Ağırlıklarını koydular. Teklif geri çekildi.

Öğrenci derneklerini kapatma, öğrenci gençliği örgütsüz bırakma planında rejim vazgeçmiş değildir. Dernekler hedef alan girişimleri bugün aşamalı ve büyük boyutlara ulaşmıştır. Dernek üye ve yöneticileri üzerindeki baskıları artmıştır. Derneklerin çalışmaları, yapılan etkinlikler engellenmeye çalışılmaktadır. Okullarında sistemle bütün yasal dernek üyeliğine, basın açıklaması, yapan yönetimlere disiplin soruşturmaları açılmış ve okullarından uzaklaştırma cezaları verilmiştir. İstanbul'da dört fakültede 147 kişiye soruşturma açıldı (Yarın, Nisan 88) Yine sayısız öğrenci dernekleriyle polis baskısı nedeniyle yer verilmedi.

İktidarın amacı iyice belirginleşmiştir. Önce öğrencilerin örgütlerini yine onlardan soyutlayacaklar, etkisiz bırakacaklar, sonradan kapatarak hareketi aktivite hale getireceklerdir. Bütün bu niyede ortaya çıkan gün kerede Meclis'e sunulacak olan ve gençliğin görmediği, ne olduğunu bilmediği Adnan Kahveci'nin YÖK'de değişiklikleri içeren teklifinin gündeme gelmesi rastlantı olamaz. Rejim artık görmüştür ki, YÖK istediği konuları işleyecek, istenilen doğrultuda hareket edecek. kışla düzeninin yürütücüsü gayet bir kurum değildir. Ve kendisinde de YÖK'ü istediği gibi düzenleme rahatlığı yoktur.

Bugün gençlik üzerine üzerine yürüttüğü politikalarını yaşama geçirmekte çektiği zorluk rejimi iyice telaşa sürüklemiştir. Öğrenci gençlik hareketinin gelişmesi ve özerk demokratik üniversite mücadelesinde kazandıkları rejimi korkutmuştur. Artık üniversitelerin demokratikleşmesinden, derneklerin birlikte yenilmez bir güç olmasından, gençliğin istemlerinin yaşama geçmesinden korkuluyor.

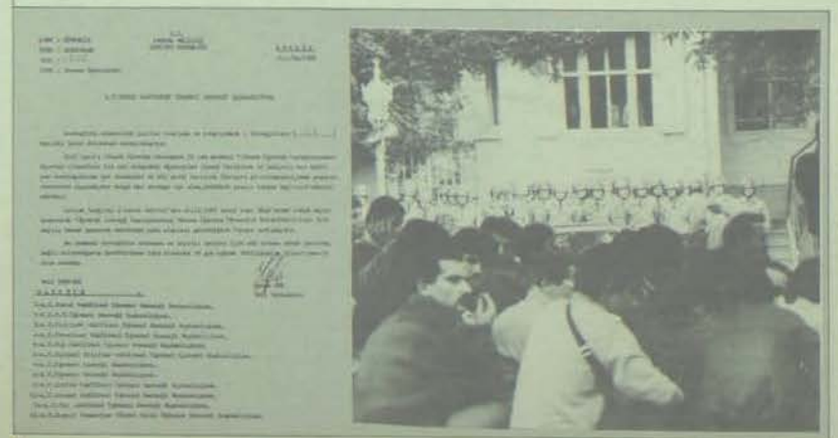
Rejim yasadışı uygulamalarını ara vermeden sürdürüyor. Öğrenci derneklerinin kendi sorunlarını konuşmak için bir araya geldikleri platformlara polis her defasında saldırıyor. 5 Mart 1988'de bir saldırı daha yaşadı. İzmir'de sorunlarını konuşmak üzere toplanan dernek temsilcileri toplantı yeri olan ETÖD lokalinden alınarak İzmir Emniyetine götürüldüler. 56 öğrenci 24 saat gözaltında tutuldu. 11 Mart 1988 tarihinde İzmir Valiliği 54. maddeye dayanarak, çalışma alanlarını aştıkları gerekçesiyle ETÖD, MÜFÖD, İMYÖD ve FENFÖD'ü kapattı.

Oysa, İstanbul'da 6 Ocak 1987'den önce Serdar Şimşek ve daha sonra 7 öğrencinin gözaltına alınmasıyla devam eden operasyonun 31 Ocakta İstanbul DGM'deki sonuçlanmış, biçimi bazı gerçekleri ortaya koymuştu. Mahkeme kararında aynen şöyle diyordu, "...dernekler kurarak sorunlarının çözümünde ortak çalışmalarda bulunmaları, bu yöndeki eylemleri rejime yöneltik yasadışı eylem olarak değerlendirilmemelidir. Bu yönden sanıklar ... Türkiye'deki diğer üniversitelerden geleo öğrenci derneklerinin kurucu veya başkanlarıyla bir araya gelip bulaşmaları örgütsel bir faaliyet olarak değerlendirilemez." İzmir Valiliğe ise bu açık kararı rağmen polisin 5 Mart 1988'deki yasadışı uygulamasının inançsız olmuştur. 15.3.1988'de olay Bornova Cumhuriyet Savcılığının aldığı kararla bir kez daha öğrencilerden yana sonuçlanmıştır. "...sanıkların 2911 sayılı yasaya muhalefet suretiyle izinsiz toplantı düzenledik ierine Ulişkin dava açılmasına yeter kanıt bulunmadığı gibi, açıklanan nedenler karşısında suçun yasal unsurları da oluşmadığından: ... KOVUŞTURMA YAPILMASINA YER OLMADIĞINA..."

Öğrenci derneklerine yönelik saldırının bir diğer bakası da, Bursa Uludağ Üniversitesi İİBF-ÖD ve Samsun 19 Mayıs Üniversitesi ÖD'nin Yargıtaya YÖK'ün 59. maddesinin dernek kurucu ve üyelerinin Okul Rektörlüğünden izin alması gerekliği biçiminde yorumlanarak kapatılması oldu. Yargıtay 2. Hukuk Dairesinin 28.12.1987 tarihinde "Öğrenci Derneği Kurucularının Yüksek Öğretim Öğrencisi bulunduklarından 2547 sayılı kanun uyarınca Rektörden izin almaları gerekliğine" biçiminde verdiği 10845 sayılı kararı Ankaradaki öğrenci derneklerinin önüne sürüldü. Ankara Valiliği Emniyet Müdürlüğü 12 öğrenci derneğine 11.4.1988 tarihli olarak gönderdiği yazıda, Yargıtay kararını öne sürerek şu isteklerde bulunuyordu. "...Derneğiniz kurucusu ve kayıtlı üyeleri için söz konusu kanun uyarınca, bağlı bulunduğunuz Rektörlüklen izin alınarak 30 gün içinde Valiliğimize bildirilmesi..."

Yaşanan tüm sorunlar ve peşi sıra gelen saldırılar rejimin aşık hadçi halîne gelen derneklerini ve onların sahibi öğrenci gençliği susturamadı. Kapatılan 4 öğrenci derneği yapılarını basın açıklamasında iktidarın derneklere yönelik oyununa ve öğrenci gençlik üzerindeki altın baskılara dikkat çekililer. İzmir'de yapılan ve alında kapatılan bir derneğin üyesi ve Yönetim Kurulu Başkanının imzasını taşıyan bir diğer basın açıklaması da "öğrenci derneklerini yok etmeye yönelik bu girişimler, öğrenci hareketindeki durgunlukla, birim derneklerinin yalnızlaştırmasıyla, öğrenci hareketinin merkezi koordinasyon ve birliğinden yoksun olduğu dönemle çakışmakta. kendine bir zemin bulabilmekte ve sonuç alıcı olabilmektedir... Bu bağlamda :Tüm öğrenci derneklerini EYLEM BİRLİĞİ seminde İstanbul'da ... 23-24 Nisan tarihinde toplantıya çağırıyoruz..." diyordu. Ankara'da öğrenci derneklerinin yaptığı basın açıklamasında, kuruluşu günden bugüne kadar derneklere, kurucularına ve üyelerine yapılan baskılar sıralanıyor. saldırıların örgütlenişinin 1980'den, bu örgütlenişin otoşansına yönelik olduğuna dikkat çekiliyor ve "... tüm demokratik kurum ve kuruluşları özelde öğrenci derneklerine, genelde tüm demokratik kurum ve kuruluşlara yönelik saldırılara karşı ortak tavır almaya çağırıyoruz." deniyor.

Bir öğrenim dönemini daha bitirmeye doğru gidiyoruz. 12 Eylül rejiminin yaratığı örgütsüzleştirme, depolitizasyon, toplumun tüm çırpınışına karşı parçalanıyor, parçalanacaktır. Öğrenci gençliğin akademik sorunları üzerine üst üste birikmiş bulunuyor ki bu ancak örgütlü birleşik bir güçle kaldırılabilir. Bunun bilincinde olan ilerici, devrimci, demokrat, sosyalist gençlik, öğrenci derneklerini kurma, yaşama mücadelesinde yitmeden, kararlı bir biçimde demokratik haklarını savunuyorlar. Şimdi öğrenci derneklerini yok etmeye yönelik yeni saldırılar hazırlanıyor. Öğrenci gençliğin ancil kesimleri tüm öğrenci gençlikle birlikte bu saldırıya geri püskürtecektir.

Yeni YÖK Yasası, öğrenci gençliğin iradesinin dışında geniş öğrenci yığınlarının çıkarlarına karşı yasalaşamaz. Öğrenci dernekleri, hangi biçim ve girişim adı altında olursa olsun kapatılamaz. Verilen emeği kimse bir çırpıda yok edemez.

ÖĞRENCİ GENÇLİK BAĞIMSIZ ÖRGÜTLENMESİNDEN VAZGEÇMEYECEK

Mayıs ayına giriyoruz. Mayıs, dünyada ve ülkemizde ilk günüyle büyük önem taşıyor 1 Mayıs, işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü. İşçi sınıfımızın bayramını coşkuyla kutluyoruz Tüm gençliğin 1 Mayıs'ı kutlu olsun.

Mayıs ayı öğrenci gençliğin savaşımının çetinleşeceği günlere gebe görünüyor. ANAP Hükümeti, "yeni" bir YÖK yasası hazırlığı sürdürüyor. Bugüne kadar izlenen politikaların bir devamı olarak, bir çırpıda YÖK yasasını parlamentodan geçirmenin planlarını yapıyor. Artık bunda yanılacaklar. Üç yıldır kan ter içinde kurulan öğrenci dernekleri ve öğrenci gençliğin yürütülüğü savaşım ile elde edilen kazanımların bir çırpıda yok edilmesine izin verilemez, vermeyeceğiz.

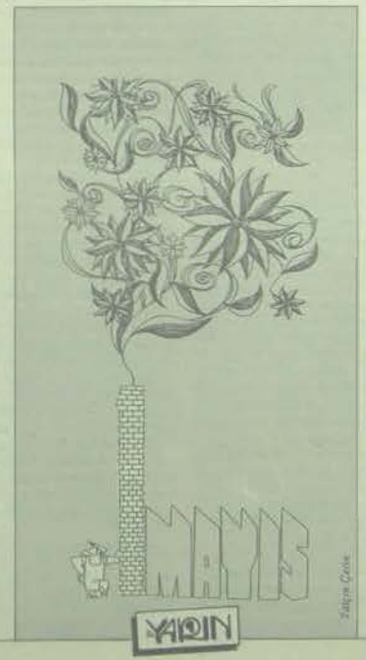
"Yeni" hazırlanacak YÖK yasasının birçok boyutu var. Bütünsel olarak üniversitenin özerk-demokratik olması yolundaki mücadelede de, öğrenci gençlik sorunlarının tümüne karşı duyarlı davranıyor. ANAP'ın getirmek istediği YÖK tasarısına ve halen varoları YÖK'e karşı zaman içinde çok geniş muhalefet gelen ortaya çıkmıştır. İnönü, Demirel gibi ANAP muhalifleri yanı sıra, YÖK'ün atadığı bazı öğretim üyeleri, basın, bilim adamları, 1402' liler, işçi sendikaları, öğrencilerin anaları, babaları gibi. Öğrenci gençliğin çok geniş bir kesimi, YÖK'ün şu ya da bu yanına, kendisini doğrudan ilgilendiren uygulamalarına karşı çıkıyor.

Bugüne kadar YÖK'e karşı çıkan bu güçler, bütünlük içinde aynı noktaya aynı anda yönelecek, geniş güçlerin hareketli ve sonuç alıcı bir cephesi yaratılmalı. Biz kanıyoruz ki, bu gerçekleşmeyecek bir durum değildir. Bu süreçte öğrenci dernekleri tüm bu güçleri aynı noktaya yöneltecek bir çalışma ile, geniş güçlerin birleşik eylemliliğinin sağlanmasını gerçekleştirebilir. Oynanmak istenen oyun boşa çıkabilir.

YÖK'e karşı yürütülen savaşım demokrasi savaşımının önemli bir cephesini oluşturuyor. Bu nedenle sorun yalnızca öğrenci gençliğin sorunu olarak ele alınamaz. Ya da sorunu, öğrenci derneği yöneticileri ve üyelerinin sorunuymuş gibi görmek bir yanılgı olur. Çünkü, öğrenci gençliğin vazgeçilmez hakkı olan kişi hakkı, yurttaşlık hakkı 1982 Anayasasından da geri bir biçimde çiğneniyor. Bu ne Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesine uygundur. ne de İnsan Hakları Evrensel Beyannamesine. Gençliğin bütünü için Dernekler Kanunu'ndaki yasaklayıcı hükümler, öğrenciler için YÖK'ün 59. maddesi ile daha da pekiştirilmiştir. Bu yasakların devam etmesi, hele "yeni" YÖK ile bunun değişik bir ambalaj ile yeniden gündeme getirilmesi, tüm demokrasi güçlerince kabul edilmeyecek anti-demokratik bir uygulamadır.

Öğrenci gençliğin YÖK'e karşı savaşımı, öğrenci örgütlenmesinin ortadan kaldırılmasına yönelik saldırılara verilecek yanıtta somutlanıyor. 23-24 Nisan'da Türkiye öğrenci derneği temsilcileri İstanbul'da biraraya geldiler. Öğrenci gençliğin sorunları ve öğrenci derneklerine yönelik saldırıların değişik boyutlarını değerlendirdiler. Demokratik öğrenci hareketine yönelik saldırılara karşı yapılacak çalışmalar üzerindeki tartışmaları sonuçlandırdılar. Tüm sonuçlar yaşama geçirilmelidir.

Mayıs ayında gündeme gelecek olan YÖK tasarısı, -daha ileri bir tarihe de erteleyebilirler- ANAP'ın hazırladığı biçimiyle çıkamayacaktır. Geniş öğrenci kesimlerinin, demokratik kamuoyunun örgütlü birleşik gücüne çarparak parçalanacaktır, Bunun için bugüne kadar süre gelen çalışmaların daha somut bir içerikte yürütülmesi için birleştirici, toparlayıcı adımlar atılmalıdır. Bugün, "Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz?" biçimiyle somutlanan YÖK'e karşı alternatif mücadele hattının çerçevesini belirlemek gerekliidir. Bize göre bu, öğrenci derneklerinin ve diğer kesimlerin, öğretim üyeleri, 1402'likler, sendikalar, meslek odaları, siyasal parti temsilcileri, öğrenci gençlikle ilgili diğer demokratik kuruluşların katılacağı bir tartışma süreciyle "yeni YÖK"e karşı somut bir istemler bütünü çıkmalıdır. Bu alternatif üniversite taslağı biçiminde ifade edilebilir. Bu taslakta, öğrenci gençliğin örgütlenmesinin önüne ve ardına hiçbir yasaklama getirilmemelidir. Öğrenci gençlik üniversite yönetiminde söz ve karar sahibi olabilmelidir.

Demokratik öğrenci hareketi çok zorlu bitecek bir öğrenim yılına doğru yönelmiş bulunuyor. Bir yandan kazanımlarımızı koruyacağız, öte yandan daha ileri kazanımlar için öne atılacağız. Rejimin dört bir yandan saldırılarını sürdürdüğü bu koşullarda bu görevin üstesinden gelebilmek kolay bir iş değil. Ama unutmayalım ki, bugüne kadar hangi işimiz üyesine kolay başarılmıştır? Bir dönemeç noktasına doğru yaklaşıyoruz. Bu sürecin sonucunda önümüzde yeni görevler, yeni ufuklar açılacaktır. Bu yeni sürecin nasıl olacağını savaşım, savaşımın niteliği ve savaşımın içinde yer alan güçler belirleyecektir.

Öğrenci hareketinin öncü unsurları dün olduğu gibi bugün de önemli bir görevle karşı karşıyalar. Kazanımların korunmasında, daha ileriye gidişte, birleştirici, geniş kesimleri hareketlendirecek bir çalışma anlayışıyla, öğrenci dernekleri bu süreçte belirleyici bir rol oynayabilirler. Geniş öğrenci yığınlarının bu süreçte katılmasını sağlayabilmek için, en geniş tartışma ortamlarının yaratılması, kendi sorunlarını ifade edebilecekleri koşullar oluşturulması gerekiyor.

Öğrenci gençliğin içindeki farklı görüşleri savunan kesimlerin arasındaki ilişkiler olumlu bir gelişme süreci izliyor. Tartışmalar, görüş alışverişleri daha nitelikli, karşılıklı olarak birbirini anlamaya yönelik olarak gelişiyor. Politik görüşlerin tartışılması giderek gençliğin sorunlarına politik yaklaşımda ortak noktaların bulunmasına yöneliyor. Politikanın kendisi, uzlaşmalar, geri çekilişler, ileri atılışları içeriyor ve bütün bunlar bir bütünlük oluşturuyor. Gelişme süreci politik tartışmaların, politik ortamın daha verimli, gelişmeye yönelik olduğunu gösteriyor. Bu gelişme süreci, demokratik öğrenci hareketinin gelişmesini, güçlenmesini sağlayacaktır. Böylece öğrenci gençliğin daha geniş kesimlerinin politik savaşıma çekilmesi, rejimin politikaları karşısında yer alması, tutum belirlemesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, önümüzde çok somut bir iş duruyor. Bunun üstesinden gelmekliyle, Demokratik öğrenci hareketinin gelişme süreci bu etabın kazanılmasıyla yakından sıkıya bağlı görünüyor.

Yeni YÖK yasası, öğrenci gençliğin iradesinin dışında, geniş öğrenci yığınlarının çıkarlarına karşı yasalaşamaz. Öğrenci dernekleri ne biçim ve girişim adı altında olursa olsun kapatılamaz. Verdiğimiz emeği bir çırpıda kimse yok edemez, ettirmeyelim.

23- 24 NİSAN TOPLANTISININ ARDINDAN

Fatih Güven

Demokratik Öğrenci Hareketi Örgütlü Yapılarını Tüm Saldırılara Karşı Korumaya Hazırdır

23-24 Nisan'da öğrenci dernekleri'nin yaşadığı durgunluğu aşma yolunda önemli bir adım atıldı. 11 ile düşeyinde öğrenci dernekleri, 8 Mart'ta pofa tasarısından engellenen toplantıyı yapmak, uzun süredir ilk kez biraraya geldi ve soyut tartışmalardan, kavramlardan uzak, sonuç alıcı, verimli bir toplantı gerçekleştirdi.

Ülkedeki elli civarında öğrenci derneğini biraraya getiren temel etmen eğitim sisteminde yapılmak istenen rejim, YÖK'ün ısrarla değiştirme ve yine bir yere değişikliği ile öğrenci derneklerinin varlığına son verme tasarılarıydı.

Örgütlenin önceki iki sayısında da değindiğimiz gibi bu saldırı tasarısında uygun bir zemin yaratmayı tasarlayan rejim, öğrenci derneklerini özellikle bankası farklı biçimler altında sistemli olarak -İzmir'de valiliğin kayıt uygulamaları, Ankara'da 59. maddenin değişik bir biçim altında yeniden gündeme getirilmesi, İstanbul'da öğrenci gençleri okullarından uzaklaştırmaya ve kitleye korku salmaya yönelik disiplin soruşturmaları vb.- sürdürmektedir.

Tüm bu baskılara karşılık gündüz'de dekiler ya da birimler düzeyinde gerekli tepkiler gösterildi. Ancak bu tepkilerin yeterli olmayı olanaklı dağıldır. Öğrenci gençliğin yürüttüğü mücadelenin illere ya da fakülteler gibi daha küçük parçalara hapsolmasına rejimin işine gelliyor ve onun demokratik öğrenci hareketine karşı topyekün saldırısı için oldukça elverişli koşullar yaratıyor.

Öğrenci dernekleri tüm bu saldırıları durdurmaya ve ANAP'ın maya ayında sahneye koymaya hazırlandığı oyunu tıkamadan engellemeye hazırdır. 23-24 Nisan'da duyduğumuz aşmanın yanı sıra öğrenci gençliğin varoları örgütlü yapıları, öğrenci derneklerini koruma ve kitleselleşme çabalarını daha gerçekçi çizgilerde yürütme yolunda da önemli bir adım atmıştır.

Toplantı sonucunda oluşan çalışma kararlarını somutlarsak,

I

Tek bir hedefe yönelik olarak verilen ortak mücadelenin başarısı için ülke düzeyindeki dağınıklığın zorunlu olduğunun bir kez daha çıkarılmıştır. Ülke düzeyindeki platformun gerekliliğinin sağlanması konusunda tüm dernek temsilcileri fikir birliğine vardılar

II

Değişik eğilimlere sahip dernek temsilcilerinin tartışmaları farklılıklara karşın ortak hedefler saptayarak bunlar doğrultusunda birlikte iş üretebilecekleri ve aynı platformda biraraya bulunacak kavgacı ve sonuç alıcı tartışmalar yapabilecekleri gerçeğini ortaya koydu.

"Benim değişim olmalı", "Oy çokluğunu sağlayarak çıkağın hattı tüm eğilimlere kabul ettirelim" vb. anlayışlarının bir kez daha -gündeme gelmesi- demokratik bir tartışma ortamında "doğru"nun birlikte saptanmasını değil, bunun, Platformda gütülen nokta "oy birliği sanı" olmamıştır.

Platform sonrasındaki süreç oybirliği esasını kararlara katılımın, bu anlamda katılımcılığında garantisi olduğunu ve merkezi önderliğe karşı verimli çeşitli, aktif ve onu güçlendirecek ilişkiler yaratılmıştır.

III

Öğrenci dernekleri tutukluklara gündeme bu yana gösterdiği hoşgörüsüzlük karşısında gerekli tepkiyi göstermeyi, hatta Nisan ayı'de olduğu gibi çok önemli konularda bile rejime geri adım attırmayı başarmıştır. Ancak bugün kamuoyunun kazanılması ve geniş öğrenci yığınlarının da aktif desteğinin sağlanmasının önemi, tekrar vurgulanarak somutlanmıştır.

7-8 May'ıs'ta öğrenci derneklerinin yanısıra diğer demokratik kitle örgütlerinin, siyasi partiler ve milletvekillerinin, aydınların, siyasi tutukluların da katılımıyla toplanması düşünülen konferans ve sonuçta ortaya çıkacak "Yüksek Öğretim Bildirgesi" tarafından alternatifle bütünleşmesini sağlayacaktır. Bu konferans ve bildirge bir yandan mayıs ayında gündeme gelecek tartışmalarda yüksek öğretim gençliğinin de sesini Meclise taşıyacak; öte yandan 88/89 öğretim yılında gerçekleştirilecek Kurultay'a da önemli kazanımlar aktaracak, bir anlamda onun ön bilgisini oluşturacaktır.

Yine bu çerçevede ANAP'ın düşündüğü yeni YÖK tasarısı -ya da eski YÖK'ün yeni ambalaj-ı- ön teşhisinin önemi üzerinde de durulmuştur. Bu teşhis yüksek öğrenim gençliğinin alternatifle bütünleşmelidir.

Böylece bir yandan kararlı direnişimiz sürecî ile rejimin oyunu bozulacken, öte yandan gençliğin alternatif önerilerini somutlayarak değişen koşullara karşın, örgütlülüğe sahip bir programlık hedefler bütünlüğü oluşturulacaktır.

Yaşanan tartışmalar bir sonucu daha ortaya çıkarmıştır: Bugün bir yandan varolan derneklerimizi korurken, öte yandan dernekler'in kitleselleşmesi sorununa da daha ciddi eğilmeliyiz.

Derneklerin yaşanan süreçin olumsuzluklarını sürgeleyen kabuğunu çatlatarak hedef kitleyle bütünleşmesi, böylece varolan yapıları güçlendirerek rejime ikinci bir yanıt verilmesi konusunda yine ortak düşüncelere varılmıştır.

Bu ise öğrenci derneklerinin öğrenci hakların savunmak için varoldukları kitleye bir kez daha anlatabilmekten geçer. Tüm öğrenci derneklerinde, varolan sorunlara daha dayanıklı yaklaşmak bu sorunlara eşdeğer yolunda çözüm önerileri üretmek ve bu hat üzerinde sağlanan kitlesel'liğe kabul bir korumalmasına dönüşmesi gerekmektedir.

Öğrenci derneklerinin ülke düzeyinde oluşturduğu platformun son çalışmasını etkileyen önemli bir noktaya değinmek gerekirdir. Demokratik öğrenci hareketinin içinde yer alan farklı eğilimlerin, politik platformlarda da biraraya gelerek ortak çalışmalar yürütmeleri, demokratik öğrenci hareketinde gelişmelere olumlu yönde etkilemiştir. Birçok alanda birlikte olabilme, öğrenci gençliğin akademik, demokratik hakları için birlikte mücadelenin altlığı ve ölçeğini oluşturmuştur.

Son bir nokta, öğrenci dernekler'inin güçlenmesi ve gelişmesi için yürütülen tartışmalarda, öğrenci gençliğin bağımsız örgütlenmelerinin yerini bir başka onayın doldurmayacağı gerçeğidir. Öğrenci dernekler'inin kapatılmasına yönelik saldırıların bulunduğu dönemde dikkatler, tamamen bağımsız örgütlenmelerin çok küçük araçların kullanılmasıyla savunulmasına çevrilmelidir.

Sonuç olarak, demokratik öğrenci hareketi örgütlü yapılarını tüm saldırılara karşı korumaya hazırdır ve bu görevin altından başarı ile kalkacaktır: "ÖĞRENCİ DERNEKLERİ KAPATILAMAZ!"

Son aylar içerisinde, iktidarın yeni YÖK tasarısı kulislerde dolaşıyor, iddia ediliyor ki bu tasarıyı Devlet Bakanı Adnan Kahveci ile Kemal Karhan birlikte hazırlıyor. Duyumlara çerçevesi ile bu tasarı, YÖK'ün antidemokratik özünden hiçbir şeyi değiştirmeyecek; üniversitelere müdahale boyutlarını getirecek, bütün üniversitelerde daha da baskıcı olacağı kesin olan "yerel YÖK"ler sistemini içeriyor. Bana rağmen, şimdiki YÖK'ten bazı yapısal'ı sınırı uzaklaştırılacak, yüksek ve aldatıcı biçimde değişik. İlkler yapılacak ve 12 Eylül sonrası üniversitelerin sistem içinde devir-teslim işlemi gerçekleştirilerek, ortaya kamuoyunun ve öğrencilerin destekleyeceği umulan bir şeyler çıkarılacak.

Bu arada, aksayan yanları ve perde arkası oldukça kolay ortaya çıkarılabilecek bu tasarıya etkili bir muhalefet gösterilmesi olasılığına karşı, iktidar bütün önlemleri alıyor. Bu doğrultuda öğrenci derneklerine karşı baskılar yoğunlaştırılacak, yöneticiler ve üyeler sindirilecek, derneklerin kendi aralarındaki eşgüdümü sağlamaları önlenecek ve yeni tasarının "güdümlü öğrenci birlikleri"ne yer açmak, zemin hazırlamak üzere YÖK'ün 59. maddesi gibi bir hukuki dayanak yeniden "keşfedilip", öğrenci dernekleri kapatılacak.

İşte, iktidarın şu bitkin ayrıntı oynadığı oyun budur. Demokratik öğrenci hareketini oluşturan güçlü, en geniş öğrenci kesimlerini ve geniş demokrasi kamuoyunu birlikte harekâtlendirebildiğinde rejimin bu oyunu tıkanabilir. Demokratik öğrenci hareketi, kendi öz örgütlerini savunmak kaydırılmamayı ve yaşatmayı sonuna kadar savunmalıdır.

Bunun için Demokratik Öğrenci Hareketi, öncelikle diğer demokratik güçlerle dayanışma içerisine girerek, öğrencilerin öz örgütleri olan ve onların haklarını YÖK'e karşı savunan öğrenci derneklerini kapatılmamayı ve yaşatmayı hedeflemeli. Bu, bugünün değil, mayıs ayı içerisinde YÖK sisteminin demokratik öğrenci dernekleri'nde oluşturulmuş bir çerçeve ile

HUFÖD 3. OLAĞAN GENEL KURULU

A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğinin 3. olağan genel kurul toplantısı yapıldı. Dekanlığın önceden belirlenen yeri vermeyip, küçük bir sınıfta yapılmasına rağmen, yoğun bir katılımla gerçekleşen genel kurula bir öğrencinin sarı çalıp, tüfek sıkmasıyla başlandı. Genel kurulda, daha sonra çalışma programı okunarak, özerk-demokratik üniversite istemlerine, polis-idare işbirliğine ilişkin konuşmalar yapıldı. Yapılan seçimlerde derneğin yönetim kuruluna Gürkan Evci, Metin Ağca, Aysun Balcılar, Ayfer Kasapçı, Bülent Güngör getirildiler

İZMİR ÖĞRENCİ DERNEKLERİNİN ORTAK BASIN AÇIKLAMASI

İZMİR'deki öğrenci dernekleri, 5 Nisan'da Buca Eğitim Fakültesi ile diğer bazı fakülte ve yüksek okullarındaki dernek yöneticisi ve üyelerinin, polis tarafından "Dev Yol üyesi" yapıldığı gerekçesiyle gözaltına alınmasına ve öğrencilere yapılan baskıları kınamak amacıyla ortak bir basın açıklaması yaptılar. Açıklamada, iktidarın ve emniyetin gençlik üzerinde sürdürdüğü baskıların bir hak ve özgürlüklerinin çiğnendiği vurgulanarak, İzmir'deki derneklerin kapatılmasına ilişkin Valilik girişimi kınanmış ve sevgili tarafından tutuklanan öğrencilerin hala kapalı mahkemeye çıkarılmaları eleştirildi.

"ÖRGÜTLENME HAKKI VE ÖĞRENCİ DERNEKLERİ" PANELİ

16 NİSAN 1988 günü Maltepe Başkent Öğretim Sokağında A.Ü. Hukuk Fakültesi Öğrenci Derneğinin düzenlediği "örgütlenme hakkı ve öğrenci dernekleri" konulu panel yapıldı. 300 öğrencinin izlediği ve eski öğretim üyesi Haldun Özen'in yönettiği panele, konuşmacı olarak, Av. Hüsnü Oadül (İnsan Hakları Derneğinden), A.Ü. Hukuk Fakültesi O.D. Yönetim Kurulu üyesi Nurcan Çağlar ve ODTÜ Yönetim Kurulu üyesi Ayşe Tatar katıldı. Panelde, öğrencilerin örgütlenme hakları ve iktidara keyfi tutumları, öğrenci dernekleri'nin 59. maddenin bahane edilerek kapatılmasına ve iktidarın son saldırıları ve Adnan Kahveci'nin "sağdan yem" YÖK tasarısına karşı neler yapılabileceği konuşuldu.

E.Ü. ZİFÖD 2. OLAĞAN GENEL KURULU

EGE Üniversitesi Ziraat Fakültesi Öğrenci Derneğinin 2. olağan genel kurul toplantısı yapıldı. Devrim şehitlerinin anısına yapılan saygı duruşuyla başlayan genel kurulda, daha sonra faaliyet raporu okunarak konuşmalara geçildi. Söz alan öğrenci gençliğin savaşımına uğradığı baskılara ve özerk-demokratik üniversite sistemine ilişkin değerlendirmeler açıklandılar. Daha sonra yapılan yönetim kurulu seçimi ile toplantı sona erdi.

HACI YILDIZ'IN SORULARI YANIT BEKLİYOR

GAZİ Üniversitesi Öğrenci Derneği üyesi Hacı Yıldız, 7 Nisan günü öğrenim görmekte olduğu Meslekî Eğitim Fakültesinin (GÜMEF) kantininden, sivil polisler tarafından dövülerek alındı. Kantinden alınırak DAL'a götürüldüğünü ve orada görüldüğü işkenceyi yapığı bir basın açıklamasıyla kamuoyuna duyuran Hacı Yıldız, açıklamasında GÜMEF Dekanı Rasih Demiröye kimi öğretim üyeleri ve öğrencilerin kimlik kontrollarını hiç aksatmayan "dev" kapı görevlilerinin maaşlarını kimden aldığı, okul kantininin DAL'ın tasarruf yüzleriyle mi yoksa işçi değil olduğu gibi sorular yöneltiyor.

11 Nisan günü, DGM tarafından serbest bırakılan Hacı Yıldız'ın bu ilk olayları son yaşayan kişi olmayacağı bir gerçek. GÜMEF Dekanının verdiğine yönetilen sorulara verebileceği bir yanıtı olup olmadığı ise henüz belli değil.

ÇOCUKLARIMIZI SAVUNMA HAKLARI ÇİĞNENİYOR

9 Nisan 1988 günlü Resmi Gazete'de yayınlanan bir yasa değişikliği ile "Siliyönetim Askeri Mahkemelerince tutuklanarak askeri cezaevlerine alınan kişilerin, Adalet Bakanlığı ile Milli Savunma Bakanlığı arasında varılacak mutabakat üzerine, sivil cezaevlerine nakli" öngörülüyor.

Rejim öğrenci derneklerine yönelik saldırısını öğrenci gençliğin yoğun olduğu bir döneme getirme hesabı içinde. "Nasıl Bir Üniversite" öğrenci gençliğin dünyada rejime muhalif diğer güçlerinde gündeminde yer alıyor. Öğrenci dernekleri ile bu güçler arasında ilişkiler ve bağlar sağlanmalıdır. Uzun soluklu mücadeleler sonucunda elde edilen kısıtlı demokratik kazanımlarımızın korunması için sorunu emekçilere ve kamuoyuna taşımalıyız.

"Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz" Kurultayı'nın gerçekleşmesi, YÖK'ün kuruluş mantığını teşhir edebilmek, uygulamalarının tüzel nedeni eleştirilerini geliştirebilmeli ve genel hatlarıyla bir alternatif oluşturulmasına katkıda bulunacak yazı, tebliğ ve diğer çalışmaları derlenmelidir. Böylesi bir etkinliğin içerisinde, üniversitelerden atılmış ya da kısıtlı sürelig öğretim üyelerinin, eğitimcilerin ve aydınların, demokrasi güçleri içerisinde yer alan diğer kuruluş ve örgütlenmelerin de dahil edilmesi, etkinliğin çapı ve duyuracağı ses açısından önemli olacaktır.

Bir yandan okul içinde, öte yandan okul dışındaki demokratik güçlerle, işçi-emekçi, aydınlarla birlikte öğrenci derneklerini kapatmaya yönelik girişimleri durdurabiliriz. Gadımlık öğrenci derneklerinin yer alacağı bir YÖK demokratik ve özerk olamaz. Özerk demokratik üniversite, öğrencilerin özgürce örgütlenebilmeleri demektir.

Bu çalışmalar içinde yer almamızda yarar olan bir başka etkinlik, öğrenci gençliğin ve öğrenci derneklerinin sorunlarının hazırlanacak dosyalar ile TBMM'ye ulaştırılmasıdır. Bu çalışmanın; iktidar, yürüyen değişikliklerle YÖK'e değiştirmeye çalışırken, kamuoyunu uyarıcı ve karşıyın tez pembe olmadığını anlatıcı bir işlevi olacaktır.

Bu etkinlikler ve kurultay hazırlık çalışmaları sonucunda, iktidarın yeni tasarısının çıkarılmasından önce tam olarak yapılabilirse ve sonuçları kamuoyuna duyurulabilirse, demokratik öğrenci hareketi ve onun bileşenleri gösterilerini tam olarak yerine getirmişlerdir demek olabilecektir.

NASIL BİR ÜNİVERSİTE İSTİYORUZ?

GENÇLİK YENİ BİR YÖK İSTEMİYOR

ÜÇ SORUN

Zorluklar, engeller önümüze çıktığında, suçu birilerinde aramak yerine, bunları nasıl aşabiliriz tartışmak ve dönüştürücü girişimlerde bulunmak gereklidir. Devrimci kişiliğin ve düşüncenin temel özelliği dönüştürücü olması değil mi?

Yükseköğretimde öğrenim yılının sonuna doğru yaklaşıyoruz. Akademik demokratik istemlerimiz temelindeki mücadelemizin boyutları bir önceki döneme göre daha da gelişti. Bu süreç, önümüzdeki görevlerin niteliğini ve ağırlığını da bir önceki döneme göre daha belirgin hale getirdi. Ancak bu doğrultudaki mücadelede gerece daha durgun bir yıl yaşandı. Bu, bir yanıyla genel süreçle bağlı, diğer yanıyla özeldeki öğrenci gençlik mücadelemizin önüne yeni süreçlerin çıkması ve bunların çözümünde atılan adımların daha ileriye gidişin önünün açılmasındaki yetersizliğidir. Bu sorunları tartışarak daha ileriye gidişin önünü hep birlikte açabiliriz.

Gerçek tıkanma adımlarda değildir. "En doğruyu biz biliriz, biz yaparız, söz olsun benim olsun" gibi anlayışlar yaşamı tek düze indirgemek olur. Bir yandan tartışalım, öte yandan iş yapalım. Zorluklar, engeller önümüze çıktığında suçu birilerinde aramak yerine, bunları nasıl aşabiliriz tartışmak ve dönüştürücü girişimlerde bulunmak gereklidir. Devrimci kişiliğin ve düşüncenin temel özelliği dönüştürücü olması değil mi?

Öğrenci gençlik hareketinde bir süredir tıkanıklık, kriz, durgunluktan söz ediliyor-ediliyoruz. Bu saptamaları yaparken hangi sonuç verilerden kalkarak, neye göre bir kıyaslama yaparak bu sonuçlara varılıyor? Bir yıl önceki hareketliliğe göre mi? 1980 öncesinin hareketlilik düzeyine göre mi? Dağılmamızda olmasını istediğimiz, yaşamda olmayana göre mi? Ya da, ileri-öncü kesimlerin politik bilincine denk düşecek, onların daha ileri istemlerine göre bir hareketlenme arzusuna göre mi? Eylemlilik için öne sürdüğümüz taleplerin yığınlarca benimsenmemesi, genel demokrasi mücadelesine göre daha "geri" bir öğrenci gençlik hareketinin ortaya çıkışına göre mi? Nesnel durumu değiştiremediğimizi düşündüğümüz araçların bu işlevi yerine getirememesinin, nesnel ve öznel engellerin analizinin yapılmamasındaki objektifliğin olmaması mı? Veya, bir bütünsel çıkışın ürünü olacak ileri-öncü kesimlerin hem kendi aralarında hem de geniş yığınlarla birlikte hareketlenmeyi sağlayacak bir "dil birliği", ortak talep zemini yaratılamaması mı? Yaratılanın yetersizliği mi? ... gibi. Bunlar önümüzde duruyor ve cevaplıyor. Bu da gerçeğe yönelik düşünmemize, [illegible] hareket edebilmemize, sorunun özünü, ana çelişkisini yakalayabilmemizin yolunu açıyor diye düşünüyoruz.

Gelişmenin kaynağı karşıtların birliği ve çelişkisidir. Öyleyse bir durumun daha ileriye gidebilmesi için o durumun, o anın, nesnel sürecinin olgularını ortaya çıkartabilmek, gelişmeyi tıkayan çelişkinin her iki yanındaki olguları bulabilmekten geçiyor. Gelişme ve ileriye gidiş, hareketlilik nesnel durumdaki karşıtlıkların doğru belirlenmesiyle mümkündür. Bu bize yaşamı dönüştürmeyi başarabilme gücünü verecektir. Varolanı değiştirmede çıkan olanların geniş birliği ve hareketliliğini sağlayabilmenin koşulu oluşacaktır. İşte bu süreçte kime karşı olacağız, kime karşı güçlenmemiz gerektiğini bize gösterecektir. Bu bakış açısı ile öğrenci gençliğin sorunları irdelenmelidir.

Öğrenci derneği durumuna gerçekçi bakmalıyız. Olmasını istediğimiz gibi değil, varolandan hareket edilmelidir. Bir olgu olarak öğrenci dernekleri artık ülkenin yaşamında yeralmıştır. Kendi iç dinamiğiyle gelişmeye çalışıyor. Ancak bu süreç, demokrasi mücadelesi, demokratikleşmenin genel yanıyla da birlikte, öğrenci yığınlarının mücadelesiyle yan yana gelişiyor.

Bize gelen mektuplar, gençlik yayınlarındaki tartışmalardan çıkan, tıkanıklık konusunda değişik görüşler ve yanlar, aynı yanlara değişik bakış açılarıyla yaklaşımlar da bulunuluyor. Bu süreçte üç sorun bizce önce çıkıyor.

Birincisi, öğrenci derneklerindeki tıkanıklık. Bu konudaki sorunların çözümü için yürütülen tartışmalarda eksikliğin nesnel yanından çok öznel yanı üstünde duruluyor. Tıkanıklığın nedeni olarak öğrenci derneği kurucuları, ileri-öncü kesimlerin ve sol, devrimci politik kesimlerin eksiklikleri her şeyi belirliyor gibi bakılıyor. Bizce bunun nedeni öğrenci derneklerine yüklenen misyonla, bu süreçte üstesinden gelemeyeceği sorumluluklar ve yükümlülüklerle donatılmak istenmesidir. Bu durum doğal olarak istemlerde, harekete geçebilecek güçlerde bir sınırlılık ve darlık yaratıyor.

Tıkanıklığa çözüm için şöylesine görüşler öne sürülüyor.

● Bütün çalışmaların öğrenci dernekleri etrafında olması, öğrenci dernekleri tarafından yürütülmesi

● Akademik mücadelenin öne çıkartılması

● Ülke düzeyinde merkezileşmenin olamaması

● Öğrenci derneklerinin yasal süreçlerini tamamlayamaması, bu nedenle çalışmalarındaki kısıtlılık, yer sorunu, çalışmalarını duyuramama, geniş kitleyi bu çalışmalara çekmedeki yetersizlik, olanaksızlık vb.

Bu tespitlerin hemen hepsi en genelde doğrudur. Ancak bunlar her bir birimde, her bir somut süreçte nasıl biçimlenmelidir, belirleyici etken hangisidir, bunlar tartışılmalıdır.

İkincisi, birimler düzeyinde ve ülke düzeyinde iş yapmak, birlikte iş yapmadaki sorunlar. Bugüne kadar birimlerde tüm baskılara karşın önemli sayılabilecek işler başarıldı. Bu süreçte öğrenci derneklerine üyelik için yığınsal bir geliş olmadı, birçok problemler çözülemedi, üstelik yenileri de eklendi. O zaman bizler bu yeni olguları da göz önüne alarak çalışmalarımızın zeminini ve yönelimini yeniden gözden geçirip, programımızdan, çalışma stilimize kadar eksiklikleri giderici, sorunları çözücü bir çalışma yürütmeliyiz.

Birimlerdeki çalışmada, öncelikle günlük süreçte öne çıkan sorunların çözümü için çalışmalar yürütülmelidir. Bu da dernek aktivistlerinin anfide olmasını getiriyor. Her işi öğrenci derneği aracılığıyla çözmeyi mutlaklaştırmadan, işin yapılmasını başa almak gereklidir diye düşünüyoruz. Bu bize daha yaratıcı, geniş katılımı sağlayacak ortamları ve olanakları yaratacaktır.

Birimlerdeki çalışmaların önünün açılması için düşünceler, birinci sorundaki önerilere ek olarak; anfide olmak, birim sorunlarını öne çıkartmak, ideolojik mücadeleyi başa almak, öğrenci dernekleri arasında koordinasyonun düzenli yapılması gibi. Düşünceler ileri sürülüyor ve tartışılıyor. Bu olguları her bir birimin özgünlüğü, genelle bütünlüğü içinde tartışmak gereklidir, diye düşünüyoruz. Ayrıca bu olgulardan hiç biri mutlaklaştırılarak her derde deva gibi görülmemelidir.

Ülke düzeyinde öğrenci gençliğin akademik-demokratik istemleri için mücadelede bu dönem başarılı sayılabileceklerin çok az olduğunu düşünüyoruz. Rejimin politikalarına karşı, başta da öğrenci gençlikle rejimin karşı karşıya getirilmesinde zorlanıyor. Bunlardan bazıları şöyle;

● Öğrenci gençliğin politik istemleri: Özgürce örgütlenme, politik faaliyet içinde bulunabilmesi için, üniversiteden ülke yönetimine kadar söz ve katılım hakkının elde edilmesi.

● YÖK'e karşı mücadelede nasıl bir üniversite istiyoruz: Anfideki öğrencinin gündeminde yer almamasına karşın, ülkenin politik gündemine giren Nasıl bir üniversite sorununa yaklaşımdaki, çekingenlik, isteksizlik, belirsizlik. Bu gençliğin bütünsel sorunlarına karşı, ülke düzeyinde bütünsel alternatif yaratabilmedeki eksikliğimiz olarak ortaya çıkıyor diye düşünüyoruz.

● Hükümetin uygulamaları, politik kararları karşısında ani refleks göstermedeki yetersizliğimiz: Bütçe görüşmelerinde, Harçlar, krediler, yurt yemek gibi sorunların getirilememesi, hükümetin YÖK'ü revize girişimine karşı öğrenci dernekleri ve politik gençlik kesimlerinin görüş geliştirememesi.

Bu süreçlerin önünün aşılabilmesi için, bizce bir yandan öğrenci dernekleri merkezi örgütlenmesinin olmaması bir etkendir. Ancak, bu tümüyle engel değildir. Her öğrenci derneği, dernek çalışması yürüten kesimler, öğrenci gençliğin içindeki sol, devrimci kesimler -hepimiz- aynı çatı altında, birleşik bir program dahilinde olmasa da aynı noktalara, kendi olanaklarımız, araçlarımız, yöntemlerimizle yönelerek paralel eylemlilik, hareketlilik yaratabilirdik, yaratmalıyız da. A ya da B biriminde, şu ya da bu politik kesimin başlattığı bir girişime mutlaka başka birimler, başka politik kesimler destek vermelidir diye düşünüyoruz. Böylece hem iş yapılacak, hem de bu iş birlikte yapılabilecektir.

Üçüncü olarak, ileri öncü unsurların birlikte iş yapabilmesinin önünün açılması. Bugün öğrenci hareketinin dinamosu öğrenci gençlik içindeki sol devrimci kesimlerdir. Onların birlikte iş yapabilmesi sürecin önündeki tıkanıklıkların aşılmasında öznel eksikliklerin giderilmesi için önemli bir adım olacaktır. (Yarın'ın Nisan 88'deki "Sol İçi Yeni İlişkiler Biçimi ve Öğrenci Gençlik", yazısıyla bu konudaki görüşlerimizi ifade etmeye çalıştık)

Dinamo işlevini nasıl yerine getirebiliriz. Birlik olmadan bu yapılamaz mı - politik anlamda ve bir çatı altında-. Bir problemi öne koyarak, öğrenci hareketinin önündeki nesnel zorlukların birisini ele alıp bu temelde hem tartışma, hem iş yapamaz mıyız? Bize göre bu mümkündür. Bunu gerek bugüne kadarki pratikten, gerekse 87-88 öğrenim döneminin deneylerinden hareketle ileri sürüyoruz.

Bizce her bir konu için -İdeolojik, politik, akademik, entellektüel vs- iş ve tartışma aynı süreçte bir arada yürütülmelidir. Sözümüzle işin uyumu, arkadaşlığın ve dostluğun pekişmesi, güven ve özgüvenin gelişmesi bu süreçte olacaktır.

Bizler mücadele sürecinde karşıtların aynı yanında yer alıyoruz. Bu birliğin nesnel temelidir. Sorun bunu geliştirebilmemizdir. Politik görüşlerimizin etki alanını genişletebilmek için birbirimize karşı değil, rejime karşı güçlenmeyi başa almalıyız.

Öğrenci gençlik içindeki mücadelede; öğrenci olmanın, öğrenci gibi düşünmenin, öğrenci gibi yaşamanın başa alınması gerekiyor. Devrimci, sol ilerici düşüncelerimizin, öğrenci olmanın getirdiği sorunları çözmedeki, varolanı değiştirmedeki girişimciliği bizi tüm kitleyle birlikte hareket etmeye yöneltecektir. Baştada devrimci, sol kesimlerin ilk halkada birlikteliğinin sağlanabileceğine, yaşamın pratiğinin eğiticiliğine, birleştiriciliğine olan inancımızla ifade etmek istiyoruz.

Bu süreçte üç olguyu tıkanıklığın önünü açacak belirleyici ana unsurlar olarak görüyoruz. Bu üç olguya ilişkin, görüşlerimizi, ve tartışılan görüşlerin bir bölümünü dile getirmeye çalıştık. Biz, bu konularda daha geniş kesimlerin tartışmaya katılması, düşüncelerini dile getirmesinin yararlı olacağına ve giderek politik planda daha belirgin, birleştirici noktaların ortaya çıkacağına inanıyoruz. Dergimiz, diğer gençlik dergileriyle, gençliğin kimi sorunları üstüne sayfalarında tartışma sayılmasa da görüşlerin netleşmesine yönelik girişim başlattı. Bu girişimin devam ettirilmesi, için elinden geleni yapacaktır. Sonuçta şunun altını bir kere daha kalınca çizmek istiyoruz. GERÇEK KIMSENIN TEKELİNDE DEĞİLDİR. Bu tartışma süreçleri, kimin güçlü, kimin güçsüz, kimin en doğru, kimin en yanlış olduğunu kanıtlamak gibi bir yöne kesinlikle savrultulmamalıdır. Birlikte iş yapalım, birlikte araştıralım, tartışalım, hep birlikte rejime karşı güçlenelim, gençliği bu rejimin cenderesinden kurtaralım.

Ali Sel

Yayınını geçtiğimiz ay içerisinde yayınladığı bir özel sayı ile durdurduğunu açıklayan Üniversiteli Dergisinin Yarın'a gönderdiği mektubu yayınlıyoruz.

Üniversiteli Dergisinin Mektubu

"Değerli arkadaşlar

"Yarın dergisinin Nisan sayısında, sahibi olduğum ÜNİVERSİTELİ gazetesi ile ilgili yazılanlar üzerinde düşüncelerimi iletmek istiyorum. Bu düşüncelerimin Yarın dergisinde yayınlanmasını talep ediyorum.

"Dergimizle ilgili yazıda, yayın politikamız konusunda, bize ait olmayan düşüncelerle karşılaştık. Bizim muhatabımız olmayan bu düşüncelere tek tek yanıtlar vermek yerine, bizi doğrudan ilgilendiren bazı düşüncelerinize değinecek ve asıl olarak ÜNİVERSİTELİ'nin çıkış gerekçesini biraz daha derinlemesine açmaya çalışacağım. Düşüncelerimin ve ÜNİVERSİTELİ'yi çıkarmada emeği geçen tüm arkadaşlarımın adına açıklama yapmanın bizi daha iyi tanımak, öğrenci hareketinin yeni yaklaşımlarının düşünsel ve pratik düzeyde daha da zenginleştirilebileceğine inanıyorum.

"Yayın politikamızın temellerine girmeden önce şu noktalara değinmek istiyorum.

"ÜNİVERSİTELİ ile ilgili yazınızda ileri sürüldüğü gibi, ÜNİVERSİTELİ demokratik öğrenci hareketinin sesi olmak gibi bir işlevi hiç düşünmedi, düşünmüyor, ve düşünmeyecektir. Ancak bu soylu görevin ancak gençliği gerçekten temsil edebilecek çok geniş güçler ittifakının gerçekleştirilebileceğinin bilincindeyiz. Bu, sorun yayın faaliyetleri içinde ayrı bir kategoride ele alınarak çözülebilir diye düşünüyorum. Yazınızda ileri sürdüğünüz görüşlerimiz, [illegible] temeli ÜNİVERSİTELİYİ düşündüğünüz yere koymamadan kaynaklanıyor diye düşünüyorum. Sorun bu açıdan ele alınınca ileri sürülen düşüncelerinizin ÜNİVERSİTELİ için ileriye gidişin yolunu açacak gerçekliğe [illegible], hatalarımız varsa -ki biz de bu tarafın sayısında bunun altını özellikle çizmiştik- bunun düzeltilmesinde bir işlev göremediğini belirtmek istiyorum.

"Daha ilk sayımızda, hatasız olmak gibi bir düşüncemiz olmadı. Kendini beğenmişliğin bize yabancı olduğunun bilincindeydik, bunu açıkça belirttik. Biz eleştirilmekten ve hatalar yapılırsa bunu tüm kitlenin önünde açıklamaktan çekinilmemesini düşünüyorduk. Çalışmalarımızın her sürecinde açıklık, demokratiklik olmalıdır ve bu sürekli geliştirilmelidir düşüncesinden hareket ettik. Öğrenci yığınlarını ayırmaz olarak öne koyduk, yeni bakış açımızı tanıttıktan, pratikte yaşama geçirirken sürekli olarak kendimizi sorgulama sürecinden geçirdik ve geçiriyoruz. Biz gerçek kimsenin tekelinde değildir düşüncesinden hareket ediyoruz.

"Üniversiteli'nin çıkış biçimi üzerine bugünkü düşüncelerimizi belirtmek istiyoruz. Bize yönelik olarak ileri sürülen eleştirel düşüncelerinizde, 'niçin geniş bir mütabakata varılmadan yanlış çıkarılmış' noktasını öne çıkarıyorsunuz. ÜNİVERSİTELİ, demokratik öğrenci hareketine yön vermek gibi bir düşünce ile ve iddia ile çıkartılsaydı, demokratik öğrenci hareketinin birliğini sağlamak için bir araç olarak görülmüş olsaydı, ya da üzerinde anlaşılan ancak sonradan bundan vazgeçerek bu işi tek başına yapmaya kalkan bir durum ortaya çıksaydı o zaman bu dar grupçu, 'para toplayıcı' gibi nitelemelerle nitelendirilebilinirdi. ÜNİVERSİTELİNİN çıkış föyünde amacını belirlerken böylesine bir amacının olmadığı çok açık biçimde belirtiliyordu. Pratikte çıkan üç sayıda da Üniversiteli kendi yayın faaliyeti alanını belirlemiş, ve çizdiği politikasını yaşama geçirmek için çalışmalarını sürdürmektedir. Ama şunu belirteyim ki, çıkan sayılar bizim önümüze koyduğumuz, çerçevesini çizdiğimiz politikaya ulaşmakla tümüyle başarılı olmuş diyemiyoruz. Bu konuda çabaları tüm arkadaşlarıma, Üniversiteliye mektup yazanlar yoğun eleştiriler getiriyorlar.

"ÜNİVERSİTELİ öğrenci gençliğin çağdaş bir kimlik kazanma sürecinde, olanak yaratmak gibi asırlı bir görev ve işlev üstlenmiştir. Öğrenci gençlik için de sorunlarına duyarlı, bunun bilincinde olan ileri unsurların, böylesine onurlu bir amaç etrafında, ORTAK BİR YAYIN ANLAYIŞINDA mutabakata bugünkü verili koşullarında varmalarının mümkün olmadığını gördük. düşüncemiz buydu. bu düşüncemize ise geçen süreçlerin sonucunda vardık. Üniversiteli'yi çıkartmak için bir araya gelen arkadaşlarımızla, düşüncelerimizi, ürünümüz yaşamda görelim, soyut olgular yerine somut bir varlık ortaya çıkartalım, tartışmalar olacaksa somut olarak tartışılabilsin diye düşündük.

"Yukarıda da değindiğim gibi, ÜNİVERSİTELİ tüm projeyi proje somutlanınca daha sonuç alıcı tartışmaların da daha ileri boyutlara varılacağını, düşüncelerin yaşamın içinde daha gelişeceğini, eksiklerin ve hataların pratikte görüleceğini düşündük. Bu yaklaşımımızın belirli olarak doğru olduğunu yaşam bize göstermiştir. Şimdi ortada ÜNİVERSİTELİLERİN sıradan katkılarıyla çıkan üç sayılık bir ÜNİVERSİTELİ var. ÜNİVERSİTELİ'nin üç sayısı yaşamın somut bir kesitidir. Okuyucularımızın hepsi bir bölümünü bile gerçekleştirmiş olmak, en genelinde düşüncelerin maddi güce dönüşmesinin somut bir ifadesidir. bu zemin bize geniş bir potansiyeli, ve geniş kitlenin buna olan gereksinimini gösterdi. Sonuç abcı bir tartışmanın somut olanaklarını yarattığımız için 'yazık' da ÜNİVERSİTELİ'yi çıkartmış olmak, 'kendimizin güçlenmesi' için değil, öğrencilerin sorunlarına yardımcı olmak anlamında olumlu bir pratik yarattığımızı gururla ifade etmek istiyorum. Bu süreçte yayın faaliyetimizin düşündüğümüzden çok öte geniş bir enerjiyi açığa çıkartmıştır. Okuyucular kendi sorunların ve ilgi alanları doğrultusunda, popüler nitelikte bu araca sahip olduklarında çokyönlü, birlikte birçok şeyleri yapabileceklerini. Bunlarına kendilerinden gelinebileceğini gördüler, gösterdiler. Bu devam öğrenci gençliğin en ileri noktalarının, birlikte veya aynı somut olgu temelinde paralel veya şu ya da bu biçimde somutlanabilecek zengin çeşitlilikte hareketlilik zeminini de göstermiştir.

"Üniversiteli'yi çıkartma sürecinde, ÜNİVERSİTELİ'yi daha geniş bir kesimle çıkartmanın bugünkü verili koşullarda olanaksızlığını bilmemize rağmen bu kesimlerle tartışabilir, projemiz konusunda düşüncelerimizi daha iyi anlatabilirdik. En azından bu projeye genel hatlarıyla olumlu bakan dostlarımızın kimi düşüncelerini pratik faaliyetlerimizi iyileştirmede değerlendirebilirdik. ÜNİVERSİTELİ'nin amacı her üniversiteli gencin düşünsel ve pratik katkılarıyla çıkmak olduğuna göre değişik görüşten üniversiteli çevrelerin şu veya bu düzeyde, şu ya da bu biçimde katkısını gerçekleştirmek vazgeçilmez bir görevdir. İşte bu önemli koyduğumuz amacı gerçekleştirmede daha geniş çevrelerle sıcaklı diyalog ve işbirliği ortamı oluşturamamak bu doğrultuda özel bir çaba içine girmemek çalışmamızda bir eksiklik taşır.

"Yarın'da çıkan yazıda belirtildiği üzere kimi gençlik dergilerine ÜNİVERSİTELİ'yi birlikte çıkartalım diye bir çağrı ne düşünülmüş ne de yapılmıştır. Düşünülen ÜNİVERSİTELİ türü bir çalışmanın gerek düşünsel gerek ve pratik olarak nasıl daha güçlendirebiliriz doğrultusunda bir tartışma ortamı yaratmaktır. Böylesi tartışma ortamlarının ne tür bir sonuç vereceğini daha baştan ipotek altına almamak gerektiği düşüncesindeyiz. Eğer tartışma ÜNİVERSİTELİ Gazetesini güçlendirme zemininde sonuçlansa, ÜNİVERSİTELİ Gazetesi her düzeyde katılım için yasal ve fiili düzenlemelere gidecektir. Fakat öğrenci hareketinin ileri unsurları arasında iletişimsizliğin egemen olduğu koşullarda tartışmaya, ortak yayın çıkartmak gibi bir hedefle başlamanın kısa vadede sonuç alıcı biçimde gelişemeyeceği ve sonlanamayacağı düşüncesindeyim. Somut bir sonuç almak istediğimizden öte ilk elde birbirimizin görüşlerini dolayısı öğrenme ve bu süreçte birbirimizden birşeyler öğrenebileceğimizi düşünüyorum. Diğer tüm dostlarımıza yapacağımız çağrının özü budur.

"Yarın dergisinde, dergimizle ilgili yazının çıkış gerekçeleri için de belirleyici olanın ÜNİVERSİTELİ'nin Yarın'la birlikte çıkartılması gösteriliyor. Başta ben ve ÜNİVERSİTELİ'yi çıkartan arkadaşlarım çıkış sürecinin öncesinde ve sonrasında bu tür bir yaklaşımın olmadığını altını çizerek belirtmek istiyorum. Gazetemiz çıktıktan sonra öğrenciler içerisinde geniş bir ilgi ve sempatiyle karşılanmıştır. Gazetemizi dağıtan okuyan, haber, resim, karikatür vb. gibi katkılarda bulunan arkadaşlarımızın içinde her görüşten ve hiçbir politik görüşü olmayan öğrenciler bulunuyor. Bunların içinde Yarın okuru, Yarın'ın görüşlerini benimsemeyenlerin de olduğu bir gerçekliktir. Bu doğaldır. Kanımca burada Yarın Dergisiyle ÜNİVERSİTELİ arasında bir paralellik kurmak özel bir yaklaşım olmayacaktır.

"Yukarıda ifade etmeye çalıştığım düşüncelerim, derginizde çıkan ve ileri sürülen görüşlerin reel durumu yansıtmadığı, bunların bir kısmına açıklık getirmeye amaçlıyor. Aşağıda ÜNİVERSİTELİ'nin politikasını oluşturduğunu düşündüğüm şu noktaları belirtmek istiyorum.

ÜNİVERSİTELİNİN YAYIN POLİTİKASININ TEMELLERİ

"Öncelikle 'gençlik adına konuşma' anlayışı yerine, 'gençliğin toplumsal ve politik yaşamda kendi bağımsız araçlarıyla yer alabilmesi' anlayışına varmamız ÜNİVERSİTELİ gibi bir gazeteyi çıkarmayı düşünmemizde belirleyici etken oldu.

"Gençlik adına konuşma, böylece bir dergi ve yayında herşeyi bir çorbada yerine getirme anlayışının mümkün olmayacağını gördük. Gençliğin sorunlarına her türlü ilginin -geniş anlamda- yardımcı olmak, olanak ve ortam yaratmak gereklidir diye düşündük. Her derde deva bir araç yerine öğrencilerin doğrudan kendilerinin katılabilecekleri çok sayıda araca gereksinim olduğunu düşündük. Bunu bize yaşam gösterdi. Ve bu düşünce daha geniş bir ufuktan bakmayı, yaşamın sorunlarına her yanıyla, her yönüyle yanıt vermek gerektiğini, bunun ise çok yönlü düşünme sorunların çözüm arayışı en geniş güçleri katabilme, en geniş güçleri çekecek araçları bulabilmenin gerekli ve sorunlu olduğunu gösterdi.

"ÜNİVERSİTELİ yaşamda somut bir ihtiyaca yanıt vereceğini düşündüğümüzden yayın faaliyetlerimizin daha çeşitlenmesinin olumsuz olarak nitelendirilmemesi gerektiğini diye düşünüyorum. Bu nedenle aşağıda irdeleyeceğimiz süreci somut bir gereksinim olduğundan hareketle yeni bir yayın çıkartmakta tüm arkadaşlarımız tereddüt etmedi. Bu yeni gazetenin, 'kendi işimize' yönelik bir tür kapalı devre yayın olmayacağına inandığımızdan gerekse bir faaliyet olarak görülemezdi, görülmemelidir.

"Gazetemizi kimi sorunları göze alarak çıkartmamıza neden olan nesnel süreçler neydi?

"12 Eylül'ün yarattığı depolitizasyonun etkileri küçümsenemez. Bugün gençlik içindeki geniş demokrat çevreler bile, gençlik yayın organından beklentilerini 'daha az politika, daha az ciddiyet' diye ifade ediyorsa bu düşünülmelidir. Bu koşullarda gençliği, ülkenin politik ve toplumsal yaşamında etkili kılmanın biçimi kolay olmayacağı ortadadır. Yalıtlanmışlık gençliği kişilik arayışına itmiştir. Toplumsal yaşamda hiçbir fonksiyonu olmayan gençlik kendine güvensiz geleceğe karamsar bakan bir durum içindedir. Bugün bu verili koşullarda kendi sorunları çevresinde de olsa politik bir çerçevede hareketlenmek bir bilinç sorunudur. Bu sorun kişiliğin de ilgili bir sorundur. Depolitizasyon kişiliksizleştirmeyi önüne baş görev koydu. O zaman bizim terimi gerçekleştirerek kişiliğin oluşma sürecinde gençliğin düşmanlarının bütün dayatmalarını etkisizleştirecek araçlara sahip olmaya çalışmalıyız. Açıktır ki gençliğin kendini bu ara-

İzmir'de Dernekleri Savunmak İçin Ortak Çaba

Öğrenci dernekleriyle yönetim başkanlığı geçtiğimiz ay içinde özellikle İzmir'de yoğunlaştı. Kısa bir süre önce, ETÖD merkezinde bir araya gelen 56 öğrenci derneği temsilcisi gözaltına alınmış, 4 öğrenci derneği Valilik kararıyla kapatılmıştı. Bu günlerde de öğrenci derneği yöneticileri ve üyelerini hedef alan disiplin soruşturmaları tüm hızıyla sürüyor. Öğrenciler keyfi olarak gözaltına alınıyor, sivil polislerce izleniyor, tehdit ediliyorlar.

İzmir'de kapanan ETÖD, MÜFÖD, FENFOD, İMYO-ÖD hakkında açılan davada hâkim takipsizlik kararı verdi. Ancak, bu kez öğrenci dernekleriyle çok geç tebliğ edildi ve derneklerin açılması için hiçbir girişimde bulunulmadı.

YEMEK BOYKOTU

24 Mart 1988 günü, 9 Eylül Üniversitesi Mühendislik Fakültesi öğrencileri, "dernekle rinin kapatılmasını ve öğrenci derneklerine yönelik baskıları protesto etmek" için yemek boykotu yaptılar. Boykot üzerine öğrencilerle görüşen Dekan Prof. Dr. Aksu 5 öğrencilerin sorunlarını görüşmek için randevu başvurabilecekle rini belirtiler.

YÜRÜYÜŞ

Takipsizlik kararının verilmiş olmasına karşın, derneklerin açılması için hiçbir girişimde bulunulmamasını protesto etmek amacıyla, 19 öğrenci, Bornova Kampüsünden İzmir Valiliğine kadar yürüdüler. Bornova Merkez Kampüsü önünden 300 kadar öğrencinin yolcu ettiği, Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, 9 Eylül Güzel Sanatlar Fakültesi ve İzmir Meslek Yüksek Okulu ve Ege Diş Hekimliği Fakültelerinden 19 öğrenci, Vali yardımcısı Soyda Balkan ile görüşerek keyfi uygulamaya bir an önce son verilmesini ve dernekler üzerindeki baskıların son bulması gerektiğini belirtiler. MÜFÖD Başkanı Orhan Akdoğan bu talebi içeren bir dilekçeyi Vali yardımcısına sundu.

Yaklaşık 2,5 saat süren yürüyüş boyunca polislerin yalnızca izlemekle yetindikleri görüldü. Ancak Vali ile görüşmeden kısa bir süre sonra, MÜFÖD Başkanı Orhan Akdoğan, Yarın İzmir Bürosu'ndan sivil polislerce gözaltına alındı. İzmir Emniyet Müdürü Lütfi Tomuş ile "görüştürülen" Orhan Akdoğan, dergimize yaptığı açıklamada, Tomuş'un "takipsizlik" kararına itiraz ettiğini belirtti. Tomuş özetle şunları söyledi: *"yaptığınız toplantının (ETÖD'de yapılan ve 56 öğrenci derneği temsilcisinin katıldığı toplantı) ve yayınladığınız bildirinin hesabı sorulacak. 4 öğrenci derneği hakkında verilen takipsizlik kararına Valilik yeniden itiraz etti. Derneklerinizi açıtmayacağız. Sizlerde 60 kişilik üye kitlesiyle hiçbirşey yapamazsınız. Zaten bir fiskelik canınız var. Ya yok olup gideceksiniz ya da hiç bir şey yapamadan bekleyeceksiniz. Zaten sizler birer mağazasınız. Derneğiniz 60 kişiyi temsil ediyor, dernek başkanıyım diye ortalıkta dolaşıyorsunuz. Utanın"*

ÖĞRENCİ PİKNİĞİ

6 Mart 1988 günü, Ege Üniversitesinin çeşitli fakültelerinden 30 öğrenci, YÖK'te kaynaklanan sorunlarını tartışmak ve öğrenci derneklerine yönelik baskılara ilişkin görüş alış-verişinde bulunmak için piknik yaptılar. Öğrenciler, *"yalnızca bir araya gelip birlikte özgürce eğlenmek için bile bu tür etkinliklere gereksinim duyduklarını, öte yandan sorunlarını tartışmak, çözüm yollarını birlikte arayıp bulmak için de bu tür birlikteliklerin yararlı olduğunu"* belirtiler. Polislerinde öğrenci pikniğine yakın ilgi gösterdikleri görüldü.

İZMİR VALİLİĞİNE

11.4.1988 günü 4 dernek, Dernekler Yasasının 34. maddesi gereğince faaliyetten men edilmiştir. Cumhuriyet Savcılığı Valiliğin gösterdiği gerekçeyi inceleyip takipsizlik kararı vermiştir. Ancak derneklerimiz halâ açılmamıştır. Keyfi uygulamaların kalkmasını ve derneklerimizin açılmasını arz ederiz.

E.Ü. Müh. Fak. Öğrenci Derneği Başkanı Orhan Akdoğan

9 Eylül Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu (MYO) yönetmeliğinde" bir günde en fazla iki sınav yapılabilir" denmektedir. Ancak okul yönetiminin 87-88 öğretim yılının 1. dönem sonu sınavlarının 5 gün içinde yapılacağını duyurmasıyla, öğrenciler 1 günde 2-3, altları dersi olanlar 3-4 sınava girmek zorunda kaldılar. Duyurunun yapılmasından sonra başta İMYO-ÖD tarafından olmak üzere çeşitli tepkiler verildi. İMYO-ÖD bu uygulamanın düzeltilmesi yönünde yönetime dilekçe verirken, bir grup öğrenci de yönetimle ve hocalarla görüştü. Okul idaresi, alınan kararı 1. dönem için durdurmayacağını ancak 2. dönemde tanınan sürenin uzatılabileceğini açıkladı.

2. öğretim dönemi de aynı uygulamayla başlayınca tepkiler daha da yoğunlaştı. Öğrenci derneğinin imzaya açtığı ve *"... 1 haftada yapılan sınavların öğrencilerin başarısını düşürdüğü ... elde edilen başarı çizgisinin gerçeği yansıtamayacağı ... altları dersi olan öğrencilerin atılma stresi içinde olacağı ... bu uygulamanın sınav yönetmeliğine de aykırı olduğu ... en büyük hedefimiz olan Özerk-Demokratik Üniversite'nin olmadığı bu koşullarda talebimiz tüm aksaklıkların giderilmesidir."* denilen dilekçe 500 imza ile İMYO-ÖD yönetimi ve üyelerinin okul idaresiyle yaptığı toplantı sırasında okul müdürüne verildi. Okul müdürü Naci Armanbölük yaptığı tebdikat konuşmasıyla dilekçeyi almak istemedi. Öğrencilerin gösterdikleri kararlılık ve dernek yönetiminden bir öğrencinin sorumluluğu alması üzerine dilekçe kabul edildi.

Dilekçenin verilmesinden on gün sonra sorumluluk alan öğrencinin okul idaresi tarafından ifadesi alındı. Sorulan sorular şöyleydi:

— Dilekçe metnini kim yazdı? Kimler onunla toplandı? "Okul idaresinin 5 günlük final uygulamasında öğrencinin başarısız olmasını göz önüne alınamayışı" sözünden ne kastediyorsunuz? Özerk ve Demokratik Üniversite nedir? "En büyük talebimiz, tüm aksaklıkların giderilmesi" sözüyle ne anlatmak istiyorsunuz?

Birkaç gün sonra yaklaşık 400 öğrencinin tek tek ifadeleri alındı. İfadeleri alınmayan 100 kadar öğrenci ise dernek üyesi ya da derneğe yakın isimlerdi. Kimlik kayıt ardında alınan ifadelerde sorulardan bazıları şöyleydi:

— Kim imzaladı? İmzalamanı yanında kimler vardı? Nerede ve ne zaman imzaladın? Bu dilekçe metni yasal değil midir sizce? Dilekçeyi okudun mu? Okuduğunda en büyük hedefiniz "Özerk, Demokratik Üniversite" cümleni var mıydı, sonradan mı ilave edildi?

Tamamen korkutmaya, sindirmeye yönelik bu sorulardan sonra verilen öğüt ise *"böyle şeylerin yasal olmadığı, bunu yapanların rayetlerinin kötü olduğu, bir sorundan olursa derneklere veya başka yollara değil, okul idaresine başvurmaları gerektiği"* şeklindeydi. Öğrenciler, bütün bu konuşmaların kimseye söyleneyeceklerine dair yemin ettirilerek bırakıldı. Okulun tüm bu keyfi ve antidemokratik uygulamalarına karşılık dernek üyeleri ve bir grup öğrenci kamuoyu oluşturmak, olayı basına yansıtmak ve tüm öğrenci kesimine hakkı olduklarını duyurmak amacıyla gösterilerde bulundular. Okul idaresi ve polisin de dikkatini çeken bu aktiflik, polis-idare işbirliğinin baskısıyla karşılaşıp. Dilekçe olayında sorumluluğu alan ve okulun bu keyfi uygulamalarına karşı hakkını arayan bir öğrenci polis tarafından 4 günde 3 kez okul içinde sorguya çekildi, tehdit edildi. Polistik tekliflerin öğrenciye bu teklifi kabul etmediği takdirde okuldan atılacağı söylendi. Dilekçeye imza atan 500 öğrenciye birkaç gün sonrasının tarihi, yeri ve tesbit edilecek savunma yapması için çağrı yapıldı ve herkesten çağrıyı duyduğuna dair imza alındı. Çağrı yapılanken neyle suçlandığı, nasıl savunma istendiği açıklanmadı. Disiplin soruşturması yönetmeliğine aykırı düzen bu uygulama da İzmir MYO'ndaki keyfiliklerin zincirinin bir halkasını oluşturuyordu.

100 kadar öğrenci soruşturmanın yönetmeliğe aykırı şekilde yapıldığı, soruların tümüyle kişilere yönelik saldırı niteliği taşıdığı ve öğrencileri korkutmaya yönelik bu uygulama olduğunu belirterek savunma vermediler.

Aralarından seçtikleri 15 öğrenci de bu olayı protesto etmelerini müdüre iletti. Okul idaresinin tüm keyfi ve antidemokratik uygulamalarını ve son gelişmeleri içeren bir bildiri hazırlandı. Kişisel başvuru yapmaya giden iki öğrenci sivil polisler tarafından coplanarak indirilerek tutuklandı. Sokak ortasında, tüm yaşıtlarının gözleri önünde coplanışına kadar sıradı, özel mektupları okundu, ellerindeki bildiri metni alındı. Aynı polisler tarafından bu arkadaşlardan biri üzerinde *YARIN* dergisi olduğu *"gerekçesiyle"* okula sokulmadı, girmek istemesi üzerine de dergisi elinden alındı ve *"YARIN'ın yandaşı birdergi olduğu"* ileri sürüldü.

Okul müdürü Naci Armanbölük, tüm bu gelişen olaylardan sonra öğrencilerin eylemleriyle, *"çocukların illegal örgüt üyesi olduklarını, yasadışı işlerle uğraştıklarını, kız öğrenciler için her türlü ahlaksız ilişkilere girdiklerini, erkek arkadaşlar için özgül eylemlerde kaldıklarını"* ileri süren yazılar gönderdi, telefonlar etti.

Şu anda 500 öğrenciye açılan soruşturma sonucunda alınan ifade ve savunmalar incelenüyor.

Her geçen gün daha da keyfileşen uygulamalar YÖK'ün gerçek yüzünü daha açık görmemizi sağlıyor. 12 Eylülcüler öğrencilerin YÖK'e karşı koyuşlarını bastırmak için herşeyi yapıyorlar. Bir yandan öğrenci gençliğin derneklerde örgütlenme hak arama çabalarını yasa dışı gibi gösteriyorlar, diğer yandan da öğrencileri toplumsal yaşamdan soyutlamak için yeni yasaklar geliştiriyorlar. Gençlik, geleceğine yönelik bu saldırılara sessiz kalmayacaktır.

BİR YÖNETMELİK BÖYLE ÇİĞNENDİ

Hak Aramaya Soruşturma ve Ceza

Feriköy Öğrenci Yurdu'nda Atılmaları Protesto

Feriköy Erkek Öğrenci Yurdu'nda bir grup öğrenci 29 Nisan 1988 akşamı yurdun 3. katında bulunan bir odaya kendilerini kapatarak, bir arkadaşlarının yurttan atılmasını protesto ettiler.

Filistin Halkıyla Dayanışma etkinlikleri çerçevesinde TAYAD ve DEMKAD'ca İstanbul İktidarı Sitesi'nde düzenlenen basın toplantısına katılan ve toplantı sonrasında yapılan yürüyüşte gözaltına alınan Kemal Tamcan daha sonra DGM'ce serbest bırakılmıştı. Ancak DGM'nin görevsizlik kararı vererek serbest bırakmasına karşın, Kemal Tamcan hammaddesi olduğu Feriköy Erkek Öğrenci Yurdu'ndan atıldı. Tamcan, polis-idare işbirliğinin yurtlardaki uygulamalarından biri sonucunda atılmıştı. Nitekim, kararı öğrendiğinin ertesi günü Kredi ve Yurtlar Kurumu'na giderek bilgi müdürü ile görüşen Tamcan, kendisinin "polisin yurtta kalmasını istememesi" nedeniyle atıldığını öğreniyordu.

Bunun üzerine Tamcan ve 11 arkadaşı kendilerini 3. katta bulunan bir odaya kapattılar. Talepleri yurt ve bölge müdürü ile görüşmek ve atılan arkadaşlarının geri alınmasıydı. İstekleri o gün reddedildi ve öğrenciler grevci odada geçirdiler.

Ertesi gün olayın duyulması üzerine çeşitli fakülte ve üniversitelerden öğrenciler destek ve dayanışma amacı ile geniş polisiye önlemlerin alındığı yurt çevresine geldiler.

Saat 15.00 saatlerinde o ana kadar müdahale etmeyip olayı idaresiyle yetinen güvenlik güçleri, yurt binasının içine girdiler. 3. kata çıkan çevik kuvvetler, öğrencilerin kendilerini kilitledikleri odanın kapısını kırarak odaya girdiler ve öğrencileri sürükleyerek yurttan çıkardılar; çevik kuvvet otobüsüne koyarak uzaklaştırdılar.

Bu sırada arkadaşları ile dayanışma için yurt çevresine gelmiş bulunan öğrenciler tartaklanarak götürülen arkadaşlarını desteklemek ve polisin saldırısını protesto etmek amacı ile alkış tutmaya başladılar. Protesto daha sonra "Polis-idare işbirliğine son" sloganıyla yükseldi; öğrenciler toplu halde yürüyerek sloganlarını atarken, alanda kalan çevik kuvvetler toplulugun üzerine saldırdılar. Çevik kuvvetlerin müdahalesi üzerine dağılan topluluktan 4 kişi gözaltına alındı.

12'si yurttaki odalarında, 4'ü sokakta gözaltına alınan toplam 16 kişi daha sonra serbest bırakılırken Kemal Tamcan ve arkadaşlarının yurttan atılması şimdilik durdurulmuş. Anlaşılan yurt idaresi-polis işbirliği yeni müdahalelerini yapmak için yurttaki dayanışmanın kırılmasını, olayın "yatışmasını" bekliyor. ■

liselilerarası yazı yarışması

KATILIM SÜRESİNİ UZATIYORUZ

Dergimizin Mart sayısında duyurusunu yaptığımız "Liselilerarası Yazı Yarışması"na katılım süresini, okullarımızın yoğun ilgisi nedeniyle 1 ay daha uzatıyoruz. Dergimiz, "Liselilerarası Yazı Yarışması" çerçevesinde Seçici Kurul'un yarışmaya katılanlar arasında belirleyeceği 21 kişiyi, YARIN Dergisi Büyük Ödülü olarak, ağustos ayı içerisinde Yunanistan Gençlik Barış Komitesi'nin konuğu olarak yurt dışına gönderiyor. Ayrıca Seçici Kurulun saptayacağı yazılara *İnsan Hakları Derneği, BİLAR A.Ş., Türk Tabipler Birliği, Nükleer Savaşın Önlenmesi için Hekimler Derneği* ve *Cağdaş Gazeteciler Derneği* ile çeşitli kuruluşlar *Özel Ödüller* verecek; dergimiz'de on elemeyi aşan liselileri çeşitli armağanlarla ödüllendirecek.

YARIN DERGİSİ BÜYÜK ÖDÜLÜ TAŞOZ ADASI GENÇLİK BARIŞ KAMPINDA BİR HAFTA

Taşoz Gençlik, Barış Kampı'nın ilk kez 5 yıl önce Balkan gençliği ve halkları arasında bir dostluk girişimi olarak başladı. Bugün kamp, Yunanistan'da gerçekleştirilen her yıl mayıs ayında yapılan Mareşon Barış Yürüyüşü'nden sonraki en büyük barış etkinliği. Kampa her yıl Yunanistan içinden ve dışından gençlik dergileri temsilcileri, öğrenci barış örgütleri temsilcileri, gençlik komiteleri, demokratik kitle örgütleri temsilcileri, genç sendikacılar, genç işçiler katılıyorlar.

YUNANİSTAN'DA LİSELİLER ARASI YAZI YARIŞMASI

Dergimizin açmış olduğu "Türkiye ve Yunanistan Gençliğinin Ortak İsteği: Barış, Dostluk, Kardeşlik" konulu liselilerarası Yazı Yarışması için liseli okurlarımızdan çok sayıda mektup ve yazı gelmesinin yanı sıra, çeşitli çevrelerin olumlu tepkileri de her iki ülke halkının barış istemini somutlaması açısından büyük sevindirdi.

Ancak tüm bunlar kadar önemli bir gelişmenin kaydedilmesi, okurlarımızı da sevindirecektir umuyoruz. Yarışmamızı kazanan okurlarımız Yunanistan'da konuk edecek olan Yunanistan Gençlik Barış Komitesi, Yunanistan'da da bir yazı yarışması düzenliyor. Bu yarışmanın konusu da "Türkiye ile Yunanistan Gençliğinin Ortak İsteği: Barış, Dostluk, Kardeşlik". Yarışmayı kazanan liseliler, yaz aylarında Yarın'ın konuğu olarak 1 hafta Türkiye'de kalacaklar.

YARIN LİSELİLERARASI YAZI YARIŞMASI KATILMA FORMU

Tarih: ...../...../1988

Adı, Soyadı : .....

Doğum yeri ve tarihi : .....

Okumakta olduğu okul ve sınıf : .....

Sürekli adresi .....

ADNAN KAHVECİ ANLATIYOR

"hazırladığımız model hoşunuza gitmeyebilir."

Devlet Bakanı *Adnan Kahveci* 1 Nisan günü İTÜ Maçka Kampüsü G Amfisi'nde "TÜRKİYE'DE YÜKSEK ÖĞRENİM" konulu bir sohbet toplantısı yaptı. Toplantının başında Kahveci, ANAP ülkelerinin hazırlayacağı yeni YÖK modeli için öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşlerini alacağını belirtti. Bundan sonra karşılıklı soru ve cevaplar biçiminde gelişen ve bazı öğretim üyeleriyle, öğrencilerin çoğunun anlayışsız protesto amacı ile terketmesiyle sona eren toplantının bazı bölümlerini aktarıyoruz...

Öğrenciler adına ilk soru İTÜ Maden Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı *Hakan Kızıldere*'den geldi:

= Ülkemizde ilk üniversitenin Darülfünun adı ile kurulmasından bu yana 118 yıl geçti. Bu süre içinde birçok defa üniversiteler kapatıldı, yenileri açıldı. İlk Darülfünun'un kapatılması ile başlayan tasfiyeler, çeşitli zamanlarda ve çeşitli boyutlarda sürdürüldü.

1919 yılında *Darülfünun-u Osmani Nizamnamesi* adı yürürlüğe girmesi ile Darülfünun bilimsel özgürlük kazanmıştır. Ancak sonraki dönemlerde yürürlüğe konulan çeşitli yasalarla devrahsan bilimsel özgürlük yok edilmiş, üniversitede genel eğitim politikasına bağlı olarak tasfiyeler yapılmıştır. Nitekim son olarak YÖK döneminde 1402 sayılı yasa ile birçok öğretim görevlisi okullarından uzaklaştırıldı. Siz bunun için ne diyorsunuz?

• KAHVECİ: *1402 sayılı yasayla ortaöğretim öğretim üyelerinin dönemlerini ben de izlemiş, bu öğretim üyelerinin birçoğu ile görüştüm. Bunlar bir anlamda nitelikliklerini kaybetmişler. Onun için pek etkili olmamıştır.*

= Şu anki üniversitelerimiz hakkında ve düşünüyorsunuz?

• *Ben 7 yılı aşkın, 8 yılı da içeride olmak üzere 15 yıl öğretim üyeliği yaptım. Yurtdışındaki görevim Amerika'da oldu. Hala onların altında bir eğitim veren üniversitede yaptım. Onda öğrenciler okuyorlar. Kütüphanedeki kitapların sayısını incelediğimi gördüm. Ama ülkemizde böyle değil. Sözde ülkemizin en iyi üniversitesi Boğaziçi Üniversitesi'dir. Orada bile kütüphanedeki kitapların okunmadığını ve istenilenin birkaçının kaybolduğunu gördüm. Bu da üniversitelerimizdeki eğitimi gösterir.*

= Üniversitelerdeki paralı eğitime biz öğrenciler olarak karşıyız.

• *Üniversitelerin ücretsiz eğitim vermesi yeterli olmasını ben de istiyorum, ama vergileri tam olarak toplayamıyoruz. Onun için de öğrencilerden para almak zorundayız.*

= Yeni hazırlayacağınız modelde harçlar konusunda ne düşünüyorsunuz?

• *Her öğrenci okuduğunun karşılığını kuruluna kadar devlete ödesin. Öğrenci okurken borçlansın, okul bittiğinde devlet kollemesinde görev alırsa bu borcu eşit ödesin, özel sektörde çalışırsa tüm borcu alınsın.*

o Şu anda üniversitelerimizin tüm bölümlerinde tıpasitenin üzerinde öğrenci bulunmaktadır. Laboratuvarlar (asıl laboratuvar deposuna) dolup taşmaktadır. Bu kadar öğrenci mezun olduğunda devlet bunları finanse edebilecek, iş alanı yaratabilecek midir?

• *Devletin üniversiteyi bitiren her genci finanse etme gibi bir zorunluluğu yoktur.*

o Sayın Bakan, biz öğrenciler olarak demokratik eğitim ve demokratikleşmeden çoğunu anlıyoruz:

Demokratik eğitim, hatta öncelikle her gencin eğitim hakkını elde edebilmesi ve bir meslek sahibi olabilmesidir. Eğitim hakkının her kademede kullanılmasına resmi ve fiili engellerin ortadan kaldırılmasıdır. Size göre demokratikleşmeye demokratik eğitim nedir?

• *Bence demokratikleşme halkın kendi kendilerini en üst düzeyde, yani belediyelerde, meclislerde, muhtarlıklarda yönetmesidir. Öyle bunlar olmazsa demokratikleşme de olmaz.*

Demokratikleşme ve demokratik eğitim sorularına cevabını ders kitaplarının demokrasi tanımı ve yönetime katılım örnekleri ile geçiştiren Kahveci, daha sonra konu ile bir bağlantısı olmamasına rağmen mahalli idarelerdeki yolsuzlukları anlatmaya başladı. Toplantının başında bir *ön konuşma* yapmayacağını belirten Kahveci, yöneltilen tüm soruların ANAP iktidarının ekonomik politikası ve Amerika'daki yüksek öğretim modelini anlatan sözlerden başka yanıt vermedi. Buradan da anlaşılıyor ki, toplantının amacı başta belirtildiği gibi "öğrencilerin ve öğretim üyelerinin görüşlerini almak" değildi. Toplantı, Kahveci'nin geçiştirme ve gündeme alma politikasının bir adımı olarak hazırlanmış, bu arada öğrenci ve öğretim görevlilerinin yeni tasarıya karşı tepkisini ölçmede hedeflenmişti.

Diğer yandan, Kahveci'nin konuşmasında, yeni tasarının öğretim üyeleri ve öğrencilerin katılımı ile hazırlanacağı konusunda bir ifade de bulunmaması, üniversite yönetimi için Amerikan eğitiminden uyarlama atanan üniversiteli heyetlerinin kurulacağının belirtmesi, modelin belirlendiğini gösteriyor.

Kahvecinin *sohbet* sırasında sıkça vurguladığı şu söze dikkat etmek gerekiyor: *"Hazırladığımız model, siz öğrenciler ve siz öğretim görevlilerinin hoşuna gitmeyebilir."* Bu sözde hazırda bir modelin bulunduğuna ve bu modelde yüksek öğretimin temel taşları olan öğrenci ve öğretim üyelerinin görüşü edildiğini, bu iki kesimin katılımına set çekildiğini gösteriyor. Tam bu noktada biz öğretim görevlisinin yönettiği soruyu tekrarlamakta yarar var: *"Siz hangi yeni ülke kendi bünyesine eğitim modeli hazırlamaya çalışıyor sunuz? Hazırlayacağınız modelde biz öğretim üyelerine başvurmanız gerekmiyor mu?"*

Bu noktadan sonra Kahveci'nin *sohbeti* önce bazı öğretim üyelerinin, daha sonra salondaki öğrencilerin "YÖK Kalksın" "Yaşasın Özerk-Demokratik Üniversite" sloganlarını atarak toplantıyı terk etmeleri ile sonuçlandı.

Hasan Celal Güzel'in "Bir Dost Nikahı Konferansı Öncesi"

Milli Eğitim Gençlik ve Spor Bakanı *Hasan Celal Güzel*, 14 Nisan günü İTÜ Maçka Kampüsü'nde "Milli Eğitimimizin sorunları ve çözüm yolları" konulu bir konferans verdi. Konferansın düzenlenme yeri daha önce Maden Fakültesi G Amfisi olarak duyurulduğu halde salonun son anda değiştirilmesi, duyurunun zamanında yapılmaması gibi nedenlerle katılım beklenen seviyede olmadı.

Bakan konuşmasında YÖK'e, anasözleşmelere değinmeden milli eğitimimizin sorunlarına ve çözüm yollarına ilişkin "değişik" görüşlerini dile getirdi. Kimi alıntılar yaparak;

"Milli eğitimimizin temel sorunu finanstır. Bu nedenle ekonominin talepleri karşılandığı müddetçe eğitimdeki istikdam sorunu da çözülemeyecektir."

Anlaşılıyor, eğitimin bilgisayarlık, yabancı dile ağırlık veren, özetle 21. yüzyılın çağdaş insanlarını karşılar nitelikte olmasını sağlamıştır.

Temel hedefimiz, milli kültüre sahip, geleneklerine bağlı, Türk kültürüne sahip gençler, insanlar yetiştirmektir. Biz iyi insan için yetiştirmeyi hedefliyoruz. Ancak eğitim verilen içindir şeklinde belirtilen materyalist görüşlere katılmıyorum."

Bu genel çerçevede görüşlerini aktaran Güzel, sorular kısmına geçildiğinde ise yapı ve gülücükler değişti. Bir öğretim görevlisinin "Neden üniversiteler hakkında görüş bildirmediniz?" şeklindeki sorusuna yanıt olarak; *"YÖK benim yetkilerimin dışındadır. Ancak YÖK'ün değiştirilmesi ve üniversiteler sorununa ilişkin çalışmalarımız devam etmektedir"* dedi.

İTÜ Maden Fakültesi Öğrenci Derneği kurucusu ve eski başkanı Hakan Kızıldere'in "Ekonominin taleplerini belirlediğimizde, istihdam sorununa çözerüz, diyorsunuz. Peki bu talepler nelerdir ve kim belirleyecektir?" sorusuna, iktisat derslerinden örnekler yapıp, ekonomik kavramlardan dem vurarak "inşallah bu sorunu da çözeceğiz" biçiminde geçiştirmeden, "Hükümet eğitim konusunda diğer konularda olduğu gibi acz içindedir" sözleriyle karşılık olarak "o kadar da değil" yanıtını verdi.

İTÜ Maden Fakültesi Öğrenci Derneği Başkanı Remzi Gedikoğlu ise Güzel'e, "Fakültelerde öğrenciler disiplin soruşturmalarına uğramakta, öğrenci dernekleri tek tek kapatılmaktadır. Eğitim sürecinden dışlandan doğruya atılanlar bir öğrencileri söz hakkı tanınmamaktadır. Siz değerli görüşlerinizi aktardınız ancak eğitimin temel sorunu demokratikleşmedir tespitine değinmediniz" biçimindeki değerlendirmesini kaydetti. "Öğrenci Derneği başkanı olarak bir bakanla konuşabiliyorsun. Bundan iyi demokrasi mi olur? Zaten ya an bir dostumun nikahına yetişmem gerekiyor. İnşallah bir gün tekrar tartışırız" diyerek toplantıyı topladı ve dostunun nikahına gitti.

İstanbul Büro Haber Birimi

Doğan Altay

Eğitim ve öğretim alanlarının tüm vatandaşlara eşit ve adil biçimde sunulması ve bunun güvence altına alınması devletin sorumlulukları arasındadır, anayasa bunu öngörüyor. Ancak günümüzde eğitim olanakları, her geçen gün daha da belirgin bir biçimde, belli bir kesimin hizmetine sunuluyor. " Harçlar" bunun üniversitedeki yansımasını oluşturuyor.

Harçlar uygulanmaya başlandığı günden beri öğrencilerden tepki görüyor. Bu yükseköğretim ilke başka tam anlamıyla bir *"devlete borçlanma"* sistemi uygulandı. Bu durum aslında öğrencilerin geleceğini ipotek altına almaktan başka bir şey değildi, yalnızca geçici bir çözümdü. Ancak rejimin üniversite eğitim giderlerini öğrencilerden almak planı sürdü. Yapılan yüzde 100 oranındaki zamla borçlanılan meblağ sabit kalacak, kalan yarısı da öğrenciler tarafından peşin olarak ödenecekti. Yine verilen yoğun tepki nedeniyle, ilk borçlanmanın dışında kalan yarısının okula borçlanılması biçiminde bir uygulama başladı. İlk fırsatta yeni bir zam ve öğrenciden para almanın yeni yollarının üretilmesi beklenirken bir yılı öğrenci gençlik kazasız belasız atlattı.

Ancak ilgililerin bu kanunun uygulamadığı bu dönemde rejim bu kanuda yeni bir saldırı girişiminde bulundu. 9 Eylül Üniversitesi Rektörlüğü 30 Mart'ta yaptığı bir duyuruyla öğrenim *harçlarının bu tarihten sonra okul tarafından karşılanmayacağını* açıkladı. Üstelik bu karar rektörlüğün 2 Şubat'ta yaptığı açıklamayla çelişiyordu. Rektörlük ilk açıklamasında, *" Kredi ve Yurtlar Kurumu'nca öğrencilere verilen öğrenim kredi miktarının, içinde bulundukları öğretim yılında 100 000 TL'ye çıkarıldığı ve bu ödenenin sınıf ayrımı yapılmaksızın tüm öğrencilere yapılacağı "* belirtilmişti.

Rektörlük, harçların ödenmemesine gerekçe olarak Kredi ve Yurtlar Kurumu'nun okula gerekli parayı göndermemesini gösteriyordu. Öğrencilerin bu durumdan hiçbir şekilde sorumlu olmamalarına karşın, faiziyle birlikte öğrencilere ödetiliyordu.

Rektörlük, herşeyin en son 5 Nisan'a kadar öğrencilere tarafından ödenmesini istiyor ve aksi halde çok sert yaptırımları uygulamaya sokacağını açıklıyordu. Harcını yatırmayan öğrencilerin isim listeleri yemek fişi satılan yerlere ve sağlık hizmetleri veren yerlere asıldı. Adı listede olan öğrenciler bu hizmetlerden yararlanamıyorlardı. Bununla da kalınmayıp, okuldan atılma konusunda olan öğrenciler sınavlara alınmıyordu.

Kurucu ilk tepki 9 EO İİBF'de yemek boykotuyla verilmişti. Paralı eğitimi protesto etmek amacıyla, çoğunluğunu öğrenci derneği üyelerinin oluşturduğu grup yemekhanede birarada gelerek, paralı eğitimi kınayan bir konuşma yapılacak sonra alkışlarla yemekhaneyi terkettiler.

Rektörlüğün bu kararı 1 Nisan'da Tıp Fakültesi öğrencileri tarafından da kınandı. 250 öğrenci rektörlük binasının önünde toplanarak öğrenci derneği yöneticilerinden birinin yaptığı konuşmayla harçların okul tarafından ödenmesinin ve öğrencilerin üzerindeki yaptırımların derhal kaldırılması gerektiği vurgulandılar. Bu arada aynı iste mizeri içeren bir dilekçe de imzaya açıldı. Öğrenciler dekanla görüşme talebinde bulundular. Öğrencilerin talebini kabul etmek zorunda kalan dekan yaptığı konuşmada, öğrencilerin hukuksal açıdan haklı olduğunu, ancak üniversite yönetim kurullarının durduklarını açıklayan bir açıklama yaptı.

Böylece rejimin uyguladığı saldırılara bir yenisi daha eklenmiş oluyordu. Öğrenci düşmanı politikaların artık sınırı gelmiyor. Nereye gidiliyor, nasıl kullanıldığını bilmediğimiz harçları ödemek zorunda bırakılıyoruz. Devlet bütçesi silahlanma harcamalarına aktarılırken eğitime komik oranlarda para ayrılıyor. Tüm bu olumsuzlukları sorgulayan öğrenci dernekleri ise nedeni ortadan kaldırılmaya çalışılıyor. Ancak öğrenci dernekleri örgütlü birliğin gücüyle çıkarlarını savunmaya devam ediyor, bundan sonra da edecek.

19 Mayıs Gençliğin Bayramıdır

Her 19 Mayıs'da, "gençliğin, ülkenin yarını, geleceğinin güvencesi" olduğu vurgulanan, Gençlik bayramları kutlanır. Ülkemizde gençliğin bayramının olması, bu bayramlarda söylenen sözler, ilk bakışta insana sevindirici gelmesine karşılık, rejimin gençlik politikası ve bu politikaya bağlı olarak bayramların kutlanış biçimi nedeniyle geçilik içi de bir takım resmi törenlerle sınırlıdır, bu anlam taşımaktan uzaktır.

Oysa gençlik bu bayramı Ulusal Kurtuluş Savaşında 14 yaşında cüce aldığı silahı ile, emperyalizme karşı dağlarda ele, kızanı, cephede Mehmetçik olarak, hesapsızca , sadece ülkesi, ülkesinin bağımsızlığı için eleceğ, ölmekten çekinmeyerek kazanmıştır.

Bu yıl kutlanacak olan 19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı 12 Eylül 1980'den sonra kutlanan 8. Gençlik ve Spor Bayramı olacak. 8 yıl içinde binlerce lisesi, demokrat gencin zindanlara doldurulduğu, onbinlerce gencin (tezkiye mahkum edildiği, üniversitelerin doldur boşalt sistemiyle binlerce genci üniversiteden attığı, gençliğe sürekli bir güvensizliğin pompalandığı, gençliğin her türlü örgütlenme uğraşının anarşistlik olarak nitelendirildiği, bir ortamda birleri, 8 kez gençlik adına "gençlik bayramı" kutladılar.

Kutladıkları bu bayramda gençliği ülkemizin yarını ilan edip boş boş gelecek vaat ettiler. Gençliğin ülkenin bugünün ve geleceğe sahip çıkmaktan, bugünün sorunlarına sahip çıkmalarından özenle kaçındılar. Gençlik bayramlarında gençlerin giyecekleri cibiseler, kuşanacakları silahlar bile resmi gençliklerde tayinedi. Gençliğe ise kendi bayramında figüranlık yapma hakkı verildi. Onun görevi sayılan biçimde giyinmek, söylenen etkinliklerde istenilen biçimde davranmak olarak belirlendi. Bayramının nasıl kutlayacağının belirleme hakkının ise nasıl olsa bizim olacak olan geleceğe bırakıldı. Her zamanki gibi 'gençlik gelecek sizlerindir, sizler yarınların güvencesinsiz' sunukları bayrama hediyesi olarak gençliğe sunuldu.

"Herşeyin doğrusunu bilen büyüklerimiz" sözü gençlik bayrama karışmamalı, kendi bayramını bile nasıl kutlayacağına karar vermemeliği. Çünkü gençlik, dinamizm, hakkızlığa başkaldırı, en iyiyi en güzeli arzusuyu, yerleşik bir kanunun sorgulanmasını demektir. Bu nedenle de önce uysallaştırılmalı, terbiye edilmeli, her söylenene "olur efendim" diyecek kıvama geldiğinde ise (artık büyük ölçüde bilmediğimiz bir yöntemle) gençlik bayramı kutlanmalıdır.

Yıllardır, gençlik bayramı bu anlayışla geçiştiriliyor. Fakat yıllardır, yürüdüğümüz hakları geri alma, ülkenin bu gününde söz sahibi olma hakkını elde etmenin onurlu savaşımının verdiyoruz. Kutlamada ise yine bankaya, sorbalıkla artırının hamuz sindirme politikası çıkıyor.

Oysa gençlik için geç olmasından, "ülkenin yarınlarının sahibi olmasından" kaynaklanan (yarının sahibi olarak demokratik bir Türkiye'den beklediğimiz) örgütlenme hakkı demokratik bir yapıda örgütlenme örgürlüğü, gelecek güvencesi, ülkenin sorunlarına bugünden sahip çıkarak sesini duyurma savaşımından doğal, bundan meşru hiçbir istem olamaz.

19 Mayıs Gençlik ve Spor Bayramı bu ilkeler doğrultusunda kazanılmış, ülkenin yarınlarının kazandığı, ülkenin yarınlarının olabildiğini kabulen hak ettiği bir bayramdır. Bayramını nasıl kutlayacağını gençlik kendisi karar verebilmeli, dernekleri, sendikaları ile, sesini duyurduğu, kendi sorunlarına ve ülke sorunlarına çözümler ürettiği, her türlü etkinliğe açık bir platforma dönüştürülmelidir.

Yusuf Korkmaz

SOL GÜÇLER, POLİTİK DERGİLER VE ÖĞRENCİ HAREKETİ

Yorum, 1988 yılının ilk üç ayında (Ocak-Şubat, Mart ve Nisan sayıları) arasıyla *Yeni Çözüm, Demokrat Arkadaş, Gençlik Dünyası* ve *Yeni Aşama* dergileriyle yapılan söyleşilere yer verdi. Bu söyleşiler toplamının içerdiği görüşler, yaratılığı etki ve sonuçlar açısından, bir *hatırı* olduğu düşüncesindeyiz. Söyleşilere katılım dergi temsilcisi arkadaşlara birkaç dakikalık süreyi aşmıyor.

Yorum'la dört politik dergiyle ayrı ayrı, ayrı ayrı yaptığı bu söyleşiler neden bir "kotlu" olarak nitelendiriyoruz? Önceliklе söyleşilerin çerçevesini yeniden düzenlemeye yarar var.

"Dergiler Tartışıyor" ortak başlığıyla yayınlanan söyleşilerin konusunu demokratik öğrenci hareketi oluşturuyordu. Söyleşi yapılan dergilerin seçilmesinde belirleyici olan demokratik öğrenci hareketine ilişkin düşünü yazı yazma, görüş oluşturma ve tavır alma üzerinden yapılmıştı. Bu dört dergiden, sol, devrimci, sosyalist gençlik içinde farklı eğilimleri yansıtan yayın anlayışları ve politikalar tanımlarının belirleyici olduğunu da söylemek gerek.

Bu söyleşilerde yeralan dört politik dergiye de, hep sorular yöneltilerek, ilgi duyulan tanımlamalara ortaya çıkmasını kolaylaştıracak sorular sormaya, böyle yanıtlar almaya çalıştık. Sonuçta, sol içindeki farklı değerlendirmelerin demokratik öğrenci hareketine ilişkin görüşlerini, tavırlarını, hem sorun önemi ve politikalarına bağlı önemde biçimlendirdiği ölçüde *Yorum* okuyucularına ulaşmasını, hem de öğrenci hareketine bakışı arasındaki ortaklık ve farklılık noktalarının belirlenmesini kolaylaştıracak söyleşide kapılarını açan bir diyalog kurmayı amaçladı.

Ancak, İstanbul ve İzmir'de ortak etkinlikler için bir araya gelen dergi temsilcilerinin görüşmelerinden, öğrenci demokrasinin merkezi platformunun uzun bir aradan sonra ortak kararlara ulaştığı bir toplantı gerçekleştirilmiş olmasına kadar pekçok olumlu adımda, sol gençlik içinde giderek daha çok sahiplenilen yapıcı diyalog havasının etkili olduğu görülmüyor.

Bundan sonraki dayanak, bu havayı canlı, yaygın, kalıcı kılmak, bu havayı sağlayacak eylemleri yaşatmak için uğraş vermektir. Ortak düşünceletirmeler ve tartışma noktalarının belirgin olması, bu uğraşı da kolaylaştıracaktır.

SOL DERGİLER DEMOKRATİK ÖĞRENCİ HAREKETİ'NE NASIL BAKIYOR?

Yeni Çözüm, Demokrat Arkadaş, Gençlik Dünyası ve *Yeni Aşama* dergilerinin demokratik öğrenci hareketine tekrlarına, sorularımıza verdikleri yanıtlardan yapacağımız birkaç alıntıyla özetleyivermek gerçekçi olmaz. Bu dört sol dergiden şimdiye dek yazılarımı, demeçleri de bu görüşleri benimseyen arkadaşların sorumluklarını hep birkaçda değerlendirmeden başlıktaki sorunun yanıtını tam olarak veremeyiz.

Ancak söyleşilerde yeraşan kimi görüşler, hem öğrenci hareketinin gündeminin, hem de sol gençlik gruplarının aralarındaki diyalogun önemli saptamalarını oluşturuyor. Bunları şöyle aralayabiliriz:

* Öğrenci hareketinin içinde bulunduğu durumu ilişkin saptamalar
  * Birlik
  * Kitleselleşme
  * Demek çalışması ve demek içi demokrasi
  * Merkezi platform, merkezi yayın ve ülke düzeyinde örgütlenme

* Ülke düzeyinde etkinlik önerileriniz ve "nasıl bir üniversite istiyorsunuz?" çalışmaları

Bu konularda belirginleşen kimi ortak görüşler önem taşıyor. Farklı bakış açılarını da tartışmaya değer buluyoruz. Gençlik dergilerinde demokratik öğrenci hareketinin göç kendilerinden ortak dayanışmayla yaşayacakları görüş alışverişinin yaratıcı olan inanılmazlık bu etkinliklerdeki kimi yaklaşımlarını alıntı çıkmek istiyoruz.

* Söyleşilerde dikkat çeken bir nokta, 1987-88 akademik yılının birinci yarısı başında, öğrenci hareketinin içinde bulunduğu durumun, "tıkanıklık" (*Yeni Çözüm*), "tıkanma durumu" (*Gençlik Dünyası*), "iyi değil" (*Demokrat Arkadaş*) ve "açılması gereken bir ortam" (*Yeni Aşama*) gibi sözlerle nitelenmesidir. Aynı aylarda *Yorum* da, "ülke düzeyindeki platformda ortaya çıkan tıkanıklık, bizim demeklerimizle çalışmalarımı da olumsuz yönde etkiledi" (Ocak-Şubat 88, Hayri Ekioğlu, sf. 7) yorumunu yapmıştı.

Öncelikle şunun saptanması gerekiyor ki, süreçte tıkanıklıkla "tıkanıklık" özellikleri gözlenmediği ve bu durumun değiştirilmesi gerektiği; gençlerimizde birleşildiği görülüyor.

* Öğrenci hareketinin içinde bulunduğu durumun merkezi platformda etkilendiği görüşünde, *Yorum*'a da katılmak diyebiliriz ki, beş dergi birleşiyor. Burada ülke düzeyindeki platformda yaşama olanağı ve oluşuma gelişmelerin hareketin bütününe yansıtılması kabul edilmesi büyük önemli bir başlangıç noktası. Söylediğimizin tüm dergiler, merkezi platforma "önem" verdiklerini, gerekliliğini kabul ettiklerini belirtiyorlar. Ancak platforma yüklenen işlev, öncelik ve tercihler değişebiliyor.

Yeni Çözüm, demokratik örgütlenme sorununu ele alırken, "Bu da önceliklе pratikte yapılacak ve ortak noktalar gerektirecek konular olduğunu gösterecektir" diyor. Bu noktada en önemli soru, merkezileşme yanlısının sonunu. Merkezileşme yanlısının en önemli nokta da ilkeli bir platformda yakalanmaya..." sözleriyle merkezi örgütlenmeye önceliklі bir önem verdiğini ortaya koyuyor. *Gençlik Dünyası* da "gündemin merkezinde olan sorunun, merkezi önderlik ve merkezi otorite inancıyla olduğu kanısındayız" diyor. *Demokrat Arkadaş* ve *Yeni Aşama* ise "ağırlığın birimlere verilmesi" görüşünü savunuyorlar. *Demokrat Arkadaş*, "yönetici olarak platformun önemsizmesini ilkeli planda görüyoruz. Türkiye çapında ortak eylemlerin örgütlenmesi elbette ortak bir bedel, ortak bir anlayış noktası oluşturacaktır. Ancak bu yapılırken birim demeklere daha fazla yüklenmek gerekir" demekte. *Yeni Aşama* "demeklerin kitleselleşme aktıları çekildiğini bilyoruz. Bu aktıların merkezi bir örgüt çözer, demek fazla iyimserlik gibi. Platformdan anlaşma bulmuyoruz, zaten gündelik birim çalışmalarının önemi tartışılmaz" şeklinde önemli yer yaklaşıyor.

Yorum, hem merkezi örgütlenmenin, hem de birim çalışmalarının önemini vurgulayan bu görüşlere değer veriyor. Platformu, ülke düzeyinde yığınsal, demokratik, sendikal bir öğrenci örgütlenmesinin de biçimi olarak görüyoruz. Bizim de etkin çalışma yürütülmesi gerekliliği görüşüne katılıyoruz, ancak birimlerdeki çalışmaların ülke düzeyindeki platformda koordine edilmesiyle hem daha sonuç alıcı, hem de resmin saldırıların merkezi niteliğine uygun bir yaygınlıkta hareketlenmeyi sağlamanın son derece önemli olduğunu düşünüyoruz.

* Platforma ilişkin görüşler ortaya atılırken, ilkeler ve birlik konusu da farklı bakışlarla ele alınır. *Demokrat Arkadaş*, ilkeler tartışmasının uzun süre öğrenci hareketinin gündemini bekletmesini "gönülmüş gereken bir duruma tanımlıyor" olarak nitelliyor. "Pratikte birleşiyiz ve yapılılmanın kuralı, bir platformda birarayı gelip ilkeni çıkıştı, ilkeni budur demek değildir. Birlik konusunda yakalanması gereken ana halka pratiğin kendisidir. (...) Platformun şu ilkeleri vardır, bu ilkeleri kabul etmeyenler bu platformda yeralamaz şeklinde bir anlayışımız yok. (...) Farklı görüşler olabilir. Onlarda bir birliktelik sağlanıncaya ve ele, eylemler birlikte yapılır. Yok eğer sağlanamazsa hangi anlayış *ne* doğrultuda çalışma yapmak istiyorsa, o doğrultuda yapsın (...) Birlikte iş yapacağız deyip iş yapmama noktasına geldik. Bu yanlış. Platformu öyle alabildiğine bir tartışma zemini olarak da görmemek lazım."

Yorum'un düşünü okuları, tek merkezi platform ve eylembirliği konusunda yaşadıklarımızla bu sözler arasında ortak noktalar olduğunu gözden kaçırmayacaklarını. *Gençlik Dünyası* dergisinin yaklaşımı da benzer bir duyarlılık taşıyor: "Mevcut potansiyel üzerek yükselen bir hareketliliğe sokabilmek için ülke tartışması felsütürmüden kurtulmalıyız. Tabii ki ülkeler dahil her türden temel sorunlar ayrıntılı tartışılacak, görüş ve eylem birliği bunun üzerine inşa edilecektir. Bizim saptamamız istediğimiz yaklaşan 'sözüm yemek yerine boğaz dolmak' diye nitelenebilecek hazırlıklarımız, verimsizleştirici tartışmadan kaçınacaktır." *Yeni Aşama* ise, birlik sorununu kitleselleşme ile birlikte ele alıyor:

"Eskiden beri en çok tartışılan konulardan başında birlik geliyor. Bir çıkış olabilir mi? Biraz hayırcı! Çünkü demeklerden öğrenciler, genelin yüzde onu dolayında. Bu yüzde on'un yüzde yetmişbeşi bizarya gelse yüzde on gerçeği eşitmiş olacak mı? Bizce birlik, kitlelerle sağlanan eylem birliğidir."

Yeni Aşama ayrıca, "demekleri sahun birliğinin sağlandığı alan" olarak görüm anlayışların yaroldığından özseliyor ve bu durumu "demeklere farklı misyonlar yüklüyen yanlış bakışların ürünü" olarak görüyor.

Kitleselleşme ile birlik arasında bağ kurma yaklaşımı dikkat çekici mesi gereken bir yaklaşım. Ancak *Yorum*, öğrenci hareketindeki önder kocumları nesnel bir gerçekliği olan sol güçler arasındaki ilişkilerin kitleselleşmeyle bağsatması da bunun bir parçası olarak görüyor. Öğrenci hareketinde etkinlik gösteren sol, sosyalist, devrimci gençlik, akademik demokratik mücadele alanına ilişkin ortak anlayışlar gerçekleştirmeye çalışmalı, bününmelere, kendi iç çekişmelerinin öğrenci gençliğin ortak çıkarları temelde yükselecek ortak işlerin önüne geçmesine karşı koymalıdır. Bu tutum, demeklerin sadece sol güçlerin varoldığı bir örgütlenme biçimi olmamasının da güvencesi olacaktır.

Platformun "ilkeli birlik platformu" olması gerektiğini söyleyen *Yeni Çözüm* dergisinin konuya kendi deyimiyle "ikili bir yaklaşımı" var: "Varolan demekler platformunda ortak noktalarda yakalaraçı eylem birliği çerçevesinde geliştirilmesi ve yaşanan gerçekten Türkiye çapında benimsenmiş ilkeli bir platformun yaratılması. İlkeli birlik platformu bugüne kadar varılan tüm öğrenci demeklerini kapsayabilir veya kapsamaz, bu öğrenci demeklerinin duruşuna bağlı... Türkiye'yi ve Türkiye'nin koşullarını kavrayan, öğrenci sorunlarına uygun düşen mücadele anlayışını kavrayan gruplar arasında ilkeli birliğin yaratılmı ve bunu yaratacak demeklerle merkezi bir yapılanmaya gidilmesi. Bunun dışında yine en geniş birliği yakalayabilmek çerçevesinde, bu ilkeli birlik zemini dışında kalan anlayışlara sahip demeklerde de bu güçbirliği tüzüğünde geliştirilmeli."

Bizce burada 5 dergi arasında ortaklaşan ve farklılaşan yaklaşımlarda yakalanması, öne koyulması ve geliştirilmesi gereken halka "birlik zeminini oluşturma" tabusunu şu veya bu boyutuyla barikat tanınmadan kabulü. Yaşanacak, demokratik, merkezi tek bir öğrenci örgütünü oluşturma konusundaki düşünceler ancak böyle bir birlik zemininde tartışılıp her yönüyle ele alındıktan sonra somutlanma olanağına kavuşacaktır. Öte yandan, *Yeni Çözüm*'ün "Türkiye'nin koşullarını, öğrenci demeklerine uygun düşen mücadele anlayışını kavrayan grupları arasında" bir ilkeli platform, bunun dışında talebelerin da bir üçgörüşlü şeklinde tanımladığı çalışma modelinin doğrudan öğrenci demeklerinde misyonuna belirli bir siyasi bakışla yaklaşan grupları bir yana, farklı düşen grupları diğer yana oturmayı öngören, sendika), yığınsal tek bir örgütün oluşturulmasını sorlaştıran bir anlayışı var. Ancak bugünün koşullarında çok da fırsatı olmayan bu tartışmanın, yapılacak ortak çalışmalarda yeni biçimler kazanacağı kesinlikle.

Bu bağlamda, öğrenci hareketine siyasi bakışları farklılaşabilecek sol gençlik gruplarının en sıradan bir biçimde eylembirliği perspektifiyle hareket etmeleri önerisini de benimsiyoruz. Bugün, merkezi platformun tam katılımla toplanmasını ve ortak görüşe dayalı karar lar almayı, üzerinde anlaşılamayan konularda eşitlenebilirliği ilkeleri gösterilerek, en sonunda iş yapmak isteyen demeklerin etkinliklerine engel olunmaması gerekliyor.

* Kitleselleşme perspektifiyle gerçekçiliği, bugün demek içi demokratik işleyişin sağlanışı mücadelesinde doğrudan bağlı. Gerek birim demeklerde, gerekse platformda karar alma süreçlerinde tam demokratik işleyişin yaşama geçirilmesi, demokratik katılım kanallarının her zaman açık tutulması hareketin hızını artırı, hem nicel genişlemeyi sağlayacak, hem de nitel derinleşmeyi güvenceli. Sorunların tümünü demokratik katılım yoluyla çözmeye çalışmak gerekliyor.

Yorum, bu çerçevede, "demeklerin önündeki en önemli engelin kitleselleşme olduğunu söyleyen" *Gençlik Dünyası*'nın görüşüne katılıyor. "kitleselleşme için katılımın sağlanması, katılım için demokrasi gerekliydi" diyor. Kitleselleşme konusunda diğer gençlik dergilerinde de yeşeniz süreçte nesnel değerlendirmelere dayanan yolaçan görüşleri var. *Demokrat Arkadaş*, "ortada yürütülmesi gereken bir kitle hareketi perspektifi yok" olduğunu getiriyor ve bir yerden, bir ed elim mantığı bize ev siyasi çalışma salamında da yanlış. Çünkü onurlu sayıda insanı siyasi alana çekmemiz çok fazla anlam taşımıyor. Bizim için önemli olan, hareketin yaratılması. (...) Yoksa bugünün onurlu sayıda insanlarını kendi adamımız yapmak gibi bir kaygımız hiç yok bizim. (...) Demekçiler olarak alabildiğine rahat, sıradan insanlar olmamız lazım. Öğrenci kitlesiyle araya mesafe koymamalıyım. (...) Varolan mekanizmalar katılımı artırıcı biçimde işletilmeli. Sürekli olarak demek toplantıları yapılması ve bu toplantıların karar alma mekanizmaları olarak işletilmesi gerekir." diye bizce de dikkat çekilmesi gereken görüşlerini özetliyor.

Yorum'da demek içi demokrasiyle bir güvenceyi olarak ortak yönetim kurulları, ortak çalışma programları oluşturulması, her görüşün iyi ve tabanında görüşü demek organında yönetime yansıtmasını sağlayacak seçim sistemlerinin uygulanması, kararların salt çoğunlukla değil oybirliğine dayanılarak alınması için çaba gösterilmesi gerektiğini defalarca vurguladık. Çünkü bem taban da, hem yönetimde farklı görüşlerin birarada temsili, katılım mekanizmalarında birlikte çalışmaların, karşılaşan kabiliyeti çatışmalardan sonra alınmasını, hareketin başarısının ve birliğinin güvencesi olarak görüyor. Yönetim Kurullarında derçek üyelerinin güvenli kazanmış öğrencilerin herhangi bir grubu üye olmase da görev alabilmesine özel bir önem veriyor.

Ancak, *Gençlik Dünyası*'nın yanıtında, "Kongrelerde öğrencilerin katılımını esas alan çalışma programı, işleyiş ve eylem bütünlüğünün kurulmasını savunuyken *Yeni Çözüm* ve *Demokrat Arkadaş* dergilerinin homojen, yani tek görüşün yönetimliğindeki demek yönetim kurullarından yana olduğu görülüyor. "Çoğunluğa sahip bir grup varsa, o çoğunluğun güdü oranında programını da geçirebilir. Bizce yüzde 55 çoğunluk sağlayan görüş, yüzde 45 azınlıkta kalan görüşün yönetime yansımasını engelleyebilir." (*Demokrat Arkadaş*) "Yönetim mekanizmasından anladığımız gerçekten örgütlenmeyi gözeterek bir yönetimin homojen olmasıdır. Pakat bu homojenlik bugünün koşullarına uygun mudur, değil midir? (...) 12 Eylül sonrası yaşanan buralara gerçekler, siyasi arenanın yeterince derinleşmemiş olması ve benzer nedenlerden dolayı, güncel koşulları homojen yapılan bulmacak durumda değil birim demeklerde, merkezi örgütlenmelerde de bu böyle. Ama hedef alınması gereken budur." (*Yeni Çözüm*)

Yönetim anlayışı olarak "demokratik merkeziyetçiliği" benimsediğini söyleyen *Yeni Aşama* ise, "tabanın etkin katılımının yaratıldığı, seçimle işbaşına gelmiş, istenildiğinde geri çağrılabilen, tabanın katılım araçlarıyla gerçekleşmiş kollektif önderliği temsil eden" tanımlarıyla kendi demokratik merkeziyetçilik anlayışının içeriğini özetliyor.

"Bugün merkezi nedeniyle bir yayına duyulan gereksinim ortadan kalkmamıştır. Birincisi, yayın, federasyonlaşma hakkının önüne politik engellerin dikildiği koşullarda öğrenci demeklerinin merkezi örgütlenmesinin bir önbiçimi olarak önemlidir. İkincisi, öğrenci demekleri arasında yığınsallaşmayı başarmalarında ortak bir örgütleyici araca kavuşuk gelmektedir." (Yazın, Ocak-Şubat sayısı, Hayri Ekioğlu, sayfa 7)

Bugünlerde, öğrenci demekleri arasında yayın etkinlikleri ve merkezi bir yayın konusundaki tartışmalarda yeniden bir canlanma, bir arayış gözlemleniyor. Ortak bir yayında, farklı görüşlerin yansıtılması, sol gençlik gruplarının da etkin katılımı, demokratik çalışmanın ve yayının çıkarılması konusunda uzlaşı bir anlayış birliği olmasına çalışılmalıdır. Öğrenci Postası deneyimi, bu yayın girişimini destekleyen ve desteklemeyen tüm çevreler için dersler çıkarılması gereken bir deneyimdir.

Yeni Aşama ve *Gençlik Dünyası* böylesi merkezi bir yayına gereksinildiğini savunurken, *Demokrat Arkadaş* ve *Yeni Çözüm* dergilerinde merkezi örgütün kurulmasının merkezi yayının çıkarılmasını öncelemesi gerektiği yolunda bir görüşleri var. "Bu yayın organını çıkarmak bir gündelik meselesi olurmadığı, bu yapılanmanın sağlamadığı bir aşamada, yayın organı tutkum elinde kalan bir yayına dönüşecektir. Merkezi bir yayın organına çıkarılması, yaşamasın merkezileşme doğru örneğini bir oluşdur." (*Yeni Çözüm*) "Şu andaki örgütlülük düzeyiyle merkezi yayın yaşama geçmez, yaran da olmaz. (...) Ancak zaman zaman o ortak bültenler çıkarılabilir." (*Demokrat Arkadaş*)

Buna karşılık, *Yeni Aşama* "merkezi yayına ihtiyaç olduğu açık. Konfederasyonlaşmayı ümme hedef olarak koyan öğrenci demekleri arasından merkezi yayın organı kitle diyalogunu arası olacaktır" diyor. Ancak değişik eğilimleri dengeli biçimde yansıtacak bültan ve dergilere de önceliklе taraftar.

Gençlik Dünyası ise benzer bir yaklaşımla, "tam yetkilibirim demekleri temsilcilerinin toplanarak, yeni bir öğrenci gazetesi çıkarılmasını değil, fonksiyonel, pratik hareket birliğini gerçekleştirmeyi, bedelin merkezi önderlik boşluğunu gidertici yanal konfederasyon hakkının hep birlikte kullanılmasını" istiyor.

Bu istekin yaşama geçirilmesinin nesnel koşulları tartışılabileceği gibi, yayının mi örgütlülüğe yoksa örgütlülüğün mü yayına hizmet edeceği konusunda bir tartışma da yapılabilir. Öğrenci demekleri içinde merkezi bir yayına gereksinme duyan ve bunun gerçekten ortak bir çalışma olması duyarlılığını taşıyan herkesin böylesi bir yayın etkinliğinde, kalıcı, yönlendirici, yönelim olanağının tüm görüşlere açık katılıması için kararlı davranması, böyle bir yayın acil gömeyenlerin de eğer yayın çalışması geniş bir çevre tarafından yürütülmeye başlanırsa içinde yeralmayı görev bilmesi demokratik öğrenci hareketinin bu girişimlerdeki katkı eğilimini kolaylaştıracaktır.

* *Yorum*, öğrenci demeklerinde yürütülen eğitim araçlarının çeşitlenmesinin gerekliliğini, YÖK'ün anti-demokratik yapısı ve içeriğine alternatif bir üniversite yaşamı oluşturulması girişimleriyle öğrenci gençlik, öğretim üyeleri ve üniversiteyle ilgili tüm çevreler arasında bilimsel bağlı yüksek öğrenim, özerk demokratik üniversite tasarımlarının tartışılıp biçimlenmesi için bir "kurultay" toplanması önerisini Temmuz 1987 sayısında kapsamlı bir yazıda ele almıştı.

Daha sonra bem *Yorum*, hem de diğer sol dergilerde bir bölüşü böylesi bir kurultaya ereşilsin, hedefleri, işleyiş koşullarındaki görüşlerini aktaran yazılar yeraldı. Sol dergiler içinde aynı konunun işlenmesi bir anlayış zenginliği oluşturdu. Kurultay önerisinin içeriğini zenginleştirdi. Sol, devrimci, sosyalist gençlik içinde ortaklaşa önemsenen, farklı görüşlerle biçimlendirildikçe kapsamı da genişleyen bir etkinlik ve bu etkinliğe birlikte katılım yolunda önemli bir görüş birliği oluştu. "Dergiler Tartışıyor" söyleşilerinin ortaya koyduğu en önemli ortaklık noktalarından biri de "Nasıl bir üniversite istiyoruz?" etkinliğinin gerçekleştirilmesiydi. "Özerk-demokratik üniversite kurultayı çalışması öncelikle platformunun gündemine gelmek durumunda" (*Yeni Çözüm*), "Platform toplumcu-demokrat kaydıyla bilgi alışverişini sağlamaya yönelmeli. Bu arada Nasıl Bir Üniversite İstiyoruz? Türkiye Kongresi çalışmalarının sonuçlarının için önerisine destek yapmalı" (*Yeni Aşama*), "Etkinliklerine bir yandan demeklerdeki birlikenin her zaman yapmaları gereken çalışmaların içerisine, öbür yandan da "YÖK'e hayır", "Demokratik Üniversite Kurultayı" türündeki en geniş, etkin katılımcı yapılarının içerisi" (*Gençlik Dünyası*) "Böyle bir kurultay, mücadelemiz belli bir temele oturtulması anlamında yararlı olacaktır." (*Demokrat Arkadaş*) sözleri, hem platform çalışmasını yönelik önerilerimizdeki örnekleşmeyi, hem de böyle bir etkinliğin demokratik öğrenci hareketi açısından sonuçlarına dair değerlendirmeyi önemli alt çizilecek sözler.

DERGİLER PLATFORMU, SOL İÇİ İLİŞKİLER VE ÖĞRENCİ GENÇLİK

Bazı temel tartışma konularına yaklaşımı önemli ölçüde demokratik öğrenci hareketinin gidişatı açısından, sol, devrimci, sosyalist gençlik gruplarının ve yayınlarının önemi ve politikalarının önemli bir etki yapabilmesi için bir pratik içinde görülü. Bu dergiler arasında güncel gelişmelerin değerlendirilip, önemlerin tartışılmasını olanak veren, dergilerin yayınlarında birbirleriyle yaratmaktan çok, birbirlerinin görüşlerini de kendine katarak ve ortak özellikleri bulmayı hedefleyerek, yapıcı, sonuç alıcı bir tartışmaya yönelmelerini sağlayacak bir diyalog ortamının önemi vurgulanıyor. "Dergiler Tartışıyor" söyleşilerini de bu çerçevede bir katkı olarak görüyoruz. Dergiler platformunun, demokratik öğrenci hareketi açısından önemi, aralarında yeni bir ilişkiler biçimi oluşturulması, öğrenci gençlik alanındaki çalışmalarının etkinliği ve kitleselleşmenin sağlanması açısından da belirleyici olan sol, devrimci, sosyalist, gençlik gruplarının biraraya gelmesini sağlamasıdır. Bu platformda, tüm politik gençlik dergileriyle, gençlik alanında yayın yapan, demokratik öğrenci hareketine ilişkin görüş öneren tüm politik derglerin birarayı gelmesini sağlamak ve çalışmalarını düzenli sürmesi için yayın göstermek Türkiye'deki toplumsal mücadelenin geleceğinde de sonuçları bakımından önemli bir çaba olacaktır.

Yasemin Çongar

POLİTİK GÖÇMENLERİN TÜRKİYE'YE DÖNÜŞÜ

Demokrasiyi Kazanma Mücadelesinde Yeni Adım

Yıl naz Uslu

12 Eylül darbesiyle egemen blok demokrasi düşmanı yönünü açık bir şekilde ortaya koymuştu. Darbe, ülke sorunlarına ve geleceğe yönelik farklı düşünce, yaklaşım ve girişim içinde olan insanların, örgütlerin, bütünüyle demokrasiden yana güçlerin toplumsal varlıklarını ortadan kaldırmaya yönelikti. Bunun için bu ya, demokratik bir politik alternatif tanımlayan insan hakları, özgür düşünce ve örgütlenme hakkı gibi en temel unsurlar askıya alınmıştı. Peşi sıra 12 Eylül Hukuku denilen düzenlemelerle darbe öncesi yasalarda suç olmayan davranışlar suçlu, yasal olan örgütler yasa dışı kılınmış, toplumun çeşitli kesimlerinden pek çok insan suçlanmış, gözaltına alınmış, işkence görmüş, hapsedilmişti.

İşte 12 Eylül 1980'le başlayan bu kırılma, belirtilen işkence ve terör ortamında can güvenliklerinin ortadan kalktığını gören, düşüncelerinden dolayı saçmalan birçok değerli insan ülkesinden ayrılmak, yurtdışına çıkmak zorunda kalmıştır.

"Niçin gittiniz? Her şeye rağmen mahkemelerde ne olduğu sorulmuş, suçsuzluğunuzu kanıtlayacağınız" sorusuna birçok yanıt verilebilir. Ancak bu düşmanlık işkenceyle birçok insanın öldürülmesi, işkence ile alınan ifadelerin ve zor yöntemleriyle sağlanan kanıtların mahkemelerde kabul görmesi ve birçok insanın bu şekilde mahkum edilmesi bu soruyu anlamsızlaştırmaktadır.

Yurtdışına çıkmak zorunda kalan insanların birçoğu çeşitli demokratik, sendikal yığın örgütlerinde ve partilerde yöneticilerdir. Darbe onların her türlü etkiye açık yapılanma örnekleri de kanıtlamıştır ki, yalnızca kendilerini değil örgütlerini temsil eden bu insanlar yurt dışına çıkmayıp, mahkemelerde her ne söyledikleri, kanıtlar onlardan kovdukları ve örgütleri hakkında kaydettikleri yargıları değiştirmeyeceklerdi. Çünkü 12 Eylül'le oluşturulan bütün düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü ortadan kaldırmıştı. Bu insanlar düşüncelerinden dolayı suçlanıp, yargılanıp, uzun yıllar hapsedilmişlerdi.

Şimdi düşüncelerinden dolayı suçlanan, yurtdışında yaşamak zorunda bırakılan insanlar yurtlarına ülkelerine gönüllü olarak dönmek istiyorlar. Bu insanların ülkeye dönüşünün güvenliği için ülkeden ayrılmalarına yol açan nedenlerin ortadan kaldırılması aynı zamanda Türkiye'de demokratikleşme sürecine ciddi katkılar sağlayacaktır.

DEĞİŞEN NEDİR? NİÇİN DÖNMEK İSTİYORLAR?

12 Eylül rejimi korku, yılgınlık, gürültüsüzlük ortamında örgütsüz, kepkesiz ve suskun bir ülke yaratmaya çalışmıştır. Bugün de toplumun her alanında egemen sınıfların uygun davranış biçimini yaratmaya yönelik baskı ve sindirim politikaları sürmektedir. Ancak gerek demokrasiden yana geniş kesimlerin bilemediği yakalama güçleri, gerekse işçi ve öğrenci örgütlerinin yükselen eylemlilikleri, özellikle son üç yıllık dönemde önemli değişimlerin, gelişimlerin yaşanmasına olanaklar. Bir bütün olarak bu örgütlenmeler ve gelişmeler 12 Eylül rejiminin yaratmaya çalıştığı toplumsal ve bireysel prototipin karşısında bir yandan dağılan siyasal ve demokratik örgütlerin ve güçlerin toparlanmasında, derlenmesinde bir yandan da yığınların en temelde siyasal, demokratik, sendikal hak ve özgürlüklerinin kazandırılması ve savunulması mücadelesinde demokrat güçlerinin kararlılıklarını göstermiştir.

Bugün yeniş anlamıyla demokrasinin kazanılması diye adlandırabileceğimiz mücadeleye toplumun her kesiminden pek çok insan katılmaktadır. Ancak mücadelenin çekirdeği unsurları sol, devrimci güçlerdir. Bu özünde kamuoyu, mücadelesi ve örgütü davranışa bilincinin sonucudur. Bunun için en basit temel haklarının özgürlüklerin kazanılmasında sol, devrimci güçlerin attığı cesur, kararlı, girişken adımlar, demokrasiden yana geniş kesimlerin de özgürlük talepleriyle ve demokrasi mücadeleleriyle ortaya koymalarında yol açıcı olmuştur. Artık ülkenin ve geleceği konusunda duyarlı her insan özgürce düşünebilecekleri, düşüncelerini özgürce açıklayabilecekleri, kurtuluş duyup, işkence görmeyeceği bir toplum istemini daha sesli, daha kararlı açıklamakta, harekete geçmektedir. Açık gerekçeyle, yemek boykotları, mitingler, vb. bir yanı, bakkalda, pazarda, dolmuşta, sokakta yükseltilen hoşgörü talebi sesleri; kulağı kilitle kesilmeri rahatsız etmektedir.

DEMOKRASİ GÜÇLERİ - POLİTİK GÖÇMENLERİN DÖNÜŞÜ VE İLİŞKİLERİ

Demokrasi bilinci her ülkede daha geniş hak ve özgürlükler çerçevesinde gelişmiş ve yükselmiştir. Ülkemiz insanı da 12 Eylül sonrası yaşananları, şimdi daha sağlıklı düşünebilmekte, değerlendirip tartışabilmektedir. İşkence, düşünce özgürlüğü üzerindeki yasaklar (141, 142 ve 163. maddeler), örgütlenme özgürlüğü, Kürt halkı ve özgürlükleri gibi daha dün tartışılamayan pek çok konu geniş kesimlerde tartışılmaktadır. Yalnızca tartışmakla kalmamakta, ilgili alanlarda destek ve dayanışma girişimleri canlılık kazanmak artmaktadır. Kısaca değişen toplumun her kesiminin yaşam tarzına, ülke sorunlarına geleceğine bakışı ve duyarlılığıdır. Her türlü haksızlığa, adaletsizliğe, baskıya ve işkenceye, sömürüye karşı çıkan insanlar sorunun çözümünün demokrasi ve özgürlük olduğunun bilincinde hareket etmektedirler.

"Niçin dönüyorsunuz?" sorusuna Türkiye'ye dönme girişimi içinde olan politik göçmen, *"Bir insana ülkene niçin dönüyorsun' diye sormanın, ne yalan söyleyeyim bana garip geliyor, çünkü ülkeme dönmek en tabii hakkım..."*[1] "... Ülkemi yeniden için, onda halkımla yeniden olacağım düşündüğüm için dönüyorum; niye daha önce olmadı diye düşünülebilir bu dönüş diye?: Türkiye'ye birkaç ay önce giden bir parti sekreterinin girişimi bana yol gösterdi diyebilirim. Bunun için döneceğim..."[2] gibi çeşitli yanıtlar veriyorlar.

Tüm benzer açıklamaların ortak özelliğinin, demokrasi kazanma ve demokratikleşme süreciyle ilgili olduğu gözlemlenmektedir. AT'a giriş, işkence sözleşmelerinin (anlaşmanın, Türkiye'de insan hakları ve işkence konusundaki uluslararası duyarlılık, özellikle iki parti sekreterinin ülkeye dönüşü sırasında gerici bir gazetenin elinden gelen ardına koymayan, düzmece, jurnalci ifadelerin içeren kampanyasına rağmen, yurt dışındaki tüm (legal yol, sosyalist ve komünistlerin ülkeye dönüşüne olanak yaratılan içinde olan geniş demokrasi güçleri pek çok politik göçmenin dönme isteklerini artırmıştır. İki genel seçimlere dönüşümü gözü önünde işkence yapılmaması, tayın, hıçkırık ve tiplerin yol açmıştır. Ancak, dönüşle ilgili girişimler türünden dergimizin söyleşi yapılığı Sayın Nihat Sargın ve Sayın Haydar Kutlu, *"Dönüş için bazı koşullar aranıyor anlayışla karşılamak gerekir... Fakat öte yandan 'dönüş' zorlanmadan politik göçmenlere kimse kendilerini en özgürlüklerini vermeyecektir. Politik göçmenler tüm Avrupa kamuoyuna kendi sorunlarını anlatabildiler. Biraz eşitlik biraz ama şimdi aya bilecek, halkımıza anlatmaya geliyor"*[3] derken bu gerçeği sapıyorlar.

Gerçekten de en küçük demokratik hak ve özgürlüğü kazanmada, küçük, aşamalı kazanımlar ve sınırlı adımlarına atılması gerekli ve zorunludur. Bunun için atılan adımlara yurt içinde de geniş demokrasi güçleri dayanışma ve destekleme girişimlerini yaşama geçiriyorlar.

DÖNÜŞ İLE İLGİLİ DAYANIŞMA GİRİŞİMLERİ

İşte tam bugünlerde ülkemizde insan hakları ve özgürlükleri konusunda birçok sonuç alıcı, olumlu ve değerli girişimlerde bulunan İnsan Hakları Derneği'nin, "Türkiye'ye Dönmek İsteyen Yurt Dışındaki Siyasal Göçmen ve Sığınanların Sorunları" başlığını taşıyan basın toplantısı yapılıyordu.

Dernek basın açıklamasında, *"İHD olarak isteğimiz, olağanüstü koşullarda uygulanan, olağandışı yargılama yöntemlerinden özürü güvenli ve adil biçimde yargılanmayacakları görüşü ile yurt dışına çıkarak sığınmak zorunda kalan ve bu arada uyruklığını yitirenlerin, Türkiye'ye güvenli bir biçimde dönüşlerinin sağlanmasıdır. Sayıları on binleri bulan bu kimselerin ülkeye dönüşleri ve hakların, yeniden kazanmaları, salt onların yararına değil, uluslararası saygınlık açısından Türkiye'nin de çıkarınadır. Sonuç olarak, insan haklarına aykırı olan bu durumun giderilmesi, Türk kamuoyu kadar dünya kamuoyunu da tedirgin eden bir haksızlığa son vermiş olacaktır."*[4] derken, politik göçmenlerin dönüşünün kamuoyuna duyurulmasında ve demokrasi güçlerini duyarlı kılmada önemli ve değerli bir girişimde bulunmaktadır. Aynı toplantıda, dönmek isteyen insanların durumlarını incelemek üzere İHD tarafından, Prof. Dr. Hüsnü Göksel başkanlığında, Prof. Dr. Çetin Özek, Prof. Dr. Rona Aybay, Prof. Dr. Sadun Aren, Emekli Büyükelçi Mahmut Dikerdem, Doç. Dr. Nurkut İnan, Dr. Muzaffer Sencer, Av. Halit Çelenk, Av. Güney Dinç, Av. Turgut Kazan ve Yazar Aziz Nesin'den oluşan bir komite oluşturulmuştur. Basın toplantısında ayrıca, ilk elde Prof. Dr. Mümtaz Soysal, Mustafa Ekmekçi, Refik Erduran, Varlık Özmenek, Selçuk Altan, Ahmet Abakay gibi gazetecilerden oluşan bir komitenin dönüş konusunu yakından izleyeceği duyurulmuştur. Burada, konuya duyarlı olduğumuzu ve girişimleri izleyip, gelişmeleri duyuracağımızı belirtelim.

Yazımızı, İsveç'te politik göçmen olarak yaşayan ve ülkeye döneceğini açıklayan Genel-İş Sendikası'nın Kocaeli Şubesi Sekreteri Zekai Bayrakdemir'in sözleriyle bitiriyoruz: *"Bizimle bu konuda büyük görevler düşüyor. Türkiye'de bugün hala baskı vardır. Basın genellikle tek yanlı yazıyor. Yani, bizim düşüncelerimizin, bizim görüşümüzün de alınması gerekir. Biz ne söylüyoruz? Bugün Türkiye'de herkes demokrat olduğunu söylüyor. İşte günümüzün; gerçekten demokrat olup, olmamanın ölçütü, bu dönüşler konusunda alınacak tavırdır. Basın bu dönüşleri gerçekten saygıyla karşılamalıdır. Bizi alkışlasınlar demiyoruz; ama gerçeği, doğruyu, bizim dönüşümüzdeki erdemi görüp, yansıtmalıdırlar diye düşünüyorum..."*[5]

1. Gün Dergisi, Mart 88 Sayı 37, sayfa 18.
2. age, sayfa 19.
3. Yarın Dergisi, Nisan 88, Sayfa 21.
4. İHD Basın Bülteni, 6 Nisan 1988, sayfa 3
5. Gün Dergisi, sayı 37, sayfa 18, 19.

SARGIN VE KUTLU DAVASI YENİ BİR AŞAMADA

sorun, düşünme ve örgütlenme özgürlüğü sorunudur

Selim Demirci

Nihat Sargın ve Haydar Kutlu'nun Türkiye'ye dönmeleri ile başlayan sürecin ilk aşaması iddianamenin hazırlanarak, davanın açılması ile sona erdi. Bundan sonra yargılama aşaması başlayacak.

Soruşturma aşaması olan ilk aşama, yasadışılığın ve keyfiliğin ağır bastığı, savunma hakkının çiğnendiği bir dönem oldu. Tutuklanacaklarını ve yargılanacaklarını bile bile yurda dönen genel sekreterlerin, havaalanına iner inmez gözaltına alınmaları, gözaltı sürelerinin aşılması, soruşturma belgelerinin savunmanlarına incelettirilmemesi, bu yasadışılığın ve keyfiliğin hemen sayabileceğimiz örnekleridir. Gözaltı süresinde uygulanan işkenceyi de Sayın Nihat Sargın olanak bulduğu ilk anda dile getirmiştir. Bu yasadışılık ve keyfilik öyle boyutlara ulaşmıştır ki, genel sekreterlerin savunmanlarının DGM binasına girişleri yasaklanmış veya izne bağlanmıştır.

Soruşturma aşamasının böylesine yasadışı ve keyfiliklerle dolu olmasının nedeni nedir? Ülkemizde tüm yargılamalarda hazırlık soruşturma aşamasının yasadışı ve keyfi uygulamalara sahne olduğu bilinmektedir. Ancak tüm dünyanın gözü Türkiye'de iken, hatta çeşitli ülkelerin parlamenterleri doğrudan olayı incelemek üzere Türkiye'ye gelmişken, bu uygulamaların dünyada doğuracağı tepkileri bile bile yasadışı ve keyfi davranışlardan vazgeçilmemesinin nedeni nedir? Ülkede korku ve yılgı havasının dağılmasının istenmemesinin ve bu havanın devamının bugünkü yönetimin ayakta durabilmesi için vazgeçilmez bir koşul olarak görülüyor olmasının, bu uygulamaların önemli bir nedeni olduğunu sanıyoruz. İşkenceye ilişkin imzalanan sözleşmelerden hemen sonra basında işkence haberlerinin yer almasını da bu bağlamda değerlendirmek gerekir. "...İşkence korkusu toplumun üzerinden kalkmamalıdır. 'Dünyanın gözünün üzerimizde olduğu bir olayda böylesine tanınmış insanlara işkence yapıldığına göre, kime işkenceden kurtulamaz' inancı yığınlara yaşılmalıdır." Bugünkü yönetim geleceğini böylesi kuşkuların, korkuların toplumu devamlı baskı altında tutmasıyla güvencede görüyor.

Hazırlanan iddianame de böyle bir içeriğe ve niteliğe sahiptir. Açıkça belirtilmese bile genel sekreterleri idamının istenmesi, tüm sol düşünceyi tehdit etmek anlamına gelecek, iddianame incelendiğinde hukuksal yanının son derece zayıf ve suçlamalarda belirtilen eğemen olduğu görülecektir.

Hukuksal bakımdan zayıf olan iddianame de ağırlık siyasallığa verilmeye çalışılmıştır. Hiçbir [illegible] suç olarak belirtilen eylemin ne kadar kötü, insanlık için ne kadar tehlikeli olduğu tartışılmaz. Bir eylemin suç sayılıp sayılmaması öğretide veya kanunyorumda tartışılır. İddianame yalnızca suç olan eylemle ceza kanunu maddesi arasındaki ilişkiyi ve sanıklarla suç sayılan eylem arasındaki ilişkiyi tartışır, kanıtlarını sunar. Örneğin adam öldürmeye ilişkin bir davada, adam öldürmenin ne kadar kötü bir eylem olduğuna ilişkin hadis, ya da çeşitli kişilerin görüşlerine yer verilmez. Bu iddianamede ise uzun uzun komünizmin ne kadar "tehlikeli" ve "kötü" olduğu, kayaşlı belli olmayan alıntılarla desteklenerek anlatılmaya çabalanmıştır. Ancak bunu yaparken çok becerikli ve özenli davranılmadığı görülmektedir. En sonu Sovyetler Birliği'nin bile gülerek geçeceği, kim tarafından, nerede söylendiği veya yazıldığı belli olmayan alıntılarla iddianameye "kuvvet" kazandırılmak istenmiştir. İşte bu kadar ileri götürülmüştür ki, başka ülkelerdeki komünist partilerinin durumu bile "bilimsel" olarak değerlendirilmeye tabi tutulmuştur. Tabii "ulak-tefek" bilgi yanlışlarıyla birlikte.

Tan Oral

Bunlar bir yandan iddianameyi hazırlayanların kendilerinden ve hazırladıkları iddianameden emin olamamalarından kaynaklanırken, bir yandan da bu davaya destek verebilecek kimi kesimleri irkitmek hedefine yöneliktir. Bu iddianameyi hazırlayan savcılar açıkça siyaset yapmaktadır. Başka kamu görevlileri, görevlerine bu kadar siyaset karıştırsalar, kendilerini bulacakları yer DGM savcılığının karşısı olacaktır.

Bu davanın bugüne kadarki aşamasında demokratikleşmeden yana kimi hızlı ve tutarlı adımlar yasadışı ve keyfi işlemlere karşı verilen mücadelelere destek vermekten kaçınmış; düşünce ve örgütlenme özgürlüğü önüne konan engeller, işkence ve yıldırma politikaları kendilerini ilgilendirmemiş ya da yalnızca Sargın ve Kutlu'yu ilgilendirmiş gibi hazırlık soruşturması aşamasındaki uygulamalara yeterince duyarlı davranmamışlardır. Oysa bugün yaşananların yalnızca Sargın ve Kutlu'nun sorunu olarak görmek bir yanılgıdır. Sorun 141-142 sorunudur, düşünce ve örgütlenme özgürlüğü sorunudur.

Önümüzdeki günlerde bu davanın ikinci aşaması başlayacaktır. Elbette ki bu aşama ilk aşamadan farklı olacaktır. Savunma hakkının kısıtlanması veya engellenmesinin kolay olmayacağı bir aşamadır. Şimdi söz sanıkların ve savunmanlarındır. Savunma hakkının engellenmesi çabaları yargılama sırasında da gündeme gelebilecektir. Düşünce ve örgütlenme özgürlüğünden, demokratikleşmeden yana tüm kesimlerin bu davada savunma hakkına getirilebilecek kısıtlamalara karşı çıkma ve düşünce ve örgütlenme özgürlüğünün önündeki en büyük engellerden biri olan TCK'nın 141 ve 142. maddeleriyle birlikte kaldırılması istemini kararlılıkla savunmak görevi düşüyor.

Bu dava sanıklarıyla, savcılarıyla, yargıçlarıyla üstüne düşeni yapmalarıyla, kararlarıyla tarihe geçecek bir davadır. Bu davayla ilgili olan herkes bunu bilmelidir.

1 MAYIS 1910 - 1 MAYIS 1988: MÜCADELE İÇİNDE HEP VARDI - HEP KALACAK

İÇİMİZDEN BİRİ: BEHİCE BORAN

Demet Yalçın

G[illegible] Hüznü bir yorgunluk [illegible] Sonunda Behice Hanım da [illegible] gözlerin, etkili ve kalın sesiyle [illegible] Sevgi diliyoruz: "Jandarma bir sosyalistiz [illegible] yalnız dost sana!"

[illegible]

[illegible] "Jandarma bir sosyalistiz" marşını O'nun ağzından dinlemek de bir başkaymış. Konuşurken, marş söylerken [illegible] göstermeye önem verirmiş Boran. [illegible]

[illegible] dünyanın savunuculuğunu [illegible] düşünülüğünü anlatıyor bizlere.

ABD'de Michigan [illegible] Boran'ın yaşamı [illegible] 1938'de [illegible] Tarih-Coğrafya Fakültesi'nde [illegible]

[illegible] ile birlikte "En Büyük Tehlike" [illegible] bilimsel [illegible] Marksizm [illegible] Bu araştırmalar bilimsel [illegible] "Türkiye ve Sosyalizm [illegible]

Boran [illegible]

ilinselliğini ekin, sanat ve yazın konularındaki yazılarında da kullanıyordu. Roman eleştirilerinde kişileri tek tek ele alıyor; çağının, döneminin ve kuşağının kişileri olup olmadıklarını inceliyordu. Örneğin Halide Edip'in Sinekli Bakkal ve Tatarcık romanlarındaki Rabia ve Lale karakterlerini bilim adamı duyarlılığıyla ele alıyor ve her iki karakterin de gerçekçi olmadığı sonucuna varıyordu.

Kırklı yıllar bütün dünyada faşizm rüzgârının estiği yıllardı. Aldıkları açık ve ısrarlı anti faşist tavır, 1948'de Boran ve arkadaşlarının üniversiteden uzaklaştırılmasına neden oldu. Ancak O'nun, güzel bir dünya istemi hiçbir biçimde engellenemeyecekti. Bunun en açık göstergesi de savaşın tüm dünyaya yıkım ve olumsuzluklar getirdiği bir dönemin ardından kurulan Barışseverler Cemiyeti'nin kurucuları arasında yer almasıydı.

Politik yaşamı 1965'te Türkiye İşçi Partisi'nden Urfa milletvekili seçildiğinde daha farklı bir boyut kazanıyordu. İşçi sınıfının sözcülüğünü bundan böyle parlamento kürsüsünden yürütecekti. Behice Boran o dönemde TİP'te bilimsel sosyalizmin kararlı savunucusu ve partinin teorisyeni olarak yoğun mücadelesini aralıksız sürdürüyordu. Parti 1970 yılında nitel olarak en güçlü dönemine Behice Boran'ın önderliğinde kavuşacaktı.

* * *

Ciddi görünümü, çatık kaşları ve derin çizgilerin çevrelediği gözlerinde pırıltılı, zeki bakışlarıyla, tepeden tırnağa ölçeli. Kişisel ya da öznel değil, sınıfsal ölçeli... Ama içinde hümanizmayı ve iyimserliği canlı tutuyor. Koşullar ve ortam ne kadar güç olursa olsun, mutlaka bilimle desteklenen bir iyimserliktir bu.

Behice Boran'ın parti toplantılarında çizdiği tablo, şu sözleriyle zafere ve başarıya mutlak inancını duyumsatıyor bizlere: *"Bugün değilse yarın. Sosyalistler yarınlara yönelikir. Geçmişten oluşup gelen bugünü yarınların ışığında değerlendirirler. Bugün kaybedilmiş gibi görünen şeyler yarın daha üst bir düzeyde ve daha geniş çapta kazanılır."*[4]

Her toplantıda önce dünya olayları üzerine bir çerçeve çizer, oradan bölgedeki duruma göz gezdirerek Türkiye özelindeki konulara geçerdi, diye anlatılır. Türkiye'yi ve Türkiye sosyalist hareketini kendi özgün koşullarıy-

la dünya tablosu içine oturtması, teoriye egemen ama mutlaka pratiği de yaşayan bir insan olarak kullandığı bilimsel yöntemin bir sonucuydu.

Behice Boran'ın bilimsel kişiliği mücadeleci gücüyle, davasına derin inancıyla donanmıştı: *"...bireylerin inandıkları fikirleri, evet, ama toplumu değiştirmek ve geliştirmek bireylerin yapacağı iş değil, örgüt işidir. Yani parti işi..."*[2] O'nun kişiliğini yoğurup biçimlendiren de Parti'ydi kuşkusuz; geçmişten bugüne akıp gelen işçi sınıfının mücadelesiydi. *"Sosyalist olunmaz, sosyalist yaşanır"* derdi Boran. *"Sosyalist olmak bunun sertifikası, diploması olur. Oysa bu yaşamaktır, son nefesine kadar yaşanır."*

Son nefesine kadar sosyalist yaşayan Boran'ı katı olmakla suçlamış, yakından tanımayanlar. Aslında düşüncesini dümdüz söyleyenleri, güçsüz yanlarını açıkça belirtenleri ayıplamaz, dostluğunu esirgemezdi. Bahaneler uydurantlara, ikiyüzlülük edenlere katıymış O yalnızca. İnsan sevgisiyle, doğa sevgisiyle, çocuk sevgisiyle dolu bir insan. Neşeli, esprili konuşma anlayışıyla sohbetlerde sıcak ve rahat ilişkiler kurar; ama en çok da kadınlarla kaynaşıvermiş Behice Hanım.

Bir de "keçi" tarafı varmış. Mücadelesine yürekten bağlılığı, hiç sapmadan inatla yoluna devam etmesi nedeniyle, "keçi gibi kadın" tanımlamasını Cüneyt Arcayürek yakıştırmış O'na. Kendisi de kabul ediyor ve bir sohbet sırasında şöyle açıklıyor bu özelliğinin nereden geldiğini: *"1968'de parti çalışmaları sırasında, parti liderlerinden biri yazıyor: ...'Köylü, memur, esnaf, işçi sınıfı...' Ben de diyorum ki '...işçi sınıfı (virgül), köylü, memur, esnaf...' İlla ki 'virgül' işçi sınıfından sonra gelecek. İşte o gün bugündür bir keçi inadı oldu gidiyor bende."*

Evindeki düzeniyle, toplantılardaki disipliniyle, sohbetlerdeki sıcaklığıyla, kahkahalarıyla yurtsever Boran'ın güncel yaşamının parçacıkları, bir bütün, doğal bir mozaikti; evet, tüm doğal tavırlarıyla içimizden biriydi O.

* * *

1910 Bursa'sının bağrında yeşeren bir "Mayıs" tomurcuğu işçi sınıfının o coşkun ırmağının sularına karıştığında, elli yıllık bir mücadele türkülüğün müjdesi verili-

yordu. Ve O, emeğin yüzyıllardır yükselen mücadele ritmiyle, çoktan donanmıştı bile. "Mayıs" tomurcuğu aydınlık bir geleceğe doğru meydanlarda esecek bir BORAN'dı artık.

Elli yıl esti de Boran. Meydanlarda, kürsülerde, yazılarında sosyalizmi anlattı, hapishanelerde türgü ördü, türkü söyledi. Meclis'te bilimselliğin saygın ışıklarını yaktı, yoğun seçim çalışmalarının ardından yorgun yoldaşlarına yemek hazırladı. Dünya olaylarını yabancı kaynaklardan izliyor, ta üniversitede doçentken, vurt olaylarına derin ilgisi yüzünden yönetici çevrelerden tepki alıyordu. Anne oldu, mahkemelerde yargılandı, hapisler yattı Boran; 1 Mayıs alanlarında işçilerle, gençlerle aydınlık geleceğin bayrağını taşıdı. Toplantı aralarında hasta yatan eşi Nevzat Hatko'ya koşup, toplantıya yine zamanında geldi.

Ve O, dostu düşmanı, sosyalisti olanı, olmayanı tüm bu özellikleriyle kabul ettirdi kendisini. Sonsuzu karışıyor şimdi, ardında bıraktığı tüm bu mirasla.

1 Mayıs 1910'ile doğmuştu Boran. 78. yıldönümünde anısını, gençliğe bıraktığı inançlı, kararlı, kavgacı mirası sahiplenen, dünyanın ve Türkiye'nin aydınlık geleceği yolunda verilen mücadeleyle selamlıyoruz. Bugüne kadar mücadele içinde hep vardı, hep kalacak. Genç yoldaşımız yaşıyor, hep yaşayacak.

1. DİSK Bülteninden Yorum, Yürüyüş, S. 59, 25 Mayıs 1976, s. 3
2. Cumhuriyet, 12 Ekim 1987, İlhan Selçuk'un makalesinden
3. Behice Boran'ın 7 Eylül 1979'da Moskova'ya hareket ederken havaalanında verdiği demeçten

1 Mayıs 1978. İstanbul'da sokağa çıkma yasağı konulmuştu. Behice Boran 330 arkadaşıyla birlikte sokağa çıkarak Taksim Meydanı'na yürüyüşe geçti. DİSK Genel Merkezi önünde yapılan 1 Mayıs şehitleri için saygı duruşundan sonra, yürüyüş ortasında polis TİP'lileri yere yatırıp topla üzerlerine saldırdı.

Boran daha sonra partili arkadaşlarıyla yargılanırken, sorgusunu yapan mahkeme hakimiyle arasında şu konuşma geçiyordu:

Hakim — Niye sokağa çıktınız?
Boran — Taksim Meydanı'nda 1 Mayıs'ı kutlamaya gidecektik.
Hakim — Peki Merter nerede, Taksim nerede? O yolu nasıl yürüyecektiniz?
Boran — Ee, tabii dinlene dinlene gidecektik.

İŞÇİ SINIFININ BİRLİK, MÜCADELE VE DAYANIŞMA GÜNÜ

"On'lar ümidin düşmanıdır sevgilim;
akan suyun,
meyve çağında ağacın,
serpilip gelişen hayatın düşmanı..."

UNUTTURULAMAYACAK BİR GELENEK

Her yıl Mayıs ayı yaklaştıkça, uluslararası tekellerin güdümündeki üstlerine gidemek artan bir telaş hâkim olmaktadır. Duyduğumuz panikli dışa vurarak sert önlemler alma yoluna gideceğini göçüler, kimi zaman basiş ve terör uygulayarak tam bir yıldırma politikası güderler. Bazı ülkelerde sıkıyönetimler ilan edilir, sokağa çıkma yasakları konur, ordu ve güvenlik güçleri alarma geçirilir, halk evlerine kapanmaya zorlanır; siyasal partilerin, sendikaların ve düşün-sanat dünyasının önde gelen isimleri gözaltına alınır, kısacası tam bir karşaşa yaratılır. İşbirlikçi basın ellyörde "kanlı ihtilal provaları"ndan, saldırı ve yağmalardan dem vurularak, yaşatılan devlet terörüne gerekçe hazırlamaya çalışır. Tüm bu telaş ve çaba, işçi sınıfını ve onun öz örgütleri olan sendikaları bir düşman gibi göstermeye, tüm emekçilerin uluslararası birlik, mücadele ve dayanışma günü olan 1 Mayıs'ı kutlamalarını önlemek, kesterini duyurmalarına engel olmak içindir.

Oysa, sosyalist ülkelerin yanı sıra, ABD ve NATO üyeleri de dahil olmak üzere pek çok ülkede 1 Mayıs'a ilişkin herhangi bir engelleme ile karşılaşılmamakta; sendikalar, siyasal partiler, demokratik kitle örgütleri, aydınlar, öğrenciler ve tüm emekçi kitleler bu tarihsel günü coşkuyla yaşar bir görkemde kutlamaktadırlar.

1 Mayıs'ı kutlamak, özünde demokrasinin, emeğe saygının bir gereğidir. Bu nedenle, böylesi bir günü kutlama hakkı ancak antidemokratik güçlerin iktidarda bulunduğu ülkelerde engellenmektedir. İşçi sınıfı ve onun mütefiklerinin erdemli duyumsadığı engellenmektedir. Bu ülkelerde, kaçınılmaz olarak düşünce, örgütlenme, toplantı ve gösteri özgürlüğünün ifadesi olan 1 Mayıs kutlamalarını gerçekleştirme isteği, doğrudan demokrasi mücadelesinin ayrılmaz bir parçası olmuş ve siyasal iktidarlar kezaman ezilen, sömürülen sınıfların kazanılması gereken bir mevzi haline gelmiştir.

Bunun bilincinde olan ve varlıkları ile engellenmeye çalışanlar, işçilerin sınıfsal bilinçlenmelerinin hızlandığı ve iktidara karşı bir gösteri niteliğinde bulduğu bu günü, her dönemde olduğu gibi, kıyımcı, faşizan bir yol izlenmeye başlamakta, çeşitli kışkırtmaları açık saldırı ve terörle dönüştürmekten çekinmemektedir.

Tüm bu umutsuz girişimlerin ardında yatan amaç, işçi sınıfının uluslararası solidaritesi bağlarından koparmak, kendisine yabancılaştırmak, geleneklerinden uzaklaştırmak ve 1 Mayıs'ları unutturmaktır. Bunu sağlamak için de, zor kullanmanın yanı sıra, ülkemizde de olduğu gibi, bayramların adını değiştirmek, başka bir güne kaydırmak ya da tamamen ortadan kaldırmak gibi oldukça alçakça başvurulmakta, bu gelenek yok sayılmak istenmektedir.

Oysa 1 Mayıs geleneğine, en zor koşullar altında dahi sahip çıkılmış ve işçi sınıfının onurlu her dönemde yaşatılmıştır. Tüm engellemelere karşın, kimi zaman binlerce kazanılmış eşliğinde, kimi zaman mitinglerden ülkelerde, dostlarımızla sohbetlerde ya da cezaevi koğuşlarında bayram yerlerine dönüştürülerek bile kutlanabilen bu günü unuttunma çabaları boşunadır. İşçi sınıfının zorlu ve uzun soluklu mücadelesini simgeleştiren ve yüz yılı aşkın bir geçmişe sahip olan bu tarihsel gün, zaman içerisinde de bir çığ gibi büyüyerek tüm dünya emekçilerine malolmuştur.

CHICAGO'DAN YÜKSELEN SES

Bilindiği gibi kapitalizmin feodalizmin yerini almasıyla tarih sahnesine çıkarılan işçi sınıfı, sanayi devriminin sonrasındaki makineleşme süreciyle birlikte fabrika ve atölyeleri doldurarak kalabalık ve ucuz işgücünü oluşturmuş ve dayanılmaz koşullar altında çalışmak zorunda bırakılmış. Zamanla, ağır dayanışma sandıkları sonra da sendikalar birbiri ardına kurulmuş ve aynı sorunları yaşayan işçilerin aynı istemleri paylaşması ve yaşama geçirmesi gerekliliğini, ortak örgütlenmelerin temellerini yaratarak, işçi sınıfı ile sermaye sahipleri arasındaki uzun süreli mücadeleyi de başlatmıştır.

İşte 1880'lerin Amerika'sında da, günde 14-15 saat çalıştırılmakta olan işçilerin yoğun olarak bulundukları Chicago kentinde, Uluslararası İşçiler Birliği'ne Amerika İşçi Federasyonu, sekiz saatlik işgünü ilkesini işverenlere kabul ettirmek için yoğun bir çaba ve mücadele içerisine girmişlerdir. Bu ilkeyi yaşama geçirmek için patronlara tanıdıkları iki yıllık süremin sonunda, 1 Mayıs 1886 günü, tüm işçi örgütleri kentin en büyük meydanı olan Haymarket Square'de toplanıyor ve yapılacak konuşmalarda, insanca yaşamanın gereği olan sekiz saatlik işgünü istemlerini dile getiriyorlardı. Ancak toplantı dağılırken, ekonomik çıkarlarının yanı sıra politik çıkarlarının da zarar görmeye başlayacağını anlayan burjuvazinin işbirlikçi uşaklarının kuşatılarına hedef oluyorlardı. Ölüm ve yaralanmalara yol açan bu kumpasçı bahane edilen polis de, sendika merkezlerini basıp, yakıp yıkmak, önüne her çıkanı yakalayıp dayak atmaya, işkence etmeye başlıyordu.

Bu süreç sonucunda, işçi sınıfının 4 önderi Parsons, Spies, Engel ve Fisher'in yargılanmaları idam kararıyla sonuçlanıyordu. Bu yiğit insanların anılarını tüm dünyada geniş yankılar yaratıyor ve çeşitli din, dil, ırk ve politik görüş mensubu milyonlarca insan yoğun bir mitinglerde dayanışma içerisine girilyordu. Enternasyonal'in 2. Kongresinde alınan karar doğrultusunda, emeğin sömürülmüş sınırlarının ilan edilmesi için 8 saatlik işgünü düşüncesinin sürekli olarak sömürü düzeyini kaldırmak ve insanca yaşama ulaşmak koşmak için verdiği mücadeleyi, diğer tüm emekçi sınıf ve tabakaların, halk kitlelerinin yürüttüğü demokratik mücadeleyle birleşip kaynaşarak ve örgütlülük etme görevini yüklenerek yürütülür."

Örgütlü birleşik güçlerin meydanları doldurmağı günlere olan inançla, 1 Mayıs'a kutlu olsun diyoruz!

"... Ve elbette ki sevgiler, elbet,
dolaşacaklar elini kolunu sallaya sallaya.
dolaşacaklar en şanlı elbiseyle:
işçi bilinciyle
bu güzelim memlekette hürriyet..."

Zeki Yücel

Günümüz Türkiye'sinde 12 Eylül ve onunla bütünleşmiş olan ANAP iktidarının antidemokratik uygulamalarına karşı yürütülen toplumsal muhalefetin sesi her geçen gün daha da gürleşmekte ve politik ortalar karşımızdaki mafsı giderek belirginleşmektedir. Yedi yıla yakın bir süredir uygulanmakta olan antidemokrasinin yarattığı bunalımın içerisinde sindirilmek istenen emekçi kitleler, günden güne kötüleşen ekonomik koşullar karşısında sesini yükseltmekten başka çaresiz olmadığını görmüş ve yeniliklerin yanı sıra muhalefet partileriyle birlikte seçimlerden başarıya koşmaya başlamışlardır.

Böylesi bir ortam içerisinde ilerici, demokrat aydınlar, ülkemizde 90 yıllık bir geçmişe sahip olan 1 Mayıs'ı kutlama geleneğini yeniden canlandırarak, yeniden alanlara çıkmak ve bu amaçla çeşitli girişimlerde bulunmaktadır. Bu başvuruların "İstanbul'da Taksim Alanı verilsin!" gibi düzeyine geçmişi çağrıştıran taleplerle dolu bir dille reddedilmesi ise, demokratik hak ve özgürlükler konusundaki tavrın bir kez daha ne kadar biçimde ortaya koymuş olmaktadır.

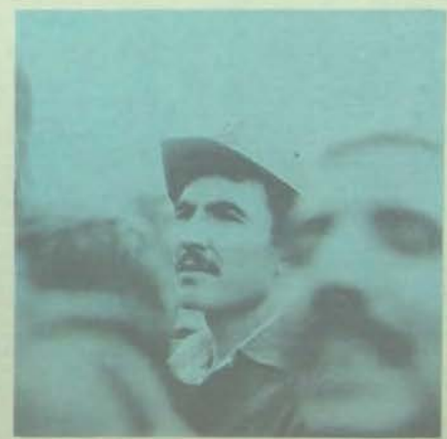
Bugünkü konumunu koruyabilmek istemeyen siyasal iktidar, yaratıcı sihriyetini sonuna kadar sürdürerek, demokrasi güçleri karşısındaki zayıf yönlerini güçlendirmeye çalışmaktadır. Sıkıştığı her dönemde, dikkatini başka yöne çekmek için sert önlemlere başvurmaktadır ve bu doğrultuda demokrasiyi ortadan kaldırmak da dahil olmak üzere her türlü baskı ve terör yöntemini kullanmaktan çekinmeyecek güçler, çareyi dağınık muhalefet güçlerini susturmak, insanların temel hak ve özgürlüklerini gaspetmek, düşün ve sanat ürünleri olan kitapları yakmada, demokrat ve ilerici yayınları yasaklamak, başta sendikalar olmak üzere demokratik kitle örgütleri ve partileri kapatmak, insanları tutuklamak ve işkence etmekte bulmaktadır. Geçmiş kalkanların ve gömülmüşlerde ölümlerle olan işkencelerin failleri özgürce dolaşırken, bugün hâlâ onbinlerce insan düşünceleri nedeniyle cezaevlerinde yatmakta ya da yargılanmakta yaşamak zorunda bırakılmaktadır. Demokrasinin ufunacı olan bu çağdışı uygulamalara son verilmesini istemi, demokrasi mücadelesinin onurlu günleri olan 1 Mayıs'ların da gündeminde olmuştur.

Özellikle yurt dışındaki politik sürgünlerin toplu olarak yurda dönme kararları aldığı ve birçok Avrupa ülkesinde, Türkiye'de tutuklu bulunan Türkiye Birleşik Komünist Partisi liderleri Nihat Sargın ve Haydar Kutlu ile dayanışma kampanyalarının yoğunlaştırıldığı, çeşitli toplantılar, çekilen telgraflar ve gönderilen kartlarla cezaevlerine ulaştırılan yoğun tepkilerin yalnız TBKP önderlerine değil, tüm politik tutsaklar ve hükümlülere açılması istemini yükselterek. Özal Hükümetinin kınanışı bir dönemde ise 1 Mayıs'ın anlamı ve önemi daha da artmakta ve kapsamı ilim-bilim temelleri içerecek bir zenginliğe ulaşmaktadır.

Bu nedenle, 1988 yılı Mayısının ilk gününde, işçi sınıfının sendikal ve siyasal hakların yanı sıra, bütün devrimlerin düşünce ve örgütlenme özgürlüğünü elde etmenin demokrasinin temel koşulu olduğunun altını sekrar sekrar çizilmeli ve tüm siyasal tutukluların serbestlemesi gerektiği vurgulanarak, bu konuda yürütülen kampanyalarla en geniş kesimlerin dayanışmasının sağlanmalıdır.

Hepimizin bildiğimiz gibi demokrasi mücadelesi bir bütünlük ve bu bütün içerisindeki her unsur vazgeçilmez bir rol ve öneme sahiptir. Demokrasi güçlerinin atanları da, bu anlamda çok geniş bir yelpaze oluşturmaktadır. Ve dolayısıyla en geniş kesimlerin siyasi yaşama katılımlarının sağlanması da başta sol ve devrimci güçler olmak üzere demokrasiden yana tüm kesimlerin önünde güncel bir görev olarak durmaktadır.

BİR SOHBETTEN

1 MAYIS GELENEĞİ

Nihat Sargın - Haydar Kutlu

1 Mayıs işçisınıfının birlik, mücadele ve dayanışma günü, dünya işçi sınıfının birlik, mücadele ve dayanışmasının sembolü.

12 Eylül'den sonra, her alanda daha hâkimiş olan gericiliğin, yılların mücadeleleriyle elde edilmiş bütün demokratik kazanımlara, kazanılmış bütün mevzilere gözü dönmüş saldırısı sırasında, 1 Mayıs'ı en önde bir hedef saçacağı açıktı.

Ellerinden gelse takvimlerden bile kazıyacaklardı 1 Mayıs gününü. Bugün artık onu örmek, kamuda olmak üzere ioni edilmiş "bahar bayramı" bile yok. Sıkıdın öylesine dosdoğru, öylesine açık.

Ve saldırıda binlerce gerilerden her noktada, yok edilen her kazanım, akla gelebilen bütün biçimlerde "yasal" ve yasadışı zincirlere vurulmuş, hakiarara bağlanmıştır, bulunduğu yerden yeniden kıpırdamasın, yeniden düzlenip boy atmasın diye.

Ama bilmezlerki, yasaların üstünde toplumsal yasalar, onlarında üstünde gelişim yasaları vardır ve er geç hükümlerini yürütecekleridir. Evinde emanet konulan yasaklar kınlır, engeller aşılır; ve nihayet, her bakımdan muhkem bir bütün oluşturduğu sanılan bütün "yasal" destekler ya kalkar veya fiilen kadük olur, çöp sepetine boylar.

Zaten, yüz yıllık geleneği bir kalemde silip yok edivermek kimin haddine. Gericiliğin saldırıların en şiddetli anlarında dahi 1 Mayıs kutlanmıştır: o görün koşullarının elverdiği bir biçim mutlaka bulunmuş, birlik, mücadele ve dayanışma mutlaka gösterilmiştir. Bugün, gayet mamum bir bölünlük yemeğe girişiminden bu kadar telaşa kapılmaları, hatta topluca bayramlık elbise giyilmesinden bile böylesine rahatsızlık duyulması boşuna değil herhalde. Nitekim neler çağrıştırmaktadır, kimbilir? Ve hatta bir küçük kırmızı karanfil bile.

Ve sonra, ilk olanakta eski mevziler, hem de ağırlarak geçilir: yasakçıları, engelleri hayret ve dehşete düşürecek biçimde, kazanım daha daha ileriye götürülür. Bugün onun savaşımı var. İlk kez 1 Mayıs'ta milyonlar için, toplardılar için girişimlerde bulunuluyor. Ama herhalde, herhalde dağıl mutaka önlenmek istenecek, olağanüstü hal yasası, sıkıyönetim yasası veya bilmem hangi yasa yahut yasadışı bir baharbutunacak ve önlemeye çalışılacak! Ama bunu yapabilecek güçleri var.

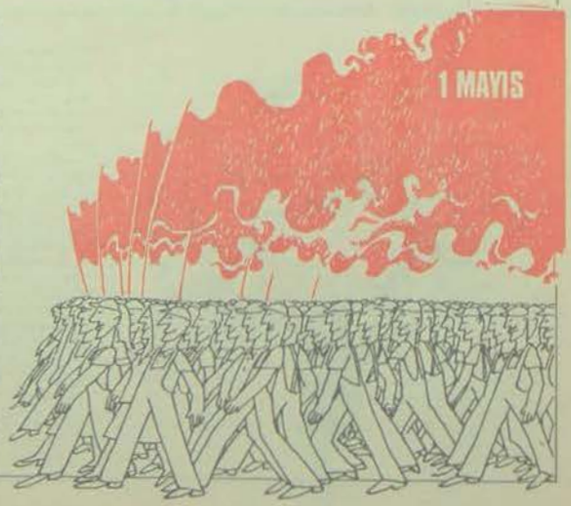
Ama dikkat edilsin: Başvuruyu sınıfı bağımsızlarla birlikte Türk-İş'e bağlı sendikalar yapmıştı. O Türk-İş ki, bir yıl önce 1 Mayıs yerine bambaşka bir günü işçi bayramı diye kutlamaya kalkışırdı. O Türk-İş ki, genel sekreteri 12 Eylül'ün bakanı olabilmişti. Bugün başvuru onlardan geliyor. 1 Mayıs'ın, 1 Mayıs'çıların tabanının daha ne kadar genişlemiş olduğunu göstermek bundan âlâ örnek mi olur? Ve bugün olmazsa yarın gene meydanlarda, gene yürüyüşlerde işçi sınıfının yüz yıllık birlik, mücadele ve dayanışması sergilenecek, ve de elbette eski örneklerini kat kat aşmış olarak.

1 Mayıs'ın bizler için ayrı, özel bir anlamı daha var. 1 Mayıs, büyük önder Behice Boran'ın da doğum günü ve artık Boran aramızda değil; Boran'ı yitirdik.

İnsan ilişkileri tükenmez derin ve çetin olduğunu, dostluğunu, kardeşliğini, arkadaşlığını hemen hemen hiç tanımadığımız bir kişiye duyabilmeyi, Boran'ı yitirdiğimiz zaman öğrendik. Bu kişiliğiyle o, hepimize örnektir; sade bizlere değil, herkese, aynı görüşleri paylaşsın veya paylaşmasın herkese. Bütün insanlığa örnektir: onurlu yaşamının, dopdolu, insanca yaşamının hergünü her anından dersler çıkarılacak bir örnek.

İnsan ilişkileri tükenmez derin ve çetin olduğunu, dostluğunu, kardeşliğini, arkadaşlığını hemen hemen hiç tanımadığımız bir kişiye duyabilmeyi, Boran'ı yitirdiğimiz zaman öğrendik. Bu kişiliğiyle o, hepimize örnektir; sade bizlere değil, herkese, aynı görüşleri paylaşsın veya paylaşmasın herkese. Bütün insanlığa örnektir: onurlu yaşamının, dopdolu, insanca yaşamının hergünü her anından dersler çıkarılacak bir örnek.

Cemil Turan

TÜRK-İŞ'TE DEĞİŞİM

BAĞIMLI SENDİKACILIKTAN KİTLESEL EYLEME

Türk-İş 1952'de kuruluşunun ilk aylarında sınıf sendikacılığını temsil edenlerde yönetildi. Kısa bir süre sonra bu eğilim yönetimden dışlandı. Ondan sonra, Türk-İş hep devlete ve işverenlere bağımlı, hükümetlerle işbirliği içinde ve anti-komünist bir politika izleyegeldi. "Partilerüstü" ve anti-komünist bu politika başlangıçtaki çok kısa bir dönem hariç, Türk-İş tarihinin yönünü dengesini vurmuştur. Bu, Amerikan tipi sendikacılık, diğer adıyla "Gompers sendikacılığı"ydı. Türk-İş yöneticileri ve bağlı sendikalardan çok sayıda sendikacı yollar boyunca Amerika'ya inmişler, "oğlum" görmüşler. Böylece anlaşmacı, bağımlı bir sendikacı kuşağı yetiştirilmiş oldu. Bu yıllarda, Türk-İş'in Avrupa sendikacılık hareketi ile bir ilişkisinin olmadığını, bu hareketin demokratik ve militan gelenek ve ilkeleriyle beslenmesinin istenmediğini belirtelim. Türk-İş yıllar sonra ancak geçtiğimiz haftalarda Avrupa Sendikalar Konfederasyonuna (ETUC) üye oldu. Türkiye'nin Avrupa Topluluğu kapısında olduğu bir sırada Türk-İş'in Avrupa sendikal hareketi ile bağ kurması, türlü dolaylamalara rağmen, resmi politikanın da istediği bir üyelikti. ETUC Türk-İş'im daha önce yapılmış olan üyelik başvurusuna, Türk-İş'in 12 Eylül hükümetleriyle olan ilişkisi nedeniyle bir süre askıda kalmış. DİSK'li ise üyeliğe kabul edilişi. Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna (ICFTU) üye olan Türk-İş'im, bu örgütün kollarından biri olan ETUC'a da üye olması ve onun etkinlerine açık bir duruma gelmesi yanlış olmuştur.

GELENEKSEL SENDİKACILIK ÇATIRDIYOR

Kabaca "12 Eylül'ü selâmlayalım, sonraki sivil hükümetler zamanında yürüdüğümüz hakları geri alınız" şeklinde özetlenebilecek yaklaşımın ne derece boş olduğu, 1984-1987 dönemiode yaşanarak görüldü. 12 Eylül'ün ocağısı ve uygulayıcısı olan ANAP iktidarının yürürlüğü haklarını geri vermeye niyetli olmadığı gibi, izleyeceğidiği ve izlemekte kararlı olduğu kapsı açıklarını vergi ve fiyat politikalarıyla işçi ve emekçi sınıflarının artırılmış sömürüsünü sürdürdüğü, ödünsüzce yürütüldü, işçilerin alım gücü son 10 yıllık dönemde reel olarak yüzde 30'dan fazla düştü. Türk-İş açısından aynı yıllar adeta tatlı ve sükunetli dönem sona ermişti artık: Hükümetlerle anlaşarak, büyük çoğunluğu kamu kesiminde çalışan üyelerine görece yüksek ücretler elde edip, onları politika ve eylem dışı tutabildikleri tatlı günler bitmişti. Sonuçta, 12 Eylül'le birlikte yeni bir birikim modelini uygulamaya koymakta gecikmemiş, ücretler Yüksek Hakem Kurulu eliyle 1980-83 döneminde sınırlanmış, ücretlerin yetişemediği yüksek bir enflasyon süreci, ne denli "düşünme" hakları edilirse edilsin bilerek istenmiş, vergi politikalarıyla çalışan kesimlere ek yükler getirilmiş, sendikaların elini kolunu bağlamak için de Anayasadaki kısıtlamaları tamamlayıcı yasaklar çalışma yasalarına da geçirilmişti. Siyasi yasağı, çoğunluk iş kollarında grev yasağı, grev nisabının olan işkollarında getirilen türlü hükümlerle fiilen işleyen grev yasağı, mali denetim ve burada saymakla bitmeyecek yasaklar kısıtlamalar, engeller ... DİSK'in de kapatıldığı koşullarda açılan sermayenin saldırı Türk-İş yöneticilerini ve bağlı sendikaların yöneticilerini şaşkına çevirmişti. Türk-İş yine de diyalog politikasını sürdürdü, uzlaşma yolları aradı, istediklerini kabul ettirmediği zaman görüldü, eylem yapmak, dedi, eylem kararları aldı, ama bir türlü gürleyen Türk-İş yağmadı. Arada yapılan eylemler ise, bep tabanın baskısı sayesinde, onun sabrının taşmasını önlemek için yapılan diyebildi. Hiçbir eylemin büyük kitlesellikiere ve coşkulara ulaşması istenmedi. Eylemlerin kendilerini de aşacağı korkusu Türk-İş'in sendikacılarının çoğunluğunu egemen olageldi.

Şimdi artık eylemden kaçılamayan günlerdeyiz. Kapalı kapılar ardında uzlaşma eğilimleri sürse de, bir eylem sürecine girilmiş bulunuluyor. Tabanın baskısı burada sözcüklerle anlatılamayacak ölçüde. İşyerlerinde yüksek bir kaynhmla yapılan toplantılarda, sendika yöneticileri hakaretler yağmaya dek varan tepkiler altındalar. Herkes isteri. "uyuyorsunuz, satılmışlar" gibi suçlamalarla, "genel grev" talepleri ile geliyor. Yılların taşkınlaşmış, uzlaşmacı, eylemleri eylem dışı tutabilmiş sendikacıların sözcüğün tam anlamıyla şaşkınlık içinde olduklarını söylüyorlar.

İşte bu koşullarda ülkede yaşanan DYP olgusu da Türk-İş'in yansımasını buluyor. Bugün Türk-İş yönetiminde DYP'nin etkin eğilim olduğunu söylemek gerek. DYP, ANAP'a karşı yaşama ve güçlenme savaşı veriyorsa, güçsüz olduğu kentlerde de ilerlemek için tepeden ve aylıklı çalışanlara yanaşıyor, onların toplumsal ve ekonomik isteklerini önemseyen, örneğin ilk kez hiçbir zaman savunmadığı memurlara zam kalemesi istemiş olduğu gibi sosyal devletçi ve sosyal demokrat renkleri taşıyan bir politika izliyor. Bugün Türk-İş'te, DYP'liler, sosyal demokrat ve diğer eğilimler, ortak hedefler için, hemen belirgin çizgilerle ifade edilemese de, işbirliği eğilimine giriyorlar. DYP ile SHP'nin Meclis'te çalışma yaşarsına ilişkin ortak tutum almada anlaşmaları, Anayasa ve Çalışma yasalarındaki değişikliklere ilişkin ortak önerileri geliştirmeleri, Türk-İş'te de bir sağ-sol saflaşmasını değil, ANAP'a karşı emekçi birliğini gerçekleştirmede olanaklar sağlayacaktır. Şimdiye dek Türk-İş'e hızlı bir tutuma sahip olan RP eğilimli sendikacılarca yönetilen Hak-İş Konfederasyonu da Türk-İş'le işçi hakları konusunda işbirliğine yanaşıyor. Kaldı ki ANAP'ın temsil ettiği oluşumun ve şekilci sermayenin ödünsüz saldırılarına karşı bir saflaşma gerçekleşiyor. Bunu sağ-sol saflaşması demek çok yanlış olur. Bir yanda ANAP ve yanılım, diğer yanda geniş bir yelpazeye benzeyen emekçiler. İşte bu ortamda, Türk-İş, tarihinde ilk kez bir hükümete karşı cephe aldı, referandumda "evet" için etkin bir çalışma yürüttü, seçimlerde ANAP'a oy verilmesini çağrısı yaptı. Gelinen koşullarda Türk-İş'in geleneksel politikası, çatırdamış, parçalanmış politika ilkeleri artık eski konumunu kaybetmiş, anlamsızlaşmış eğilim olmaktan çıkmıştır. Devlete, işverenlere ve hükümetlere bağımlılık kayışları gevşemiştir. Sermaye bir savaş açmışsa ve bütün yukarda sayılan bağımlı özelliklerine karşın bir işçi örgütü olan Türk-İş, en beşte tabanının gözü kara tutumu nedeniyle bu savaşı kısıtlı kartlarını açmıştır.

EYLEMLERİN TARİHSEL DEĞERİ VE ANAP'IN BÖLME ÇABALARI

Ulusal gelirin bölüşümüne ilişkin verimsizliği yanı politikasını ve sendikal yasak ve kısıtlamaları değiştirme niyetinde olmayan ANAP iktidarı, Türk-İş'i radikalleştirirken, uyuşuk bir devi dürterek uyandırmaktan başka birşey yapmıyor aslında. Eylem süreci, toplumu derinden derine sarsacak, depolitizasyon ve korku'yu sındıracak, kurucuşundan bu yana hiç görev ve eylem görmemiş yüzlerce fabrika, binlerce büyüklü küçükün işyerlerinin örgütlü eylemde kendilerini bulmaları, kendilerine güveni kazanmaları demek. Türk-İş'in büyük ve sağ eğilimlerce yönetilen sendikalarının (Teksif, Tek Gıda İş, Türk Metal,

Şeker-İş, Tez-İş, Demiryol-İş, vb.) tabanının önemli bir bölümü, kimisinde tamamı; ilk kez eylem coşkusunu, birlikteliğin gücünü, üretimden gelen farklılıklarını görüyorlar. Bu süreç, uzlaşmacıları ve kuru sermaye yanlılarını ürkütmüyor demek yanlış olur. Yeni bir dinamik sendikacı kuşağının bu eylemler sonrası gelecek şube ve merkez kongrelerinde doğması çok uzak bir olasılık değildir. Ancak eski yapının koleye ve tümüyle değişebileceği beklentisi içerisinde olmamak gerekir.

Bir yanda geleneksel Türk-İş sendikacı kuşağı, öte yanda ölüzü ve eylemle ısınmış bir taban. Kendileri için çelişkilerle dolu bu süreçte, hem eylem doğrultusunun ivme kazanması, hem de sendikacılık yaşamlarının son günlerini yaşama korkusu, Amerikan sendikacılığına dönüşlerinin beğlanmış geleneksel Türk-İş sendikacıları için umutsuzluğun gökyüzünden başka birşey değil. Bu da onları kapalı kapılar ardında pazarlık aramaya yöneltiyor.

ANAP'tadan bir bir yardım 12 Eylül yapısını sallayarak, siyaset yasaklarını ve diğer sendikal kısıtlamaları öne sürerek baskı ve tehditlerle durume egemen olmaya çalışırken, öte yandan da Türk-İş'i içinden fethetmeye çalışıyor. Türk-İş'te etkinlik gösteren DYP eğilimini kırmak için hemi sendikaları kullanıyor. Türk Metal, Koop-İş gibi sendika yönetimlerindeki kendisine yakın sendikacıları eliyle, hem tabanın istemlerini karşılamalarına eylemlerin kendilerini sıkıştırdığı biden Türk-İş yönetimini yıpratmaya ve gerilemeye çalışıyor. Hem de bunlar eliyle eylemleri bahalamaya uğraşıyor. Nitekim Türkiye işçi sınıfı tarihinin en kapsamlı eylemi olan 1.5 milyon işçi katıldığı son yemek boykotuna iktidara yakın sendikacılar katılımı görünüp birçok işyerinde engeller getirdiler, eylem tutumu sabotajlarla uğraşıldı. Bunun yanısıra ANAP, Türk-İş'i ve yönetimi bölmeye uğraş veriyor. Hava-İş, Denizciler Sendikası, Basisen, Belediye-İş gibi sendikalar ANAP iktidarına açıkça tavır almalarına karşı çıkıyorlar. Bunlardan Hava-İş başkanı İbrahim Öztürk ANAP'tan milletvekili aday adaylığı görüşmelerinde Meclis'de sendikal yasaları savundu. Bu da gösteriyor ki, son Türk-İş genel kurulunda demokratik muhalefetin Cevdet Selvi başkanlığındaki listesine karşı Şevket Yılmaz başkanlığındaki sağ liste ve destekçileri ordan da ayrışıyorlar ve tabanın dayanışmayla ANAP'ın karşısına geçen Şevket Yılmaz'ın temsil ettiği eğilime karşı ANAP saflarına doğru kayıyorlar. Şevket Yılmaz ise ANAP karşıtı olan bütün muhalefetle bağlantı kurmaya yöneliyor.

Bütün bu gelişmeler içinde işçi sınıfının savaşım alanları örgüt DİSK nerede? Yöneticileri beş yıl kadar hapiste yatan, faaliyetleri durdurulmuş olan DİSK'in varlığı sürdürülüyor mu? Kuşkusuz evet. DİSK, ilkeleriyle Türk-İş'in ihaneti yüzünü sendikalarına üyeleriyle tüm Türk-İş tabanında yaşıyor. Ardındaki örgütsel damgasını vuruyor diyebiliriz. Üyelerinin çok büyük bir kısmı 1983 sonrasında kendi sendikaları kapalı olduğu için Türk-İş'e bağlı sendikalara geçen DİSK üyesi işçiler Türk-İş'e yeni bir rüh ve dinamizm getirdiler. 1986 sonundaki Türk-İş kongresinde demokratik muhalefetin, Türk-İş'te ilk kez, sosyal demokrasi sağ yanılgısına, nereden başladığı - nereye bittiği hiç bilinmemiş bir sosyal demokrasiliğe değil, bu sendikal anlayış farklılığına dayanarak ve ilkeli farklılıklarını ortaya koyarak çıkması DİSK tabanının Türk-İş'e getirdiği etkilerden bir başkasıydı.

12 Eylül dönemine, bütününde sendikal hareketin yediği ağır darbe, DİSK tabanının koşulların zorlamasıyla Türk-İş'te bütleşmesi, bunun sonucunda nicel olarak işçi sınıfının birliğini Türk-İş'te sağlaması...Önümüzdeki kapışmalar artık sınıf savaşımının zorunluluğunu dayatması sonucu sınıf-politik çizgisinde bölünmesi ve bunun Türk-İş'e dayanışmacı esas en önemlisi DİSK'lilerin de katılımıyla iki milyon üzerde görülen radikalleşme ve savaşımı kararlılığı, Türk-İş'i bildiğimiz Türk-İş olmaktan çıkarmış, işçiler yapıyı eylem biçimleriyle bu savaşımda öğreniyor ve yaratıyorlar. Yemek boykotları, açlık grevleri, iş yavaşlatmalar, iller düzeyinde temsilci şubelerinin yasa dışılıkları, vizesiz ülkesel yürüyüşler...

Tekelci sermaye iktidar olmaktan gelen bin türlü olanağa sahip olmanın dezavantajlarını yaşıyor da, Türkiye'de işçi sınıfı ve demokratik güçler de var olduklarını kanıtlıyorlar, konuluyorlar.

yeni darağaçları kurulmasın!

Tam 16 yıl önce bugün, üç genç insan idam edildi. 16 yıl önce üç genç insan, yiğitçe idam sehpasına çıktılar ve anları yargılayan ve mahkum edenlerin yaşasalar da göremeyecekleri bir gerçeği görmenin, bilmenin güvenciyle, "halkın mutluluğu ve bağımsızlığı için, faşizme ve emperyalizme karşı yükseltilen mücadele bayrağını" yine başka amanat ederek gittiler ölüme.

Ve o bayrak siden ele, kuşaktan kuşağa geçiyor. 16 yıl öncesini anımsayamayacak kadar küçük olanlar ya da o günler belleklerinde silik birer anı olanlar bugün bayrağa sahip çıkıyorlar.

***

16 yıl içinde daha pek çok idam kararı verildi, pek çok genç insan idam edildi. 12 Eylül'ün olağanüstü koşullarında, devlet terörü adi can aldı. Elli genç insan, işkencede alınan ifadeleriyle suçlu sayıldılar, bağımsız karar verme-yeceği çok açık askeri mahkemelerde yargılandılar ve idam edildiler. Bugün 150 idam kararı meclisin onayını bekliyor.

Dünya idam cezalarının "Her türlü suç" için kaldırılması gerektiğini tartışıyor, idam cezasının bir ceza olmayıp, bir öç alma olduğu, insanlıkdışılığı vurgulanıyor.

Ülkemizde ise, iktidarın idamlara yaklaşımı, idamın bir "öç alma" olduğunu kanıtlar biçimde sergileniyor. Cumhurbaşkanı Kenan Evren, idam istemleri için "ne yapalım asmayalım da besleyelim mi" diyerek, hukukun, anayasanın, yargı organlarının ve "herşeyin" üstünde açıklamalar yaparken, Özal, bu konuda bir "denge" kurulması gerektiğini söyleyebiliyor.

Buna karşın, geçtiğimiz Aralık ayında, İnsan Hakları Derneği ve tutuklu ailelerinin katkılarıyla 120 bin imza "Genel Af ve idam Cezalarının Kaldırılması" istemiyle TBMM'ye sunuldu. Yaklaşık 30 bin imza da 28 Nisan'dan sonra yine aynı istekle TBMM'ye ulaştırılacak. İdam cezalarının kaldırılması istemi bir kez daha gündeme gelecek.

***

İdam ilkel bir öç alma biçimidir. Olağanüstü dönemlerin olağanüstü koşullarında verilen idam kararları, yine o dönemlerin politikalarının destekleri politik öç almalardır. "Her türlü suç için idam cezasını" lanetleyen dünya kamuoyuna ülkemiz insanları da meclise verdikleri binlerce imza ile katılmışlardır.

***

6 Mayıs'ta darağacında verilen üç can, 12 Eylül'ün darağacına gönderdiği onlarca can... Canlarınıza karşı bir darağacı rejimi dikilmiş duruyor. Darağaçlarını yıkacağız.

Beyhan Sunal

DD GF'NİN DÜZENLEDİĞİ "ÇAĞDAŞ TOPLUMLARDA GENÇ KADIN" TOPLANTISININ ARDINDAN

Dünya nüfusunun yarısını oluşturan genç kız ve kadınlar toplumda eşit haklar ve görevler elde etmek, toplumun gelişmesine katkıda bulunmak için ulusal ve uluslararası platformlarda mücadelelerini sürdürürken, bu hakların sahip olmanın yeterli olmadığını uygulamada olmadıklarının değerinde ülkeden ülkeye değişiyor. Bu durum ülkenin ekonomik durumuyla ve gelişme düzeyi, devletin kadınlara ve genç kızlara geniş toplumsal katılım olanaklarını sağlamaya hazır olmasıyla sıkı sıkıya ilişkili.

Ancak somut koşullar farklı sınırlardan oluşan genç kız ve kadın kesimlerinin, daha gelişkin, daha aktif bir katılımla mücadeleyi yükseltmelerini gerektiriyor. Genç kızlar ve kadınlar adaletsiz sosyo-ekonomik ilişkiler, ayrımcı yasa ve düzenlemeler, toplumsal ve kültürel kalıplar, gelenekler, yargılarla baskı altında bulunuyor.

Toplumsal gelişmeyi gerçekleştiren ve ona yön veren işçi sınıfı ve diğer demokratik güçlerin baskı altında tutulduğu ülkelerde kız öğrencilerin, genç kadınların eşit haklar için mücadeleye katılımı daha güç gerçekleşiyor. Sınırlı eğitim olanakları genç kızlar arasında cahilliğin, bilgisizliğin yaygınlaşmasına neden olurken, bu durum onların toplumsal ve politik yaşamla bağlantı kurmalarında, toplumun ekonomik ve kültürel gelişimine katkılarında engel oluşturuyor. Oysa eğitim, kadının durumunu geliştiren, güçlendiren ve toplumsal yaşamda daha aktif olmasını sağlayan en önemli etmenlerden biridir.

Geçtiğimiz Ocak ayı sonunda Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (DDGF/WFDY) na üye gençlik örgütleri "Çağdaş Toplumlarda Genç Kadın", konusunu tartışmak üzere Viyana'da bir araya geldiler. Toplantıya katılan gençlik örgütü temsilcileri genç kız ve genç kadınların her alanda tam eşitlik elde etmeleri için kendi ülkelerinin özgün yapı ve koşullarına bağlı olarak çeşitli istemler yükseltiler, bu konudaki çalışmalarını sunduler. Hemen hepsinin istemlerinin başında, her alanda eğitim talebi - her alanda eğitim olanakları geliyor. Öne çıkan diğer istemler şöyle sıralanıyor:

—Kadının işlenen aileyle sınırlanmasına son verilmeli. eski kalıplar, gelenekler aşılmalıdır.

—Genç kız öğrencilere ve öğrenci annelere eşit sosyal haklar garanti edilmeli, yaşam koşulları, sağlık durumlarına önem verilmelidir.

—Genç kızların politik ve toplumsal işlerde daha aktif olmaları için gerekli koşullar yaratılmalı; kamu alma, tartışma alanlarına katılımları sağlanmalıdır.

Şimdi bu toplantıda aktarılan istemleri, sorunları ve saptamaları da dikkate alarak konumuzu sınırlayalım.

Genç kızların üniversite ve yüksek eğitim kurumlarına devam etme oranı çok düşük. Üniversiteye girenlerin büyük bir bölümü de dil eğitimi, öğretmenlik, sosyoloji gibi toplumsal bilim dallarında tercihlerini yoğunlaştırıyor. Örneğin; Federal Almanya'da 1984 yılında yapılan bir araştırmada genç kızların % 80'inin bilimsel ağır mesleklerden daha aşağıdan yalnızca 20'sinde öğrenim gördüğü tespit edilmiş. Mühendislik, fizik, kimya gibi uygulamalı bilimler ve doğal bilimlerde yoğunlukla erkek öğrenciler okuyor. Sonuç en büyük nedeni mezun olunca iş bulamama kaygısı. Sosyal bilimler alanına giren meslekler kızlara daha kolay iş bulabilecekleri alanları oluşturuyor. Bunlar egemen kültürel yapının "en az sayın" gördüğü, düşük ödemelerde bulunan meslek dalları durumunda. Saygın dallarındaki aynı meslekler ise daha yüksek ücret verilen meslekler oluyor. Kadınlar bu alanlarda giderek artan bir biçimde yer alsalar da aynı niteliklerdeki işlerde erkeklere göre düşük ücret alıyor. Kapitalist sistemde genç kızların gerçekten uzmanlaşmak istediği alanlarda değil de, iş bulabilecekleri sınırlı alanlarda yüksek öğretime devam etmeleri olgusunun arkasında yatan temel nedenlerden birisidir. Kadınların iş yaşamına üretime katılmaları ya da evde oturmaları ekonomide istihdam edilecek iş gücü gereksinimine göre belirleniyor. Gençliğin tümü, ama ayrımcı istihdam politikası nedeniyle özellikle de genç kızlar emek piyasasında güçsüz bir durumla karşılaşıyor. Egemen burjuvazi kadınların işçi sınıfı hareketine yeni bir soluk getirecek girişimlerini engellemek için her türlü yolu başvuruyor. Üzerlerindeki baskıyı artırıyor.

Bütün bunlar genç kızların ve genç kadınların mücadelelerinde öncelikle şu somut istemlerde yoğunlaşmasını gerektiriyor:

—Genç kızların eğitimin bütün biçimlerine ve düzeylerine eşit olarak katılmaları; çeşitli meslek okulları, yüksek öğretim kurumları ve üniversitelerde geniş eğitim olanaklarına sahip olmalarının koşulları yaratılmalı.

—Eğitsel ve kültürel standartların yükseltme olanakları en gelişkin biçimde sağlanmalı.

—İş kesiminde özellikle üniversite mezunu genç kızlara ve genç kadınlara eşit olanaklar tanınmalı. Kızlar aynı niteliklerde işlerde erkeklerden daha düşük ücret alma mahdur.

Genç kızların yüksek öğrenim görme oranının düşüklüğü, eğitim düzeylerini yükseltmelerini, niteliklerini ve yeteneklerini geliştirmelerini engellemektedir. Genç kızların toplumun çeşitli kurumlarının yönetici kadrolarında yer alması, tüm yapılanmalarda tartışma ve karar süreçlerine katılmaları, önderlerini göstermeleri; onların toplumsal üretime, ekonomik işlere hazırlayacak, bilimsel araştırmaya yöneltecek geniş eğitim olanaklarından yararlanmalarıyla mümkündür. Burada değinilmesi gereken diğer bir sorun da, eğitim masraflarının karşılanmaması, eğitim gereksinimlerinin evlenme, çocuk doğurma gibi nedenlerle eğitimin yarıda bırakılmasıdır. Bu durumdan genç kız ve kadınlar daha yoğun olarak etkileniyor. Örneğin, tarımda yaşayan ve üniversiteye gitme hakkını elde eden çocuğuna mali yardımda bulunamayan bir aile, kızını üniversiteye göndermiyor, evde onu evliliğe hazırlıyor.

Genç kızlar parasız eğitim hakkı, yeterli yaşam koşulları, eğitimlerini başarıyla tamamlayabilmeleri için maddi-manevi olanakların yaratılması, evli öğrenci ailelere ve öğrenci annelere yurtlarda barınma, uygun ev kiralama gibi uygun koşulların sağlanması, yurtlarda kız-erkek arasında ayrımcı kuralların uygulanmasına son verilmesi istemlerini yükseltmelidir.

Genç kızların bu istemler doğrultusunda verecekleri örgütlü mücadele, onların sosyal ve politik yaşama geniş bir biçimde katılımlarını sağlayacaktır. Gençlik hareketi de onların bu istemlerini sahiplenerek, toplumun tüm demokratik güçleri genç kızların eşit haklar için mücadeleleriyle dayanışma içinde olmalıdır. Dünya ülkelerinde giderek gelişen genç kız ve kadın hareketleri, bunların içinde aktif olarak yer alan genç kız ve kadınların politik bilincini geliştiriyor, genç kızların sorunlarına çözüm bulmak, eşitlik için uğraşılarını ileri götürmek için örgütlenmelerine ivme kazandırıyor. Genç kızlar, toplumsal gelişme için verilecek genel mücadeleyle kadın hareketi arasındaki bağı her geçen gün daha da bilinçlenerek keşfediyor bu hareketlerin birbirlerini geliştirici, önlerini açıcı olduğunu pratikte yaşıyorlar gibiyiz.

Genç Kızlar Katılım Eğitim İstiyor Eşitlik

YURTLARDA NAMUS BEKÇİLİĞİ

aldatmacasına son!

Seher Gülbağı - Ayçe Arsoy

Dergimizin Ocak-Şubat sayısında genç kızların evde, işyerinde, okulda cinsiyetleri nedeniyle karşılaştıkları sorunları kendi ağızlarından yansıtmaya çalışmıştık. Bu sayımızda YARIN Genç Kız Komisyonu olarak daha özel bir alanda, sözcüsüz eyn üniversitede okuyan genç kızlara, yurtlarda cinsiyetleri nedeniyle karşılaştıkları sorunlara ilişkin bir çalışma yaptık. Gördük ki, genç kızlar sorunlarının farkında; büyük bir ayrımcılıkla karşı karşıya olduklarının bilincinde. Bu sorunlara çözümler bulabilmenin arayışı içinde.

A. Ü. DTCF Amerikan Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde okuyan Ayşe Çoşar arkadaşımız özel bir yurtta kalıyor. Çevresinin kendilerine nasıl bakıldığının bir örneğini şöyle aktarıyor:

«Çevrede çoğu insan "bu kızlardan nasıl yazar çağırabilirim" diye düşünüyor bizlere. Genel bakış açısını yanarıyor kısaca. Daha sonra erkek arkadaşlarımız bizi yurda kadar getiriyor diye yurt müdürünün bizleri çıkarıyeri odup, zaten yoğun olan baskıların biraz daha artmasına neden oluyorlar. Çünkü, onlara göre madem erkek arkadaşlarımız var, ne diyo kendilerine de yüz vermeyecekmiş! Bizler "rahat kızlarız" onların gözünde.»

Hacettepe Üniversitesi'nde okuyan ve özel bir yurtta kalan başka bir arkadaşımız da bu konudaki görüşlerini şöyle aktarıyor:

«Yurtta yaşadığımız temizlik, yemek gibi genel sorunların varlığı yeterimiş gibi bir de binaların yoğunlaşmak zorunda kalıyoruz. En doğal hakkımız olan sevmek, sevilmek, paylaşmak hale çok görülüyor bize. Her şey yöneticilerde uygun yapılıyor ülkede, ama bu yönetmeliklerde olmayan, olamayacak şeyler de yapılıyor bizlere. Örneğin, yönetmelikte "yurdun 100 metre yakınına erkek arkadaşlarınızla gelmeniz yasaktır" diye bir madde yok. Oysa biz yurda 100 metre kala erkek arkadaşlarımızdan ayrılmazsak, uzağa ve bakamadıkla karşı karşıya kalıyoruz».

Beytepe yurdunda kalan başkası da öğrenciliğin ne kadar belirgin olduğunu söylüyor:

«Bizler saat 21.00 de yurda olmak zorundayken, erkek arkadaşlarımız 24.00 de gitebiliyorlar yurda. Hatta onların daha da esnek davranılıyor. Oysa çoğumuz 18 yaşını bitirdik, yani yasalara göre "reşit"sin! ispat edik. Buna kayten, gece dilek çe verip izin alamıyorsak sinemaya, tiyatroya gitme hakkına sahip değiliz. Hele hele arkadaşlarımızla bir yerde oturup konuşmak, eğlenmek çok büyük bir suç, bütün kötülükler gece dışında bazı beklemektedir gibi. Sonuç olarak ben, bir'dir uygulanan bu baskıları çok küçük görüyorum ve engelleyici buluyorum.»

Hacettepe Mimarlık Fakültesi'nde kalan Pınar arkadaşımız görevlilerin tutumlarından yakınıyor: «Yurtları erkek görevliler bir yandan erkek arkadaşlarımızla ilgili birçok sorun çıkarırken, diğer yandan bizlere hiç de öyle bu gözükse bile emanet onların güvenliğinden biz sorumluyuz derecesine yaklaşmışlar. Bir sorunda yardımcı olmak odasın görevliyken, yardım ancak onların bir yere sağlayabilme umudu da gerçekleşiyor.»

Yurtlardaki "tuhaf" kurallardan Beytepe Yurttaşından bir başka arkadaşı anlatıyor:

«Bütün tehlikelere karşı bizlere kol kanat germiş, bize sahip çıkar gibi görünen yönetici ve görevlilerimizin yurtlarda adlarının karıştığı bir çok tuhaf söylemsel vak'at. Kızların gene ambulansla alınıp bir yerlere götürüldüğü ve "hasta olanlar sağlıya ters" gibi anonsların bu işe yönelik olduğu söylenmiştir. Ben görmedim, ama bu olaya tanık olmuş bir kaç arkadaşım var. Üstelik yöneticilerin yardımıyla örgütlenen bu işçe kullanılan kız arkadaşlarımızın aynı odalara alındığını ve bizlerden soyutlanmaya çalışıldığını görüyoruz.»

ODTÜ Öğrenci Yurdu'nda kalan kız öğrenciler için durum biraz daha farklı. Çünkü, geçen Haziran ayında yürürlüğe sokulmak istenen yeni yurt yönetmeliğine karşı ODTÜ Öğrenci Derneği'nin düzenlediği eylemler sonucunda pek çok kazanımlar arasında kız öğrencilerin de yurtlara erkek öğrencilerle aynı saatte girmeleri sağlanmıştır. Ama, gene de ayrımcı bakış açısının ODTÜ yurtları için de geçerli olduğunu söylemek gerekir. Bu konuda bir arkadaşımızın söyledikleri dikkate değer:

«Evet, giriş saatlerimiz aynı. Ama, bu sanı onlar için esnekken, biz bir dakika geçikmek adımız alınıyor içinizinde ihtara bile verebiliyor. Ayrıca evci çıkmak erkekler için çok basitken onların yönetmelikleriyle bizimki aynı olduğu halde bizler için binbir tane formalite gerekiyor. Hafta içinde ise çok acil bir durum olsa bile dilekçe vermeden evci çıkamıyoruz. Hafta sonu evci çıkmayan arkadaşlarımız eğer imza almayı unuturlarsa yurttan uzaklaştırma cezası alabiliyorlar. Namusumuzu korumak için çırpınan görevlilerimiz, uzaklaştırma cezası verdiklerinde nerede kalacağımızla ilgilenmiyorlar bile. Kendilerine yanlış gelen bir davranışta ise hemen ailelerimize kağıt gönderişekle tehdit ediyorlar. Onlar da haklılar aslında, "cenneti eşyaya hiyanet olmaz".»

Bu sorunları daha da çeşitlendirmek hiç de zor değil. Anlatılanların bu kadarı bile ayrımcı bakış açısının kız yurtlarına nasıl yansıtıldığını göstermek için yeterli. Yurtta kalan genç kızlar sorunlarına oldukça duyarlı ve kaygılıdır da bilinyorlar. Bu bilincin bir sonraki aşaması çözüm aramak, çözüme giden yolu bulmak sabası olacaktır. Çözüm burasya gelmekten, birlikte mücadeleden geçiyor.

Çalışmamız önümüzdeki en çok konuşulan konularından biri de kadın sorunudur. Ocak-Şubat 88 sayımızda bu konuya değindiğimiz sayfalarında daha düzenli olarak yer vermeye başlayacağımızı yazmıştık. Ayrıca bu konudaki tüm görüş ve önerilerinizi bizlere yansıtılmasıyla tartışmaların yürütmesini arttıracağı görüşünde olduğumuzu da belirtmiştik. Geçen aylar içinde konuya ilgili okurlarımızdan mektuplar almaya başladık. Bu sayı Konya İmam Hatip Lisesi'nde öğretmen olan bir okurumuzdan gelen mektupla birlikte okurlarımızın mektuplarını yayınlıyoruz. Bundan sonra da bakış açılarımızı daha iyi kavrayıp zenginleştirmek için bu mektuplara olanaklar ölçüsünde hoşgörüyle inanıyoruz.

8 Mart'a ilişkin yorumları bu aşamada değerlendirdiğimizde şunları görüyoruz: Kadın sorunu (erkek sorunu yok mu?) gündeme taşınıyor, bugün tartışılıyor, yorumlarda da sorgulanıyor. Ama sorunlarımızda kimi konuların artık aşılması ve konuyu evrensellik temeli üzerinde yaklaşımın artık bırakılması gerektiğine inanıyoruz.

Doğa kanunlarının etkisi altında olmayan bir durumda suç hangi cinse ait?

Kadınlar sömürülüyor ve ezdiyor (değişik biz göre erkekler tarafından) diye sürekli doğrunun bakılmak, asıl sömürücü gücü sermayenin gücünü (her alanda) yıpratmak olmayacak mı? Konuya odaklanmak neye? Feministlerle birlikte, demokratik sol güçlerin de aynı düşünceleri (ve izlemleri (belirli kavramlarda) yanılgı değilmi?

Bağımsız kadın örgütlenmeleri ve özellikle siyasi partilerin kadın kolları oluşturmaları bence yanlış. Gerçekçi siyasi partilerin durumu iyi incelendiğinde durum işçe anlaşılacaktır. (Başbilen de E. İşbilî de Kadın Bakanlığı kurmağını söylüyor.) Varolan kelenekçi ataklık anlayışı sürekli kadını erkeklerden uzaklaştırmaya çalışıyorsa. Aslında eşitmen elzemli anlayış varsa (anaerkil mi olmalı?), bunun bu çeşit eylemlerle elde edilmesi yanlış.

Tezi ve anket sonuçları ne kadar katılımcı olursa olsun. Varolanı durağan bulmaktır ve yapıyı (olumlu) çok yönlü bakmadığı için. Çeşitli fakültelerdeki örneklerine göre kadın öğrenci yarısından fazlası değil. Kadınların toplum içindeki statülerinin örneklere göre yeri oldukça düşüktür. Kimi alanlarda daha ileri de. Kadınlar uygun olmayan koşullarda çalışıyorsa, yanı başındaki erkeğin bir eli yağda bir eli balda değil.

"Eşit işe eşit ücret" sistemi de yanlış. Aracılık sorumluluğunun kadınların üzerinden alınıp, erkekleri doğurmaya başlayalım öyle mi? Kadınla erkek herşeyde birlikte ama her şeyde EŞİT DEĞİL. Eşit de olmamalı.

Sorun (lar) ancak cinsiyetten soyutlanarak ve oyunsuzca konuşulacak değil.

Mektubun YARIN sorumlularına dostça bir uyarı olması isteniyor, sevgi ve dostlukla.

Değerli okurumuz,

YARIN, ilgi görüşlerini dile getirirken, karşı görüşlerle yersiz ve zamansız polemiklere girmek, sorunların çözümüne yönelik yapıcı tartışmalara girmeyi yeğliyor. Mektubunuza aldığımız zaman önemlilik bir tartışma ortamının doğmuş olduğuydu. Gelecek sayılarımızda bu konuya ilişkin yazılara yer vereceğiz.

Gelelim eleştirilerinize: Diyorsunuz ki, kadın ve erkek iki ayrı cins. Ancak biri diğerinin "karşı" cinsi değil. Her iki cins birlikte aynı içinde yaşamalı. Bunun temel kopulu da eşi olmaları. Değeri bir tarafa da bırakın, kadınların erkekler tarafından etildiğini söylememiz! Yanlışı düzeltilmesi gerekir. temel çelişkinin insan yaşamıyla kapitalizm arasında olduğunu vurguladığımızı görmezlikten. Feministlerle ise kuşkerin zaman zaman aynı düşünceleri savunmaktan başka açıklamaya aynı olduğuna göstermez. Kaldı ki, esas olan kadın sorununun varlığını yapıyıp bu sorunun ortadan kaldırılması mücadelesinde birarada olma kopullarının değerlendirmesi.

Bizim bağımsız kadın örgütlenmesinden anladığımız, hiçbir konuda görüş belirtmeyen, tavır alan bir örgütlenme değildir. Örgütsel bağımsızlıktan anlaşılan hiçbir zaman yapının bünyesindeliğinden uzak bir yapılanma olmamalıdır. Yapılan iş genel mücadelenin bir parçası olarak algılanmalı. Yalnızca genç kız ve kadın olmaktan kaynaklı sorunları olmalı genç kız ve kadınların ortak mücadele platformlarını oluşturmalarının maddi temelidir.

Annelik eibeneilik toplumsal bir görev ve sorumluluk olarak düşünülmelidir. Bu süreç içerisinde kadına daha fazla yük düşmektedir. Ancak tüm çocuk bakımını yalnızca kadının yüklenmesi ve kadının yaşamı boyunca diğer üretim süreçlerinde geri kalması mazeretli değildir. Kadının yeniden üretim sürecine katılabilmesinin koşulları yaratılmalı, çocuk bakımı nedeniyle bütün yaşamının eve tıkanmaması önlenmelidir. Sosyalist toplumlarda, öncelikle toplumsal bir görev olarak kabul çıkılmakla ve kadının çocuğuyla geçirmek zorunda olduğu dönem boyunca, devlet kadına ücret vermekte ve iş olanağını güvence ede tutmaktadır. Daha sonra aynı üretim sürecine döndüğünde çocuğun bakımını ailenin kişiler arasılığıyla, kadının yükü hafifletilmektedir. Tek bu süreç içinde, annelik ve babalık görevlerinin yerine getirilmesi aynı ayrı sorumluluklar yüklet kadın ve erkeğe. Bunları birbirinin yerine koymak, babalık görevlerini de annaye yüklemek ne denli olumsuzsa, çocuğun maddi gereksinimlerinin karşılanmasında annenin ve babanın eşit sorumluluk üstlenmesi gerçeğini kabul etmemek de o denli hatalı olacaktır.

Sosyalist toplumlarda, bahsini "kadın" olmaktan kaynaklanan kimi sorunlarının sürdüğü yadsınamaz. Ancak toplumlarda kadınların bu sorunlarını çözmeyi için bir arayış yetkileri gözlemi yor. Çünkü sınıfsal yönü yadsınamayacak bu sorun, taşıdığı insansal boyutla tüketici dönüşümler için kaçınılmaz bir mücadeleyi de içerisinde taşıyor.

DİYARBAKIR'DA İŞKENCE...

Gözaltında Kızlık Muayenesi

Orada bir bayan doktor bizi muayene etti. Bakire olduğumuzu tespit için mi? Muayene edilmeyi onaylamadık ama yapıyorduk. Sonra da polisler de "güvencemiz için muayene yapılıyorsa" dediler. Bu uygulamanın devam etmesi, bana hatırlatmış oldu, onlar da bana gerek var dediler. Ben bir gün kelâm sonra sağlık ocağına götürdüler, orada da işkence yapılmadığına ilişkin muayene yaptılar.

Sakine Fidan: "Ben yirmi Mart'a arkadaşlarla çay bahçesinde oturuyordum. Sivil giyimli, ellerinde telsizler olan polisler geldi. Neden gözaltına alındığımızı bilmiyordum, sonradan söylediler. Sonra bir olayla ilgili gözaltına alındığımıza ilişkin yazı getirdiler. İmzalamadım istediler. İlgim olmadığı için imzalamak istemedim. İmzalamam gerektiğini söylediler, ardından küfür ettiler sonra imzaladım. Bize işkence yapılmadı ama erkek arkadaşlara yapılmış. Elektrik verilmiş, arkaya almışlar. Ben kızlık muayenesine karşı çıktım. Ailemin yanında olmamı istediler. Benim izinim olmadan böyle bir muayenenin yaptırmayacağını söyledim. Bana "cahilsin bir de fakültede okuyorsun, senin iyiliğin için yapıyoruz" dediler.

Nihayet kadın doğuma götürüldük. Muayene ettiler, rapor hazırlandı. Bize sonuçta bakire olduğumuzu dahi söylemeye gerçekmi söylemediler. Sonra çevik kuvvete götürdü, ilk ben babama karşı tutuklandım. Babam da Diyarbakır'da tutuklu bulunuyor. Kısaca işkence yaparsı dediler. Beni hiç gerekçesiz, suçsuz onbir gün gözaltında tuttular.

Diyarbakır Valisi Hamdi Ardıllı ise sorulan şöyle yanıtlıyor; "Siz bütün bunları iddia ediyorsunuz, bana da işkence yapılmadığını video bantlarından göstereyim. Devletin polisine iftira ediliyor. Buna karşın polisin bu uygulaması normaldir."

SHP Milletvekilleri olayı TBMM'ye götürüyor ve tasmlara yapılan kızlık muayenesinin de bir işkence olduğunu belirtiyorlardı. SHP Milletvekili Kamer Genç olayın farklı bir yönünü de vurguluyordu; "Hasan ama ona ağaçlayan bu muayenenin devlet valisi tarafından normal karşılanması korkunç ve ürkütücü bulması gereken bir durumdur. Türkiye Cumhuriyeti'nde insan onurunun yok edilmesi sonucunu doğurur. Bu yolla bir çok onarım gençlerimizin namuslarının da elinden gitmesi sonucunu doğurabilir. Zira Türkiye Cumhuriyeti'nde herşey olabilir. Polisler doktorlarla anlaşabilir. kız olan kişiye kadın raporu alarak karabollarda tez avaz edebilirler. Bizim istediğimiz artık bu ilkel davranış ve zihniyetin yok edilmesidir. İşkenceyi kaldırdığını belirten, sınırla söyleyen ANAP iktidarının yaptığı bundan daha ağır işkence olabilir mi?"

İşkence gören insanlara adli tabiplerin sağlam raporu vermesi sık yaşanan bir gerçek. Doğumevlerinin de yanlış rapor vermesi bunlara göre olası bir durumdur. İnsan onurunun kabul edemeyeceği bu tür uygulamalara karşı sesimiz kalınmasın. Kişinin gerekçe insan haklarına ve özel olarak da kadın-erkek eşitliğine bakışının somut ifadesi olan bu uygulamayı kınıyoruz.

Devr-i şahanelerinin saltanatı

"Turgut, turgut, turgut, allahü ekber, allahü ekber!" Ümmelimizin törensel geleneğince yeni doğan bebeye adı fısıldanır. Bu mutlu olay 1927 yılının 13 Ekim'inde olur. Şimdi biraz dikkat, yukarıda adı geçen şahıs 60 yıl sonra evliyalığını ilan edecektir. Kâh orada kâh burada "demekki ben bir evliyayım" diyecektir. Turgut demesine diyecektir ama muhalifleri durur mu; hemen, öte dünyaya gideyazdı, sinirleri biraz gevşedi söylantisini yayacaklardır. Ortalıkta bir kaos, bir muamma, bir bilmece vardır. Eğer evliya ise evliyadır. Peki ya evliya değilse? İçimizdeki şeytan yerinde rahat durmaz ki, en iyisi geçmişe bir soru gönderip yanıtlarını almaktır.

Ey ahali, 1927 yılının 13 Ekim'inde doğan çocuğun başında haleler var mıydı? Bu uhrevi kişi gözünden ışıklar saçıyor muydu? Yer yarılıp göküzüne kaynar sular lışkırmış mıydı? Gerçi ulu orta sorulen sorulara de kimse yanıt vermez. Ne ki, insanoğlu yaşadıklarını aktarmanın, geçmişe gönderilan sorulara yanıtlar bulmanın yollarını da yaratmıştır. Kulaktan kulağa dolaşan masallar, öyküler, toprak tablelere kazılmış akibatler yanıtlarımızın g'izlendiğikovuklardır. Çıkarıp bulmak bize düşer. Kaldı ki, aşağı mezopotamyalılar uhrevilerin dünyaya gelişlerini sezinleme yeteneğine sahip insanlardır. Yüzlerce yıl tanrı-krallar, mehdiler, peygamberlar, şıhlar, dervişler, yatırlar, evliyalar ve benzeri uhrevilerle yaşamışlardır. Yaşanmışlıktan çıkarsananlar, kulaktan kulağa, kışaktan kuşeğa loprağının renğini alan bir nehir gibi çağıldamıştır. Ya bir misalcı geimiş, allahın dünyaya bir elçi göndererek işleri hak yoluna sokturacağını anlatmış ya da bir tanrı-kral cam kürede, talcısının yazgısını okuması üzarine, yeni doğan tüm babaları boğazlatarak geleceğini kurtarmaya çabalamıştır. Şimdi durup 1927 yılı 13 Ekim'ine baktığımızda yazılı terihten göze, sözlü tarihten kulağa değan hiçbir doğaüstü olay yoklur. Ve doğa yukarıda adı geçen şahısı bildiği gibi düşe kalka, salya sümük başiğinde sallamışlır. Demekki kahramanımızın uhreviliği sonradan olmadır saptamasını yaparken karşımıza bir sıpa çıkar. Bilindiği üzere hayvanatlar hisli yaratıklardır. Dünyevi ve uhrevi olanı hemen ayırdedebilirler. İşte böylesine hisli bir dünyaya sahip hayvanlar alaminin üyesi olan bir sıpa bir gün Turgut'la karşılaşır. İlkokulu yeni bitiren Turgut Silifke'ye gilmak için otobüs beklemektedir. O zamanlar şimdiki gibi bolluk nerde? Zaman ihracatın hayaline ödenen pare gibi akmaktadır. Turgut beklemekten bazmıştır. Arkadaşının sıpayla Silifke'ye gitme önerisini kabul eder. Sıpanın semerine keyifle kurulmuşlardırki aniden huysuzlanan hayvanat "aman brei" demeye kalmadan Turgut'u yarle bir eder. Eyvah ki eyvah kol kırılmış kemik etli yarıp dışarı fırlamıştır. Anlaşılan sıpa bir uhrevi ile ilişkiye girmenin heyecanı içinde ne yapacağını şaşırarak huysuzlanmıştır. Sıpanın heyecanı aslında Turgut'un atın yazısı olsa geraktir. Kırıkçı, çıkıkçı, doklor mekiği sonrası Turgut'un kolu arızalı kalır. Askeri okula giderek teyyareci olma özlemi ruhunun derinliklerine gömülür. Ne ki, o sıpa olmasa bir tayyare pasası olarak vatanına hizmet edecek olan Turgut'un başvekil oluşunu ve evliyalığını göremeyecektik. Demek ki Turgul ve sıpanın karşılaşması hayrın ve şerrin allahtan geldiğine İmanının bir sınavıdır.

Allahtan başka kimseden kokmayan Turgut, alın yazısının rüzgarıyla uçan bir kuş gibidir. Yuvasını İTÜ Elektrik Mühendisliği bölümüne kurar. Problem çözme tutkusu ve hesap yapma hünarl onu ders kitapları arasına gömer. Kitaplardan başını kaldırdığında mescite gidip gelmekledir. Bir vaizin oğlu olmasına karşın namaz kılmayı İTÜ'de öğrenir. Bu lam bir evliyalık belirtisidir. Tarihe adını yazdırmış ulıevlar, uzunca bir süre ruhlarında olışan fırtınaların nedenini anlayamadan yaşamışlardır. Zamanla diğer insanlardan eyrı olduklarını duyumsadıklarında hitabelları güçlüye uhrevi olduklarını ilan elmişlardır. bu beceriyi gösteremeyenler ise çağın koşullarına göre ya yakılmışlar, derileri yüzülmüş, ya da müzik ve ilaçla ledavi altına alınmışlardır. Turgut yine evliyalığının ayırdında değildir. Namaz seyri seferleri sırasında Erbakan biraderi ile tanışır. Okulun kimi koridorlarında Demirel biraderler de gözükmektedir.

O sıralar Demokrat Parti kurulmuştur. Turgut'un fikrî - yabpartinin fikriyatı ile örtüşmektedir. özgürlüğe aşık ruhuna İsmel paşa'nın baskıcı yönelimi ağır gelmektedir. Hele İlele maneviyatçı-mukaddesatcı Fevzi Çakmak paşanın cenazesine hükümetin ilgisiz kalışı tüylarini dikendiken edecektir. Derhal hükümeti kınamak için sokaklare lırlar. Turgut'un ruhunda haksızlığa karşı duran, garipiere yardım eden kıvılcımlar birbiri ardına çakmaktadır." Anadolu'nun bağrından kopanları İstanbul'a alıştırma kulübü'nü kurar. Bu bir evliya duyarlılığı değil midir?

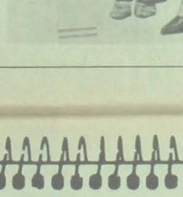
Okul biter, Demokrat Parti iktidara, Turgul Elektrik EtüD İşleri'nde göreve başlar. Küçük Amerike modası başlamışlır. Na ki, nasıl Amerika olunacağı bilinmemektedir. Filmlerden alınan mesajlar yetersizdir. Mukaddesatcı-maneviyatcı gençler amerikan modasının ayrıntılarını öğrenmek için Amarika'ya gönderilmektedirler. Bilgi ve görgülerini arttıran mukeddesalcı-maneviyatcı gençler Teksas uygarlığının uzmanı olarak vatanlarına dönerler. Na öğrenmişlardır acaba?

Turgut EEİ'lerinde işbaşı yapar. Su İşları Genel Müdürü Süleyman Demirel'le tanışır. Birbirlerini anlamaktadırlar. Ne de olsa Teksas uygarlığının uzmanlarıdırlar.

İşte lam o sıralarda Turgut'un yüreciği kıpırdamaktadır. Nisantaşı Kız Lisesi mezunu Semra'yı her gün iş yerinde gördükçe hisli duygular içine düşmaktedir. Gizlice odasına girip elektrikli aletleri bozmakta çağrılınca da gidip onarmaktadır. Semra da bu hamarat arkeğe giderek ısınacak, yüreğinin kapılarını ona açarak aşkına karşılık verecektir.

Turgut ve Semra aşklarının meyvelerini toplarken, Demokrat Parti iktidarı yaprak gibi titremektedir. Toprağı bol olsun rahmetli Menderes kendisini evliya ilan etmiştir. Çevresi de onun avliyalığına inanmıştır. Ne ki, Menderes'in evliyalığı burjuva fraksiyonlar arasındaki hegemonya kurma çatışmasını önlemeye engel dağildir. Siyasal kargaşanın sonunda Demokrat Parti iktidardan alaşağı edilir.

Turgut bu altüst oluş sırasında ordinat okulunda yedeksubaydır. Süleyman abisinin de komutanlığını yapmakla ve askerlik sanatını ona öğretmektedir. O günden sonra ne zaman darbe olse beraber olacaklardır. Sanki bir alın yazısıdır bu.

Askerlik dönüşü Turgut'u ODTÜ'de matematik öğretirken görürler. Memleket sorunları ile ilgilenmektedir. Bu ülkadaki har altüst oluştan sonra Sam Amca kafasındaki kürt sorunu çözümünü iklidariara bir kez çıllatır. Turgut'un kafasındada bir çözüm vardır. Sanki Sam Amca'nın kafasındakiyle örtüşmekledir. İsmel paşanın gözleri yuvalarından fırlar. Günlar birbirini kovalamakladır. Siyasal sorunların çözümü giderek eğriaşmakledir. 1965 yılında başbakan olan Süleyman abi Turgut'u özel danışmanlık makamına olurtur. Turgul bu makamda göz doldurmuş olmalıdır ki 1966-71 yıllarında DPT'ye müsteşer olarak çalışacaktır. Planlama dairesi etaerkil bir aile ocağı gibidir. Kerdeş Yusul, kayınbiradar Mehmet Yeyinmen, dayıoğlu 'koca kala' Hüsnü, gül suyu kokusu, tesbih şıkırtıları, takunya tıkırtıları arasında memlekat sorunlarına çözümler gelirmakledirler. Turgut ekonomik canlanma için taşvik tedbirleri gerekldir der. Teşvik almak için lizibilite raporu hezırlatmak garekmakledir. Raporu uzman bir kişi ya da kuruluşdan almak gerekmekladir. Bu yaratıcı sürec içinde aş, dost, akraba, din kardeşi amaklerinin karşılığını alacaklardır. Na ki, şer güçler gözlerini bir anda planlamaya dikerek ortalığı bulandırmak isleyeceklerdir. Ya hacı Turgut devletin paraları nerelere gitmektedir, cevap ver bakalım diyeceklerdir. Neyseki, Süleyman abinin partisi mecliste muhalifleri darmadağan ederek soruşturmayı savuşturacaktır.

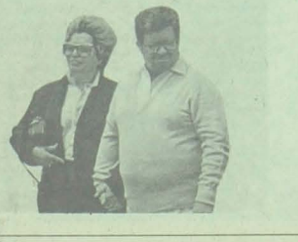
İMF uzmanları allerinde çantalarıyla gelmişlerdir. Turgut, Süleyman abisi ve uzmanlar arasında denge sağlamakla meşguldur. Derken bir ekonomik önlemler paketi hazırlayıp Süleyman abisinin elline verir, O sıralarda paşalar, siyesal uygarlığı ın ekonomik gelişmeyi aştığına karer varmışlardır. İki düzeyi aşiltemek için bir adet darba yaparlar. Süleyman abi şapkayı alır gider. Turgut planlama koridorlarında bir süre lakunya tıkırdalır. Kulağına, askerlerin kendisine ölkelendiği söylentisi gelmekledir. Heman Amarika'da bir iş bulur, uçağa binmek üzere, alana geldiğinde kırmızı diplomatik pasaportunun işe yaramadığını görür. Askerler onu alandan geri çevirirler. Kısa süre sonra uçar gider. Dünya Bankası, ülkasinde kıymeti bilinmeyen bu evliyaya kucak açar.

O günlerde Dünya Bankası Fredman'ın **"Kapitalizmda özgür piyasaya gerek var, özgür politik ortama gerek yoktur"** tezi üzerine ayrıntı çalışmaları yapmaktadır. Bu çalışma tarzına göre, devlet emek piyasasını - ucuzlatacak, yabancı sermayeye her türlü güvancayi verecek, uluslararası işbölümünde ülkesine düşen işlavinin yarine gallrilmesi için sınıfları ikna edecektir. Latin Amerika deneyim alanı olarak seçilmiş, ilk veriler sermaye birikimine yani kan sağlandığını göstermiştir. Turgut da birşayler öğranmektedir. İnsan çalışlığı yerde olup bitenlere kulak kabartmadan edemez neda olsa. Fredman'ın tezlarinde ordu, korumak va kollamak görevini ayrıntılandırmıştır. Ordu, dış düşman paronayasından kurtulup, görünan, efe tutulur iç düşmana gözlerini dikmişlir. Turgut ülkasine dönmeye hazırlanırken bir kuläği ile de kardeşlerinin yaşam çizgilerini izlemektedir. Kardeş Bozkurt Yusuf planlamada, Korkut kardeş kâh planlamada kâh politikadadır. Ekip tamamdır.

Turgul'u getiren uçak daha havalanmadan burjuvatar bu kıymetli yöneticiyi holdinglarinin başına getirmak için yarışmaya başlamışlardır.

Kişliliğindaki gizem onu saçkinlaştırmekledir. Turgul, gelir gelmez birçok iş yapar. Ancak bunlardan kimileri, onun avliyalığının sezintileridir. 1951 yılında kurulmuş olan İlim Yayma Camiyalini 1973 yılında İlim Yayma Vakfı adı ile yeniden organize eder. Kurucuları Yusuf Türel, Turgul ve Korkul Özal, Eymen Topbaş, İbrahim Bodur, Salih Tuğ, Nevzat Yalçıntaş, Süleyman Yalçın, Ayhan Songar, Fahrettin Kerim Gökay, gibi mamlakallmizin müstesna ideologları ve fikir adamlarıdır. İlim Yayma Vakfı ile Aydınlar Ocağı aillı üstlüdür. Rastlantı bu ye, vakıf yöneticileri ila ocak yöneticileri hemen hemen aynı kişilerdir. Binalar ve yönallcilar iç içe olunca vakıf ve ocağın amaçlarınında birbirleri içze olması doğaldır. Ocak amacını, "Türk'ün millî ve manevî değerlerinin neler olduğunu; Türk'ü Türk yapan unsurların neler olduğunu ortaya koymak ve bunların değerini Türk aydınına anlatmak"tır diye belirtlamiştir. Vakıl da, "İlk ve orta ağıtım safhasında vaya önivarsite sıralarında okuyan çocukları daha çok manavi dağarlara hizmet edecek onlara bağlı olan öğrenciler olarak

Taner Gürel

yetiştirmak. Maddi ve manavi olarak parayla, yurtlar ve kitap alma gibi yardımlarla" destekelemek amacıyla amel işlemektedir. Yukarıda adı geçen şahısların konumlarına bakıldığında, bir burjuva fraksiyonunun yayılım içinde oldığu sezintenebilir. Belki da, bugünkü tartışmaların kökeninde bu girişimler ve yönsamaları yatmaktadır.

Turgut vakıl işler'yle uğraşırken, bir yandan da Sabancı'nın koordinalörlüğünü yapmaktadır. Ne ki, onun kafasında bambaşka işler vardır.

24 Şubat 1975 tarihli ticaret sicil gazetesini okuyanlar SİLM şirketinin kuruluş haberiyle karşılaşırlar. Şirketin amacı: "İthalat, ihracat, ticari temsilcilik ve ticaret yapmak. Yatırımcı ve sanayicilere dış pazar alımlarında en uygun şartlarla imkan gelirici danışmanlık hizmeti sağlamak. Yerli ve yabancı şirket temsilciliğini, dağıtıcılığını ve pazarlamasını yapmak, fizibilite araştırmaları yapmak. Bilgisayar sistemleri ve işletilmesi konusunda gerekli hizmetleri yapmak. Yabancı sermayeli kuruluştara, ihlisaslaşmış hukuk hizmeli danışmanlığı sağlamak"tır. Şirket ortakları Turgut Özal, Erol Aksoy, Zeki Aytaç, Semra Özal, Yaşar Tunagör, Mehmet Yayınman'dır. Şirketin amacı Turgut'un yaşam çizgisidir. O günden sonra tüm işleri yabancı şirkettere ihtisaslaşmış hukuk hizmeli danışmanlığı ve yol gösterıciliği üzerine kurulacaktır. İnsan akmeğini -görüldüğü gibi- taşt an çıkarmaktadır. Turgut, yabancı şirketlerin bir anlamda temsilcisidir. SİLM şirketi bu amaçlar doğruttusunda Asil Çelik çelik tesisleri va Brutrak traktör fabrikalarının kuruluşunu sağlar. Turgut yaptığı işi sonuna dek götüren bir adamdır. Kendisi Asil Çelik'in başına, kayınbirader Malımel de Brutrak yönelimine girer ler. Rastlantı bu ya, Korkut Kardeş de hükümette Tarım Bakanıdır. Brutrak'a traktör parçası ithal izni çıkar. Nasıl olduysa olur, Brutrak hastatanır. Asil Çelik çelik tasisleri, ordunun ve cezaevlarinin özelleşlirilabileceği nabız yoklamaları yapılırken devletlaştirilecektir. Şirketin leknolojı'yi yanlış seçtiği söylentisi ortalığa yayılır. Bir kez daha Turgut hayrın ve şerrin allahtan geldiğine imanın sınavından geçar.

Ticarel sicil gazetelerini meraklılar okuduklarında sıkılmazlarmış. Sıkıntısız meraklıların fısıldadıklarına göra, 30 Kasım 1976 tarihli gazaleda Ege Metal şirketinin kuruluşu varmış. Amacı da SİLM'in ana fikrina uygunmuş. Ortakları Turgut Özal, Zeki Aytaç, Ekrem Pakdemirli, Hamdi Boyacı, İrfan Akçay'mış. O zamanlar şirketin ortakların dan kimiterinin Nakşibendi olduğu'ileri sürülmekleymiş.

Söylentiler kulaktan kulağa yayılırken Turgut siyasat yapmaya karar verir. Erbakan kardeşinin partisindan İzmir adayı olur. Ne ki halk onu anlamaz. Üzülmesin diye hacı Turgut'u MESS'e başkan yaparlar. Hacı baba ikide bir grev yaparak üretim sürecini sekteye uğratan, zam isteyerek maliyet artışları yaratan ve enflasyon canavarını körükleyen işçilere bir evliya tavrı ile mesaj verir, "aira bana da gelecektir," Turgut, Dünya bankasında öğrendiklerini anımsamaya başlar. Devletin daralması gerekmektedir. İthal ikamesine dayalı sanayileşme çökmüştür. Yeni yollar vardır. O yollara girmek için politikacılar alyasat hırsları nedani ila kaypak davranmaktadırlar. Ülke siyasal çalkantılar içindedir. Yağ yoktur, su yoktur, mazot yoktur, şeker yoktur. Hükümetler ikide bir dağılmaktedir. Çanakkale savaşlarından bile çok insan ölmüştür. Darken Süleyman abi başbakan olur, MESS'deki icraatını beğendiği Turgut kardeşini danışmanlığına getirir. Gözler Süleyman abinin şapkasında, kulaklar ABD senatosunda okunan raporlardır; **"Türkiye'deki kronik siyasi istikrarsızlığın sona erdirilmesi için askerler geleneksel olarak düzen ve istikrar için bir güç olerak görülmektedir."** 3 kez hacı Turgut, Süleyman abisine 24 Ocak kararları diye anılan meşhur kararları hazırlar. Askerler istikrarı va düzeni sağlayacakları bir günü takvim üzarinde belirleme çalışmalarındadırlar. Turgut'un önlem paketi tanışılırken, Süleyman abi ile Ecevit arasında bir düdük tartışması sürüp gitmaktedir. Ve düdük çalar, Süleyman abi şapkayı alır gider. Na kl, bu gidiş eski gidişlere benzemez, Güney Afrikalı ahali gibi siyasal haklarından yoksun kalır. Turgul'la Süleyman abi bir darbeyl de böylece birlikte yaşarlar.

Askerler Hacı Turgut'u bu kaz severler. Memleketimizin temel direği Vehbi dede de Turgut'u tanıyan seven bir büyüğümüzdür. Çağımızın büyük entelektüellerindenbiri olan Kenan paşaya bir name yollayarak şöyle der; **"Turgut dahi dağlıdır ama mevcutlar içinde meseleyi en iyi bilenferdendir."** Damekki Vehbi dedenin kulağına Turgul'a ilişkin çeşitli rivayetler gitmiştir. dere geçerken binici dağıştırmak istememektedir. Turgut'da o sıralar ekibine, **"Çocuklar, bakarsınız 12 Eylülden sonra bu programı çok daha iyi yürütebilirsiz. 12 Eylül bizim yapamadığımız pak çok şeyl yapma lıraatını varebilir. Askerlerin bizden çok farklı düşünmadıklerini hissediyorum. Biz anarşiden, parlamantonun çalışmamasından neler çektik. Şimdi bu adamların iki dudağıarasındançıkan söz kanun olacak. Grev hikayesi falan yasaklanıyor. Yani daha rahat çalışma durumu çıkabilir bundan sonra"** diyecektir. **"Askerlerin bizden farklı düşünmediklerini hissediyorum'dakl his var ya, işle bu his, ancak bir evliya sezgisi olablir.** Çünkü o istikrar, huzur ve güven ortamında Turgut'lan başka askerlerle aynı hisleri hissedecek çok az kazazede vardır ortalıkta. Darken **"adamların iki dudağı arasından çıkan söz kanun"** olmaya başlar. Bu dönem e demokrasiye dönmek için olağan halden olağanüstü haie geçiş denmiştir. Devleti oluşturan kurumlar, Anayasa, Üniversite, Yasalar, çalışma yaşamı yeniden oluşturulur. Elektrik sarfiyatı, cezaevi giderleri artar. Huzur ve güven dolu bir ülkada yalırım olanakları bulan uluslararası sermaye bir koşu gelir, fabrikalar kurar,Sermeya birikimi için yeni yollar denenir. Halkın uyanık kesiminin altını, parası bankerlerde toplanır. Ufukta kara bulutlar dolaşmaya başlar hemen. **"Batan balanın"** devri başlar ve ülke bir anda kitabına uydurulmuş bir banker laciası yaşar. Turgul 31 ay sürdürdüğü başbakanlık yardımcılığından bu vesile ila ayrılır.

Turgul o günden sonra yaniden gezginciliğe başlayacak, bir orada bir burada görünaceklir. 1982 sonlarında parti kurmaya karar verdiğini açıklar. Soruları arkasında bırakıp Suudi Arabistan'a gider. İslam Kalkınma bankası müşavirl, Aydınlar Ocağı ezasi Nevzat Yalçıntaş'la görüşür. İki insanarasındane geçtiğini ilgisiz üçüncü kişiler öğrenamayeceklardır. Nevzat Yalçınlaş, Korkul kardeş MC bakanıyken TV Genel Müdürlüğü yapmıştır. Turgut'a Arabistan seyahatinde yardımcı olur. Turgut, Cidde'de İslam Konferansı Sekreleryası, Dünya İslam Birliği, İslam Kalkınma Bankası yetkilileri ile hasbihaide bulunur. Oradan Amerika'ya uçar. Hükümet üyeleri, Dünya Bankasındaki çalışma arkadaşları, İMF yalkilleri ile hayat üzerina sohbet eder. Sabahları arken kalkıp İmnasllk yapıp kilolarını atar ve memlekalne geri döner.

20 Nisan 1983 günü bir fakirhaneda İlim Yayma Vakfı ve Aydınlar Ocağının müstesna azaları Nuh Kuşçulu, Eymen Topbaşı, Süleyman Yalçın, Yusuf Türel ve Turgut memleket meselalerini konuşmaktadırlar. Turgul, Yusuf hocasına **"ne yapayım"** dar. Yusuf hocası da **"bu yükü airtlayacak sanatın"** der. Turgut Kenan paşaya çıkar, parti kurmak için izin ister, Paşa istihbarat yaptırmış, Turgul'un ancak yüzde 5-10 oranda oy alacağını saptamıştır. İzin verir, 6 Kasım gece yarısına doğru sandıktan Turgut çıkar. Oy sayımı bittiğinda olağanüstü halden demokrasiye geçildiği söylenir söylenmesine de yine kulaklar acaba **"adamların iki dudağı arasından"** na çıkacak diye dikilmiştir. Ne ki yapılacak birşey yoktur, çünkü Turgut **"dikkaaat! İhracata dayalı sanayi modelline geçiflecek."** komutunun en becerikli sürdürücüsü olma onayını Vehbi dededen zaten almıştır.

Ülke pırıl pırıldır. Yerlere şeylmesinler diye atların kıçlarına torbalar takılmışlır. Eşcinsellara doğru yolları bulmaları için uyarılar yapılmıştır. E 5 karayolu üzerindaki avlar beyaza boyanmıştır. Oleller ve motaller yaldızlarını ve yıldızlarıyla turizme hazırlanmıştır. Toprak sulu ziraal için sürülmüş, ekilmiş, gübrelenmiş su yollarıyla donatılmıştır. Tekelci sermaye bankalar üzerinde kesin e - gemenlik kurarak sağlıklı para kaynaklarına kavuşturulmuştur. Doğal güzalliği ile cennet olan vatanımıza uluslararası kuruluşlar bir iş gücü cenneti olarak bakmışlar ve yatırımlarını huzurlu, güvenli ve istikrarlı memleketimizde hızlandırmışlardır. Dünya tallisi bir Anayasa toplumsal güçlere örgütlenme, düşünce ve fikir yayma sınırlarını vermiştir. Özlüce bu bayrak yarışında Turgut, bayrak sopasını paşalardan almış yap-işlet-devret temposunda koşmaktadır. Yediği içtiği, giydiği, anası, karısı, kızı, oğulları, kardeşleri, bacanağı, kayınbiraderi, tüm akrabalarıyla hergün gazetelerde, TV'de karşımızdadır. Turgut'un memlekete yaptığı hayırları anlatmaya sözcükler, tilcikler, satırlar, paragraflar, sayfalar, kitaplar yetmez demeye kalmadan, Zincirbozan zorunlu tetilindan dönen Süleymon abinin sesi duyulur. **"Bu memleket 1930'lar Almanyası gibi yönetilmektadır"** diyecaktir. Eyvah ki eyvah, şimdi bu kadar yıl huzur güven ve istikrar içinde yaşamanın adı 1930'lar Almanyasında yaşamak mıdır? Bilindiği üzere o yıllarda Almanya'da badanacı Hitler faşizmi ortalığı kasıp kavurmaktadır. Süleyman abinin o günkü adı bir bitendir, demekki o daha iyisini bilmektedir. Demekki Turgut'un yöneliminin hulasası 1930'lar Almanyası gibi yönelmektir.

Süleyman abi **"ban da konuşmak istiyorum"** kampanyası ile memlekeli dolaşmaya başlar. Ecavit de yola çıkar, küskünlüğünden, başka bir küskünlüğe dalar. İşin ucu gelip Kenan paşanın kafil oiduğu Anayasaya da yenr. Bu memleketi 12 Eylül'e gellrenlar konuşmalı mı konuşmamalı mı sorusuna yanıt için halka gidillr. Aslında memleketi 12 Eylül'e gellrenlerden yalnızca politikacı olanlardan kimileri susturulmuştur. Teknokratlar, bürokratlar, korumacı ve kollamacilar zaten konuşmaktadırlar. Anayasa delinir. Turgut kaçtığı kalamı aline alır, hesabını yapar. Ortalığı yangın yarine çevirip seçimlere girer. İşta beklenen an gelmiştir. Japon teknolojinin ürünü evliyalığını açıklar. Aynı anda iki yardeylm, demekki ben evliyayım der. Halkın, ince hesaplardan sonra yüzde 36'sı kendisine inanır. Turgut yeni - denkoları sıvar. Şikagolu çocukların öğrencisi Amerikan çocuğu çift pasaportlu prenslerini getirir. İlm Yayma Vakfı ve Aydınlar ocağı ezası arkadaşlarını, ikinci, üçüncü derece görevlere oturtur. Anlaşılan işlek zakaya, atılımcı ruha ve dünya nimetlarine önem veren beyinlere gereksinimi vardır. Yorgun bir yüreği vardır. Delik bir bülçası vardır. Gözü kara hiçbir şeye bağlı kalmayıp ancak Amerikan çıkarlarına bağlı kalacağına yemin etmiş prenslerine, buyrun vatan sizin der. Süleyman abi yine aesini yüksaltir, **"eğmörge vallal gibi memleket yönallmez"**. Hayal işte, İnsana neler söyletiyor. Süleyman abide lıpkı halk gibi kendisini, kendi evinde misalir hissalmiştir.

Na ki, yaşamın tatlı yanları da vardır. Turgul ile birlikta papalyalar devri başlar. Kaşana yaşamı depreşir. Bu kaz de valide hanım sesini yükseltir, **"gallnlerim günahkar"** der. Turgul'un yüreği burulmaktadır. Memleketlna iyi hizmet vermek için 3 kez ame liyat, 3 kez da hacı olmuştur. İç donu ihracalını rekor düzeya çıkarmıştır. İhracatın hayalina bila döviz dağıtmıştır. Yaranamamıştır.

Peki Turgut ne yapsın, falzin, fiyatların, ücrallerin, kârların, yatırımların piyasanın kendisi tarafından düzanleneceğini Fredman söylamiştir. Bu ülkede tüm bunlar davtat allyle olabiliyorsa Turgut na yapsın? Kitapta tüm yaptıklarının yarl vardır. Şikagolu çocuklar, Amerikan çocukları böyla buyurmuşlardır. Turgut artık aleştirilmektadır. Bu alaştirilanin kökeninde galiba Turgut'a dış dünyadan duyulan saygının kısmanması yatmaktadır. İngiliz başvakili Turgut'un icraatına aşıktır, İMF an iyi öğrancisi ilan atmiştir. Kurşun vızıltıları, bomba gürültüleri arasında yaplığı barış girişimi Nobel'e aday gösterilmişlir. Kimileri sanatsal kişiliği nedeniyle onu Oscar'a aday göstermişlir. Suudi-Arap destekli şirketleri ile allecek çok kısa sürede bir burjuva fraksiyonunun sözcüsü bir başvekil olmuştur. Demek ki, bu da kıskanılmaktadır.

Onun zaman ında devlelin mal satışında eski usuliar değişmiştir. **"Gel vatendaş al, gelalala KIT bunlar, köprü bunlar, baraj bunlar gelalalal. Şimdi al vergiden kurtar.** Sen de kurtul **ben da kurtuluyum"** yaklaşımını gatirmişlardir zatı şahaneleri.

Ne ki, Turgut'un tüm çabaları sanki boşuna gitmiştir. Şimdi herkes Turgut'un karşısına dikilmiştir. Kredi faizleri ne olacak, enflasyon na olacak, zamlar na olacak, soruları birbiri ardına sıralanmaktadır. Turgut allahten başka kimseden korkmaz, ancak soru maleği gelip, "rabbin kim, nebin kim" da dığında yanıt verecektir. **"Uçmaya hazır iki uçağı vardır, Amerika'da çiftliği vardır, bankalarda paraları, dolarları vardır"** diyerek kıymatli başvekilimizi kimse üzamez. **"Açız, işşsiz"** diye n ara atarak gezenler yalan konuşmaktadırlar. Hafize ana na demişlir, **"millatin aç olduğu bir ülkede çöplükler böyle dolmaz"** demiştir. Acaba bu çığırkarla kim kandırılıyor? İş bulamayan varsa Semra hanımı örnek alsın. Gazete çıkarsın, civciv üratme çiftliği kurdursunlar. Patrona Halil tavrının kimseye yararı yoktur.

İnsanın yaşarken kıymeti bilinmezmiş. Na ki, Turgut'un değerini yaşarken bilmek gerekir. Şimdiden doğduğu ev türbe, oturduğu evler müze yapılmalıdır. Ara rejlm olan demokrasiden, olağan rejlm olağanüstü hale geçlirse unutulur gider. Hoş olağanüstü rejlmde da na yapılacaktır ki? Turgut herşeyi yapmıştır. Özel sektörün sorunlarını çözmek için devlet sektörünü dağa taşa koşturmuştur. Devletin ekonomiyi düzaltamediği anda da işleri allah sektörüne devretmiştir. Kim yapabilir bunu?

Türkiye tarihine "24 Ocak Kararları" adıyla geçen ve bir bütün olarak ülkenin toplumsal-ekonomik yapısında önemli izler bırakan ekonomik kararlar, Özal Hükümeti'nin 4 Şubat 1988 operasyonu ile yeni bir döneme girdi. Gazete kağıdından ders kitaplarına, yükseköğrenim harçlarından sinema biletlerine kadar herşeyin inanılmaz boyutlarda zamlandığı bu sürece ilişkin sorularımızı Gazi Üniversitesi İktisat Fakültesi Öğretim Görevlisi Oğuz Oyan yanıtladı. Söyleşi için sayın Oğuz Oyan'a teşekkür ediyoruz.

Söyleşi: Yalçın Baysal

OĞUZ OYAN "bunalımın köklü olarak aşılması ancak emekten yana politikaların gündeme getirilmesiyle mümkün olacaktır."

YARIN ■ 4 Şubat Kararları nedir? Ne anlam taşıyor? Hangi sonuçları almaya yönelikti?

OĞUZ OYAN ■ 29 Kasım'daki genel seçimler sonrasında, yani ikinci ANAP Hükümetinin göreve başlamasından sonra alınan ekonomik kararlar bütünü esasen 4 Şubat Kararları olarak adlandırılabilir. Bu anlamda, alınan ekonomik kararların para politikasına, dış ticaret ve kambiyo politikasına, kamu gelir ve gider politikasına ilişkin olduğu söylenebilir. Tüm 4 Şubat günü alınan kararlar ise, esas itibariyle dış ticaret ve kambiyo rejimine ilişkin olmuşlardır. Bunların amaçladığı öncelikli ödemeler Türk Lirası'nın boğulduğunu, dolayısıyla değer tasfiyesini önlemeye yönelik olmuştur. Dış ticarette ilgili olanlar daha çok dövizlerin Türkiye'ye bir biçimde girmesine yönelik olmuştur.

1987 sonunda özellikle vergi politikasına ilişkin olarak alınan kararları, Mart 1988'de kabul edilen vergi gassusu kanununun getirdiği kamu harcamalarına yönelik uygulamaları 4 Şubat kararları bütünü altında inceleyebiliriz.

■ Değişen nedir? Niçin bu kurallara gerek duyuldu?

■ Öncelikle açık bir biçimde Türkiye'de tüm ekonomik göstergeler bozulmuştu. 1987'de uygulanan seçim ekonomisinin etkisiyle bu ekonomik göstergelerin bu denli bozulmasının nedenleri içinde payı olmakla birlikte, temeldeki neden, istikrar programlarının kredilerinden beklenenleri vermemesi, bu programların çok uzun süreler uygulanması ve bunlara uygulanması için ekonomide varolduğu düşünülen birtakım eksikliklerin giderek yokolmasıdır.

1988-89 yeniden akit politikasına dönüş dönemi olarak adlandırılabilir. Temel amaç, enflasyonun kontrol altından çıkışını engellemeyi (enflasyonu önlemeyi değil) ve dış ticarete özellikle ihracat yönünde göreli hızlı bir açılmanın gerçekleştirilmesidir. 4 Şubat Kararları, a) dış borçların dayatması ve dolayısıyla döviz dengelerinin bozulmaya yönelmesi karşısında döviz kazancı sağlayan bütün işlemlerin her türlü özendiriciyle teşvik edilmesi, b) iç ülketimi azaltıp, dış talebe göre çabuşmak biçiminde, yani ülkede gelir dağılımını yeniden bozucu politikalar gündeme getirme biçiminde özetleyebileceğimiz kısıtlar demetinden oluşmaktadır. Bu nedenle de tekrar 24 Ocak'a bir dönüş olarak nitelendirilebilir.

■ 4 Şubat Kararları'nın 24 Ocak Kararlarıyla bir beklentisi var mı?

■ 4 Şubat Kararları'nın uygulandığı ekonomik konjonktür 24 Ocak Kararları'nın uygulandığı ekonomik konjonktürden epey farklıdır. Buna rağmen, hedeflenen amaçlar oldukça benzerdir. Farklı ortamlarda benzer araçların kullanılmasının farklı sonuçları olacağı da doğaktır. 81. ekinci 24 Ocak Kararları uygulandığında ekonomi'nin dış borç yükü bugünkü kadar yüksek değildi. O tarihlerde Türkiye'nin 13 Milyar Dolar dış borcu varken, şimdi 45 Milyar Dolar dış borç yükü oluşmuştur. İkinci olarak, 1980 yılında faiz politikasında serbestleşme yönünde adımlar atılırken Türkiye'de negatif faizlerin uygulandığı, yani enflasyonun altında faiz hadlerinin olduğu bir ortam söz konusuydu. 1981'de enflasyonun üzerinde faiz hadlerine geçilmesi yoluyla hükümet, talebin kısılması faiz şokuyla bir ölçüde mümkün olabilmiştir. 1988'de faizler esasen yüksekken bunda yapılabilecek oynamalar oldukça sınırlıdır. Dolayısıyla şimdi ihracat patlaması veya talepte şok etkisiyle bir daralma daha güç görülmektedir. Bence, 1980-1988 arasındaki en temel farklılık budur: 1980 yılına gelindiğinde gelir dağılımı bugünkü derecede bozuk bir tablo sergilemiyordu. Yetmişli yılların özellikle ikinci yarısındaki hak arayışlarının getirdiği kazanımlar her ne kadar 1978 sonrasında bir miktar boşaltmış idiyse de, 1980 yılında henüz çok bozuk görünmüyordu. Oysa, 24 Ocak 1980 Kararları'nın ahenksizlik mi, amaç, dışa açılmak için gelir dağılımını bozmak, üretim maliyetleri içindeki işçilik payını düşürerek ve Türkiye'nin ucuz, düşük maliyetle ihracat yapması sağlamaktır.

Oysa şimdi gelinen noktada ücretler düşünülebilecek en alt düzeylere düşürülmüş durumdadır. Ücretlilerin milli gelirden aldığı pay yüzde 17'nin altına çekilmiştir. Oysa 1980'de bu oran yüzde 30'u aşıyordu. Dolayısıyla iktidarın manevra alanı son derece daralmıştır. Böyle bir ortamda özellikle geniş kesimlerin satın alma gücünü sayısallaştırarak iç talebi kısmaya dayanan bir politika başarılı olmaya mahkumdur. Çünkü, en geniş talep yaratan ücretlilerin ve tarımsal üreticilerin milli gelir içindeki toplam payları bugün yüzde 35 dolaylarına gerilemiştir. Oysa bu kesimin 1977'deki payları yüzde 65 dolaylarındaydı. Türkiye'de bugün uygulanan politika, kâr, faiz ve rant gelirleri olarak ulusal gelirin yüzde 65'ine sahip kesimin tüketimini kısmaya yönelik olmaktan çok, geçe ulusal gelirin içinde payları yüzde 35'e gerilemiş, toplumun yüzde 80'i civarında bir çoğunluğunu oluşturan bu kesimin üzerine gitmeye yöneliktir. Dolayısıyla bugün 1980 başlarında olduğu gibi bu politikanın sürdürülebilmesinin -özellikle uzun dönemde sürdürülebilmesinin- nesnel koşulları yoktur. Demek ki ekonomin öncelikle nesnel koşulları açısından bu politikanın sürdürülebilmesi güç görünmektedir.

Şimdi burada belki birkaç noktaya daha değinmek gerekiyor. 24 Ocak 1980 sonrasında dışa açılma veya ihracata açılma politikalarının bir yönü de ihracat teşvikini -sadece tarım ürünleriyle yapılamayacağına göre- sınai ürünlerde yapma biçimindeydi. Ancak sözün başlamak diye bir söyleyişi vardır. Çünkü 1970-1980 arasında bu konuda epey yol alınmıştı. Bugün gelinen noktada ihracatın içinde sınai ürünlerin payının yüzde 70'leri aşmış yüzde 80'lere yaklaşmış olduğunun altı çizilmelidir. Her ne kadar bu sınai ürünlerin niteliği, sınıflandırılması her zaman gelişmiş ülkelerdekine tam uymasa da gene de önemli bir artış olduğu söylenebilir. Şimdi burada da bir tıkanma söz konusudur. Aslında 80'deo sonraki dönemde de dışa yönelik bir sınai yapıya geçme doğrultusunda yapısal dönüşümler gerçekleştirilememiştir. Sınai mal ihracatının artışı esasen sanayiyi de kapasite kullanımlarının artmasıyla gerçekleştirilmiştir. Oysa, bu konuda da sınırlara varılmıştır. Sanayide kapasite kullanımları bugün yüzde 80'dir, ki bu esasında fiilen yüzde yüz anlamına gelebilir. Çünkü, genellikle hizmet daha üzüla teşvik alabilmek için tamamen kapasiteleri biraz yüksek beyan edilmektedir. Dolayısıyla bugün aslında sanayide birçok sektörde tam kapasiteye varıldığı söylenebilir. Demek ki, ihracat bileşiminin bugünkü yapısında, ingerçek kapasite kullanımlarının ve imalat sanayiindeki eh yalınımlara verili koşullarında, yani ihraçat patlamaları beklemek oldukça güçtür. Burada artık yeni bir yapı dönüşümü de söz konusu değil. "Peki, bu durumda 80 sonrasında ocaba ekonomide bir yapı değişikliği gerçekleşti mi?" sorusuna şöyle yanıt vermek gerekir: İmalat sanayi açısından böyle bir yapı değişikliği gerçekleşmemiştir. Ancak, hizmetler sektöründe öne çıkarılması bakımından -ki buna bir ölçüde bir yapı değişikliği diyemeyiz- bir dışa açılma yada derinleşme bir sanayileşmeden vazgeçmek biçiminde bir yapısal değişiklik gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Bunu bir-iki somut örnekle verelim. Türkiye'de bugün yatırımlarda en büyük payı ulaştırma ve haberleşme yatırımları almaktadır. Bu pay 1984'deo sonra artmıştır. Oysa yatırımlarının da artışıyla imalat sanayiini ikinci üçüncü konuma düşürmüştür. Dolayısıyla Türkiye'de imalat sanayii özellikle kamu yatırımlarında üçüncü plana, özel sektör yatırımlarında ikinci plana düşmüştür. Demek ki böyle bir yapı değişikliği vardır. Bu yapı değişikliği ile benzer bir benzetili kıyaslanırsa farklı bir tarihsel dönem akla geliyor. Osmanlının dışa açılma ya da ithalatçı-hayatına politikalarının sarkmadığı 19. yüzyılda yabancı sermayenin sektörel dağılımına baktığımızda burada da ulaştırma ve haberleşme sektörünün birinci sırayı aldığını, sınai yatırımlar açısından son derece kısır bir yabancı sermaye girişi ve yerli yatırım akışı olduğunu görüyoruz. Yani, yüzyıl sonra Türkiye'de öz açısından farklı konjonktürler söz konusu olmakla birlikte, gene de oldukça benzer bazı gelişmeler var. Çünkü, sonuç olarak kapitalist dünyanın üçüncü dünya ile bütünleşme esasına söz konusu olduğunda kapitalist dünya sizi derinliğine sanayileşmiş bir ülke olarak kabul etmek istemiyor. Sizi daha çok ticaret sektörleri bazında belki turizm bazında kendi sınai mallarını pazarlamak koşulu ile kendi için almak istiyor.

■ 4 Şubat Kararları'nın uygulanabilirliği üzerinde duruluk. 24 Ocak Kararları'nın uygulanmaya başlanmasının hemen ardından 12 Eylül Müdahalesi oldu. Şimdi 4 Şubat Kararları'nın etkileri, tepkileri ve sonuçları açısından değerlendirir misiniz?

■ Bu sorunuza şöyle bir yanıt verilebilir diye düşünüyorum: Eğer, 24 Ocak, 4 Şubat karşılaştırmasını bir başka bazda sürdürecek olursak şunu görürüz; 24 Ocak'ın hemen arkasından devreye giren 12 Eylül politik istikrar programı bu ekonomik programa karşı olası toplumsal karşı çıkışları uzunca bir süre engelemiştir. Oysa, 4 Şubat Kararları'nın altında yattığı dönemde gelir dağılımındaki bozukluğun kötüye belirdiği koşullarda, yükselen bir politik mücadele ve hak arama taşkınları söz konusudur. Dolayısıyla, 1988 Kararları'nın uygulanma güçlükleri bu açıdan da göze çarpmaktadır. Ehemiyetle ki, bu kararları yeniden bir aklı rejimin izleyip izleyemeyeceği gibi bir spekülasyona girmek istemiyorum. Ancak, böyle olmalıklarda, bu rejim unsurlarıyla, hak arama, özellikle ekonomik çıkarları koruma ve genişletme biçimindeki tepkilerin etkilemesi ve da daraltılması türünden darmanlar hemen hemen yanlış olacaktır. Nitekim, çalışan kesimlerden belki de toplumun bütün ürünleri tüketimlerinden (tarım hariç) de dahili) çok yoğun tepkiler almaya başlamıştır bugünkü yeni akı tedbirler önlemleri.

İşin ilginç olan, sermaye kesiminin çeşitli temsilcilerinden de 4 Şubat'ın yürürlüğe tedbirler tasarılarına tepkiler görülmektedir. Ancak, bunların hareketinin oldukça sınırlı olduğu söz konusu olsa da, bir bütün olarak baktığımızda iktidarları siyasi partinin sermayenin uzun dönemli çıkarları açısından başarılı bir ekonomik yönetimi sergilediğini göstermektedir. Bu iktidar aslında sermaye yanlısı politikalarını da son derece dar ve kısa görüşlü yöntemlerle uygulamıştır.

Özetle ekonomik ve politik sistem hızla bir tıkanma sürecine doğru yol almaktadır. Bunalımın köklü olarak aşılması ancak emekten yana politikaların gündeme getirilmesiyle mümkün olacaktır kanaatındayım.

■ Söyleşi için teşekkürler.

SAĞLIKLI VE EKOLOJİK AÇIDAN DENGELİ BİR ÇEVREDE YAŞAMAK HAKKINA SAHİP ÇIKMALIYIZ

tek bir dünyamız var

Söyleşi: Gül Bilgin

Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi (SBF) Öğretim Görevlilerinden Doç. Dr. Can Hamamcı ile insan hakları ve çevre konusunda yapmış olduğumuz söyleşiyi sunuyoruz. Sayfa sorunu nedeniyle kısaltarak yer verdiğimiz söyleşi için Sayın Can Hamamcı'ya teşekkür ediyoruz.

YARIN: *80'li yıllarla birlikte çevre sorunları dar bir kesimin tartışma konusu olmaktan çıkarak geniş kitlelerin, kamuoyunun gündemine de girdi. Öte yandan, insanlık onurunun önkoşulu olan temel hak ve özgürlüklerin yaşama geçirilmesi mücadelesinin verildiği ülkemizde insan haklarının yıllardır güncelliğini yitirmediği bilinmekte. Şöyle ki; 1948'de yayınlanan İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde -doğrudan olmamakla birlikte- çevreye ilişkin kimi maddeler yer alıyordu. Bu bilgiler ışığında yola çıkarak, çevreye ilişkin insan haklarının gelişme çizgisini özetleyebilir misiniz?*

CAN HAMAMCI: İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi'nde çevreye ilişkin doğrudan bir düzenleme ya da çevre hakkı diyebileceğimiz maddeler pek yok. Bildirge daha çok temel hak ve özgürlükleri, bireyci kuşak hakları değiştirme hakları konu ediliyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki gelişme ile bu bakıma ikinci kuşak hakları dediğimiz sosyo-ekonomik hakların geliştiğini görüyoruz. Yalnız, klasik olarak adlandırılan bu haklar grubunun gelişme çizgisinde, çevreyi bir bakıma içinden çekip çıkardığımız bir hak var: Sağlık Hakkı.

Sağlık hakkı, 1948'den sonra hemen hemen tüm ülkelerde kabul edildi. Örneğin, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yapılan ve eskiden yeni anayasalar olarak adlandırılan Fransız, İtalyan ve Bonn anayasalarında, ekonomik ve sosyal haklar içinde, sağlık hakkının da yer aldığını görüyoruz.

Çevre hakkının da bu bağlamda alınarak, bu tür bir düzenleme biraz ilk kez 1961'de gerçekleştirilmiştir. 1961'de Anayasa yeniden yapılırken, gelişmelere uygun olarak ekonomik ve sosyal hakların böyle bir ağırlık verilmiş ve bu bölümde sağlık, çevre ve konut aynı madde içinde düzenlenmiştir. Bu bakımda devlet, sağlık hakkı ile beraber çevre sağlığını da görev olarak üstlenmiştir.

Çevre sorunlarının gündeme gelmesi; kaynakların kirlenmesi, kıtlığı, dünya nüfusunun hızlı artışı, sanayileşmiş ülkelerin izine girdiği ileri tüketim toplumu bunalımları, tepki akımlarının da gecikmesinde. Bunlardan biri de çevreci akımlardır. Çevreci akımlar her ülkede değişik türlerde ortaya çıkmıştır, taleplerini, eylemleri, yöntemleri aynı olmamıştır ama, bu hareketlerin ilk çıktığı ülkeler tüketim toplumu aşamasında olan gelişmiş sanayi ülkeleridir. Ancak çevre sorunlarının yalnızca gelişmiş ülkelere özgü olduğunu düşünmek hatalıdır. Azgelişmiş ülkelerin de aynı ölçüde kirlendiğini, aynı sorunlardan onların da etkilendiğini biliyoruz.

❒ *Uluslararası düzeyde yapılan ilk çevre toplantısı, sanırım BM tarafından 1972'de Stockholm'de düzenlenen Çevre Konferansı idi.*

❒ Evet. Ancak bölgesel olarak ele alınırsa, daha önce çevre gündemde. Örneğin, AT çerçevesinde belli ortamlar ortaya çıkıyor. Topluluğun eski tarım politikasının yürütme yetkilisi Marsh Noise, çevreye zarar verildiğini, çevre konusunun gündeme geçirilmesi ve Gaşzi Safi Ulusal Muhasebe gibi kavramların, klasik ekonomi kavramlarının yerini alması gerektiğini ileri sürüyor. Bunlar 1968-69 yıllarının Avrupa'sında yaşanan olaylar. Hemen ertesinde tüm Batı'da ve azgelişmiş ülkelerin de en azından aydın çevrelerinde gündeme toparım. Sular Böyüme adını verdiğimiz rapor var. Zaten, azgelişmiş ve gelişmiş ülkelerin çevreye olan bu kaygılarında temel farklılığı da burada da, azgelişmiş ülkelerin ezeli olarak görüldüğü bu raporlar, BM Çevre Örgütü'nün kurulması ve Stockholm Konferansı'nın düzenlenmesi de, sanırım bu anlayışsızlığı giderme, gelişmiş ve azgelişmiş ülkeler arasında ortak zemin arama çabasının bir ürünüdür. Stockholm Konferansı çok başarılı olmamakla birlikte, oldukça önemli bir adımdır. Çünkü oluşlarının ötesinde, hem de BM çatısı altında değişik ülke grupları ilk kez birarada gelip en azından ne düşündüklerini söylediler. Ve slogan çok güzel: "Tek Bir Dünyamız Var". 1972'den bu yana işlemeye çalışılmış, çevresel değerleri korumak için üstünde durduğumuz nokta da bu. Tek bir dünyamız var! Onu ne değiştirmemiz mümkün, ne büyütmemiz, ne küçültmemiz... Bir bakıma, çevre sorunları insanlara kendisini kabul ettiriyor.

1972'den bu yana, sanırım artık çevre mi, kalkınma mı gibi bir ikilem yok da ikisini birbirine alternatif görme düşüncesi tüm ülkelerde ortadan kalktı. Bugün bir azgelişmiş ülke dahi, çevre sorunlarını sanayi gibi ya da kalkınmadan sonra ele alınması gereken bir konu olarak görmüyor.

Sonuç olarak, dünyamızın hangi bölgesinde olursa olsun çevresel değerleri ortaklaşa koruma gibi bir çaba, 70'li yıllarda gerçekten yaygınlık kazanıyor. Bunun yanısıra, her ülkede ekonominin, sanayinin doğal gelişme çizgisinde kirlenme sorunları giderek artıyor.

❒ *Aynı dönemlerde ülkemizdeki gelişmeler neler?*

❒ Türkiye 1960'lı ve 70'li yıllarda göreli olarak az kirliliğiçevre sorunlarını 80'lerde daha fazla hissetmeye başlamıştır. Ankara hava kirliliği sorunu giderek artmıştır. Hiçbir parça çözüm bunu sonuçlandırmamıştır. Geçen diye düşündüğümüz bir ilimizde yine rüzgarla, yağmurla geçmemiştir. Kaldı ki bugün Türkiye'de 10-15 tane daha ilin Ankara kadar kirli bir havaya sahip olduğunu, özellikle Ankara için bahsettiğimiz gerçeklerin bu illerimiz için geçerli olmadığını biliyoruz. Bunun yanısıra, hadi bu kadar sanayimiz var, o da azıcık kirli kalsın diyelim. İzmit körfezindeki kirlilik onarılamayacak boyutlara ulaştı. Ve Doğu Marmara, hatta Ölüdeniz Muğla'ya, Gemlik'e uzanan kısım tamamen ekten çıktı. İzmir Körfezi de giderek kayboluyor. Sonunda soluduğumuz, içtiğimiz bu körfez ve kıyılarımızda su ürünleriyle yaralanamıyoruz. Burada bir de ekonomik kayıp var. Bir yandan çevreyi kirletmeyi ekonominin gereği sayarken, öte yandan kirlenen çevrede, iki ekonomik gelirlerinde elde edemiyoruz. Burada, daha çıplak boyutlarda, yani çevrenin aslında uzun vadede ekonomiye hizmet değil fakat onun gelişmesinde engel olduğunu da düşünmek gerekiyor.

Sanırım 80'li yıllara gelindiğinde, Türkiye'de hiç olmazsa belli çevreler iyi kötü bunu kabul etmeye başladılar. Tüm tartışmalarına rağmen, 1982 Anayasası'nın hazırlanacağı dönemlerde Anayasa hakkında görüş bildiren değişik gruplar muhtemelen büyük bir çoğunluğuyla çevre ile ilgili bir maddenin Anayasa'ya girmesini önermişti. Gerek hazırlanış koşulları, gerek içeriği açısından 1982 Anayasası, bizim anayasal çizgimizde geri bir adımdır. Ancak, çevre hakkına verdiği yer açısından yeni bir anlayışın ürünüdür. İlgili madde şöyle: "Herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkına sahiptir. Çevreyi geliştirmek, çevre sağlığını korumak ve çevrenin kirlenmesini önlemek devletin ve vatandaşların ödevidir."

Bu maddede, ilk olarak; çevre hakkının ruhuna uygun olarak "herkes sağlıklı ve dengeli bir çevrede yaşama hakkında sahiptir" denilerek çevre hakkı kesin hükme bağlanıyor. Bir başka deyişle, devletin; parası olsun olmasın, "benim vatandaşlarım sağlıksız bir çevrede yaşayacaktır" türünden kartı bir görüş ileri sürmesi olanaksız kılınıyor.

İkincisi; çevreyi geliştirmek ve korumak, devletin ve vatandaşların ödevidir denilerek, tüm hukuk süjeleri; yani tüm toplumsal aktörler, devlet, özel kişiler, bireyler aynı aynı sorumlu ve görevli kılınıyor, çevrenin ortak bir varlık olduğu belirtiliyor. Bu ise; çevre haklarında kaydedilen gelişmelerin izini bir göstergesi. Çünkü bu maddenin kaleme alınmasından çok daha önce 1970'li yılların 2. yarısında UNESCO dayanışma hakları dediğimiz bir takım haklar ortaya çıkarmıştı. Öte yandan SBF ve Hukuk Fakültesi öğretim üyeleri tarafından hazırlanan gerekçeli anayasa önerisi 1982 anayasasındaki ibareyi aynen kullanmış ve gerekçesinde UNESCO'nun dayanışma haklarına anlatı bulunmuştur. 82 anayasası da aynı formülü aldığına göre, o da bu dayanışma haklarını öngörmüş diyebiliriz.

Hemen şunu da ekleyeyim, 1970'ten sonra yapılan Anayasalar,-Portekiz, İspan ol, Yunanistan anayasalarını bunu örnek verebiliriz,- ya da anayasa değişiklikleri Macaristan, Polonya ve İsviçre de gördüğümüz gibi, ile çevre hakkı anayasalarda yerini almaya başlamıştır. Ancak, çevre üzerinde uzlaşma sağlamak, değişik çıkarları bir noktada haklaştırmak zordur. Belki doğru olmayacak ama biraz kelime oyunu yapalım. Çıkarlar çatışır, değişik çıkarların çatışmaması da doğaldır. Ama bu çıkarları hem ulusal düzeyde yurttaşların, hem de uluslararası düzeyde insanlığın geleceği açısından, tüm insanlığın ortak yararına dönüştürebilmek, ortak yarar çatışmayacağına göre sorun çözülecektir.

Öte yandan, son çeyrek yüzyılda kaydedilen çevreye ilişkin gelişmeleri küçümsemek gerekir kanısındayım. Çünkü hiçbir insan hakkı, öyle bir günde kabul edilmemiştir. Örneğin; çalışma, dinlenme, çalışanların örgütlenmesi hakları için insanlık bir yüzyıl boyunca mücadele verdi, belki de daha fazla? İnsanlık, 1789 Fransız Devrimi ile bugün insanlara çok doğal gelen kavramlar için, seyahat özgürlüğü, mal ve can güvenliği gibi hakların elde etmek için de çok uğraştı. Onun için, çevre hakkı bugün kabul ediliyor mu, edilmiyor mu, ihlal ediliyor mu, kuşkusuz ihlal ediliyor. Ama doğaldır, edilecektir. İnsanlığın gelişme çizgisinde, bütün haklar böyle bir süreçten geçmiştir. Ayrıca unutmayalım ki; ta 9'uncu yüzyıldan beri korunan ve 1789'da burjuvazinin ilkinden geçmesiyle kabul edilen mülkiyet hakkının, burjuvazinin ilk iktidar dönemlerinin temsilcisinden bu yana mücadelesini verdiği ve temel hak gibi görülen mülkiyetin, günümüzde çevresel değerleri korumak için toplum yararı amacıyla çevre hakkıyla sınırlanması pekala mümkündür. O halde çevre hakkını küçümsememek gerekir. Yeni bir hakkın bunca klasik, dokunulmaz sanılan bir hakka yeğlenmesi, onu üstünlük sağlaması kısmen günümüzdeki bizli gelişmenin de bir örneğidir.

❒ *Sözünü ettiğiniz dayanışma hakları içinde, sağlıklı ve ekolojik açıdan dengeli bir çevrede yaşama hakkı olarak tanımlanan çevre hakkı da yer alıyor. Genel olarak dayanışma haklarını ve bu hakların içinde çevre hakkını tanımlar mısınız?*

❒ Üçüncü kuşak hakları olarak tanımlanan da yaşama hakkını, kalkınma hakkı, sağlıklı ve ekolojik açıdan dengeli bir çevrede yaşama hakkı, barışçıl ve silahlardan arındırılmış bir dünyada yaşama hakkı ve başta insan haklarının olmak üzere, insanlığın ortak varlığından sadece maddi ve fiziki olarak değil, moral yönünü öne koyarak yararlanma hakkından oluşuyor. Bu haklar, çeşitli toplantılarda UNESCO İnsan Hakları ve Barış Bölümü Başkanı Karel Vasak tarafından tanımlandı. Bu toplantıların biri de, SBF'de bulunan İnsan Hakları Merkezinin 1978'de İstanbul'da düzenlediği Uluslararası İnsan Hakları Toplantısı idi. Bu toplantıda Karel Vasak dayanışma haklarını gerçekçeleriyle anlattı. İnsanlığımızmudur nun dayanışma haklarının belirtilmesinde olduğunu, burçcı bir dünyanın ancak böyle kurulabileceğini belirtti ve herşeyden önce insanın insan olma hakkının olduğunu insan ve çevresinin eşitliğini bir bütün oluşturmasıyla nedeniyle de çevre hakkının bundan böyle gerek ulusal, gerekse uluslararası düzeyde yer alması gerektiğini vurguladı.

Sağlıklı ve ekolojik açıdan dengeli bir çevrede yaşama hakkını açacak olursak; sağlıklı çevre göreli; toplumlara göre sağlıklı çevreden insanların ne anladığı değişebilir. Kuşkusuz şu anda uluslararası düzeyde sağlıklı çevre budur diye bir standart oluşturulması olası değil. Ülkelerin gelişmişlik dereceleri ve eğitimdeki güçleri sağlıklı çevre tanımlarını değiştirebilir. Ama en azından her ülke için geçerli bir asgari nokta olmalıdır.

Ekolojik açıdan dengeli derken, insanlığın içinde yaşadığı doğal çevrenin, buradaki eko-sisteminin, "oflorasit" kavramıyla" bir bütün olarak biyosferin dengesinin bozulmadığı bir çevreyi kastediyoruz. Tabii şunu da gündeme getirmek lazım. Başımızdaysa bir süredir sıkça yer verilen, sizin de YARIN Dergisi olarak değindiğiniz ozon tabakasının incelmesi ekolojik açıdan çevrenin dengesini tamamen bozacaktır. Ekolojik açıdan çevrenin dengesi başka nasıl bozulur? Herşey bunu bozabilir; deterjanlar, plastik ürünler, tarımsal ilaçlar... Örneğin, suya atılan plastik ürünler suyun altına çöküp oradaki oksijen alışverişine engel olarak canlı düzeni bozuyor, sudaki yaşam zincirinin birkaç halkasının çıkmasına neden oluyor. Bu da yaygınlaşarak ekolojik dengeyi bozmaya başlıyor. Nitekim, körfezlerimiz böyle oldu.

Bu nedenle ülkelerin ekonomik, teknolojik tüm birikimlerinin yeniden gözden geçirmesi ve ekolojik dengeyi bozmayacak teknolojilerin ve ürünlerin kullanılması gerekiyor.

Bir de, Türkiye'nin çok yakın bir geçmişte yaşadığı kirlilik ihracı dediğimiz bir olay var. Gelişmiş ülkelerin, kendi ülkelerinde standartları bozduğu için kullanamayacakları atıkları ya da çöpleri başka ülkelere nakledecek kirliliği onaya ihraç etmeleri ülkeyi yaşanamaz bir oluş. Örneğin bu ilk atıkların yakın olarak kullanılması ekolojik dengeyi bozacak bir uygulama.

❒ *Çevre hakkından yararlanma engelleniyor. Ve her hak gibi, bu hak da ancak belli bir mücadele sonucunda elde edilecektir. Sizce bu konuda nasıl bir mücadele verilmelidir?*

❒ Kirlilik ihracı örneğimize dönecek, bu atık ve çöpleri Türkiye'ye ithal edip, yakın olarak kullanan işletme sahibi kar güdüsüyle bu işi yapıyordu. Onun çıkarı, rasyonel bu işletmeci, homo economicus olarak düşündüğünde, bu yöndeydi. Ama o çıkar sağlanırken, çevrede tarımla uğraşanlar, çiftçiler, yerleşim birimlerinde yaşayan insanlar, bunun havada, deterjanıyla bir süre sonra toprakta, tarım ürünlerinde yapacağı kirlilik, bu tarım ürünleriyle beslenecek insanlarda ortaya çıkacak zararlar, bir başka kişinin çıkarlarını zedeliyor. Çevre değişik çıkarlının üzerinde yürüdüğü için, birisi çıkar elde etmek isterse diğerinin sağlıklı ve ekolojik açıdan dengeli bir çevrede yaşama hakkından yoksun kılıyor. Mücadele de bu çıkar çatışmasında ortaya çıkıyor. Veri sistem içinde insanlara tavizlerinden vazgeçmelerini bir çırpıda beklemek mümkün değil. Ama zaman içinde belli standartlar oluşacak ihtiyacı ve bu tür sorunlar çözümlenecektir çıkacak. Düleğimiz de o.

Ancak sorunların sürdüğü dönem içinde zarar görecekler ya da muhtemel zarar görecekların karşı koymaları gerekecek. Burada bilinçlenmiş kitlelere, kamuoyuna ihtiyaç vardır, böyle bir kamuoyu. Türkiye'de Gökova'da kurulacak termik santral nedeniyle ortaya çıkmıştı. Yöre köyleri bu konuya karşı hayli duyarlı davranmışlarda. Yine, bir iki kentimizdeki park sorununda da benzer olaylar yaşanmıştı. Dikkat edilecek olunursa, değişik çıkarlar bilinçli gruplar tarafından savunulursa yine bu denge unsuru bulunuyor. Nitekim, göp konusunda olduğu gibi yurtlaşma çevreyi koruma çabasına devlet de bir süre sonra tarafsız kalamıyor ve Anayasa maddesinde de belirtilen bu ortak ödevi yönetmelikler çıkarmak suretiyle üstleniyor. Kaşkısız, çıkarları zedelenenler bu süre daha mücadeleyi kızıştıracaklar. Yani günden güneşe bu işlerin halledilmeğini zannetmiyorum. Herkesin homo economicus olarak değil de homo ecologicus olarak düşünmesi pek olacak birşey değil tabii. Bu ekonomi-politiğin de değişmesini gerektiriyor. Eğer günün birinde insanlık ekoloji-politik kavramını benimserse bu çatışmalar haliyle azalacak. Kamuoyunun ya da bilinçli kitlelerin çevre konusundaki aktif tutumları gerek yasa koyucu, gerekse yönetimi etkiliyor. Yasa ve yönetmelikler hiç olmazsa belli standartlar saptanmaya başlanıyor. Bunlar da somut gözlemler. Bizim çevre yasalarının öngördüğü yönetmeliklerin hepsi henüz çıkmadı. Ancak zaman içinde tamamlanarak, açılacak yeni işletmelerin maliyet kalemleri arasına çevrenin korunması zorunlu kılacak. Bu da bir anlamda değişikliği olacaktır.

❒ *Son olarak söylemek istediğiniz birşey var mı?*

❒ Düşünün ki bu konuda son sözü söylemiyoruz.

❒ *Teşekkür ederiz.*

Samet Ülker

YENİ DURUM, YENİ GÜÇLER

Günümüz dünyasında nükleer silahlar alanında yepyeni bir durum oluşmuştur. Bu durum sosyal devrimle ve Bilimsel Teknolojik Devrimle sonuçlanacak bir bütünleşmenin ürünüdür.

İnsanlık tarihinin yaşadığı büyük değişim, adım adım çelişkilerin yoğunlaşması sonucunda ortaya çıkmıştır. Çelişkilerin bir yumak olarak derinleşip, yeni çizgiler kazanmasını, bu yumağa yeni çelişkilerin eklenmesi izledi.

Kapitalizmde sosyalizm arasındaki çelişki, çağımızı karakterize eden temel çelişkidir. Ancak bazı yan çelişkiler de ortaya çıkmıştır.

Kapitalist dünya içinde emek ile sermaye arasındaki çelişkinin yanı sıra bir dizi çelişki grubu daha vardır.

Emperyalistlerin kendi iç çelişkileri, emperyalist ülkeler ile kurtulmuş ülke halkları arasındaki çelişkiler, uluslarötesi tekeller ile ulusal devletler arasındaki çelişkiler ve emperyalist yönetimlerin çeşitli politikalarıyla geniş halk yığınları arasındaki çelişkiler bu çelişki gruplarıdır.

Tüm bu çelişki grupları bem kendi dinamikleri hem de birbirleriyle etkileşimi sonucu bir bütün olarak insanlığın ve tek tek her ülkenin sosyal iletişme sürecinin önüne çok çeşitli sorunlar çıkarmıştır.

II Dünya Savaşının getirdiği büyük yıkımların çeşitli sonuçları ortaya çıktı. Birincisi, atom bombasının oluşturduğu yıkım dehşeti boyutlarda olacağına çarpıcı bir biçimde gösterdi.

İkincisi, savaşların ondan sonra çıkmak tan çıkıp sivil halkı da kapsamaya başladı.

Atom bombasının yıkıcı etkileşimliliği anda değil, kullanılmadan sonra uzun bir süre etkisini sürdürdüğünde açığa çıkması dolayısıyla nükleer silahların geleceği de yok etme gücünün sahipleri arasında yeni bir anlayış doğurdu.

Bu durum insanlığın bilincinde yeni bir çizgi geliştirdi. Bir insan olarak türsel dayanışma duygusunun bilinç düzeyinde gelişmesi, geleceğe ilişkin kaygının evrensel ölçekte biçimle ilmesi bu çizgide kimi yansımalar.

Bu süreç bugün yeni bir nitelik kazanarak sürmektedir. Bu yeni nitelikin anahtar kavramı nükleer silahlara varlığıdır. 1985 verilerine göre dünyamızda 50 milyar insan yok edebilecek, diğer bir deyişle dünyayı 12 kez onlardan kalderacak bir nükleer silah yığınağı vardır. Çıkabilecek bir nükleer savaşın kazananı olmayacaktır.

Diğer bir gerçek de, konvansiyonel silahların artan tahrip gücü ve askeri-stratejik denge nedeniyle nükleer silah kullanılmasa da, konvansiyonel savaşların varlığıdır. İran-Irak savaşı bu durumun tipik örneğidir.

Savaş sorununda olduğu gibi, bilimsel teknolojik devrimin sonuçlarının yanlış kullanım tarzından kaynaklanan diğer bir sorun da çevre kirlenmesidir. Çevre sorunları diye adlandırılan bu olgu, insanlığın yaşadığı çevrenin yok olması tehlikesini içermektedir. Doğanın tahrip edilmesinin temelinde yatan kapitalist kâr hırsı umumi bir nitelik taşımasına karşın, ortaya çıkardığı sonuçlar, tüm insanlığı tehdit etmektedir. Bu yönüyle evrensel bir nitelik kazanmaktadır. Çevre sorunları ile nükleer savaş tehlikesi doğrudan yaşam tehdidi olmakla ve bana karşı olmak üzere insanlık bir yön taşımaktadır.

İnsanlığın yaşamı özünsel varlığına değil, tüm insani değerleri de tehlikeye düşüren bir süreç yaşıyoruz.

İnsanlığın edinceye yönelmek, bilimsel değerlerine yöneleceğini, bilimsel yaşamın bu insan soncunda yoksullaşmasına tahammül, insan soyunun kendisini gerçekleştirip gerçekleştirmemesi sorunudur.

Eğer kültür kendiliğinden gelişme ve bilinçli bir biçimde desteklenmezse geride yabancı bir biçim kalır.

Bir başka yönde, uluslararası ekonomik ilişkilerdeki adaletsizliğin görünmeyi boyutlara varması. Üçüncü Dünya ülkelerinin borçlarını ödeyemeyecek durumu gelmektedir. Bu durum gelişmiş kapitalist ülkelerin ekonomik sistemlerini sarsarken, dolayısıyla olarak da sosyalist sistemin gelişmesinde olumsuz etkilerde bulunmaktadır.

İnsanlığın gerek fiziksel, gerekse ruhsal varlığını tehdit eden uygarlığın ve kültürün yok olma tehlikesini getiren tüm bu sorunlar global sorunlardır.

Global sorunlar sınıflardan kaynaklanıp onu aşan sorunlarıdır.

İletişimin gelişkinliğiyle küçülen dünya, askeri stratejik denge, güvenlik sorunu, diğer global sorunlar, karşılıklı bağımlılık bugün dünyasının daha belirgin bir biçimde çeşitliliğin birliği olarak tanımlanmayı gerektiriyor.

Sosyal yapının her alanında ortaya çıkan karşılıklı bağımlılık, insanlığın bilincinde çok yönlü değişimler yaratmıştır.

Sosyalist sistemin gelişimi ve kazanımları, işçi sınıfının savaşımının sonuçlarının, halkların bağımsızlık mücadelesinde elde ettikleri ilerlemelerin ürünüdür. Dünyada bir bütün olarak yığınların rolünü ve hüviye önemini artırmıştır.

Sosyal ilerleme güçlerinin kazanımları, dev boyutlara gelişen iletişim ağı sayesinde tüm dünyayı ve tek tek her bireyi savaşım, etkileşmektedir. İnsanlığın bilgi birikiminin genişlemesi, insanın kendi bilincine varma sürecinde bu faktörlerin yanı sıra belirleyici bir rol oynamaktadır.

Bugün en genel anlamda yığınlar daha duyarlı, bireyler kendi değerlerine daha güvenli konuma gelmişlerdir. Gelişme sürecinde özel olanın önemi büyük ölçüde artmıştır. İnsanın dönüştürücü gücünün farkına varması, bunu yaşanan pratikte görmesi toplumsal bilinçteki gelişkin bir çizgidir. Yanı sıra toplumsal bilinçte kimi yanılsamalı çizgilerin belirli bir etkinlik taşımaya da söz konusudur. Emperyalizm kozmopolit kültür ve geleceğe güvensizlik, dev iletişim araçlarının olanaklarıyla tüm dünyaya empoze etmektedir. Bencilliğin, elverdiğe yaşam arzusunu, güvensizliğin, karamsarlığın yaygınlaştırılması, temel insani değerlere dönük sistematik ideolojik kampanya bir kültür bunalımı da yaratmaktadır.

Nükleer uzay ve enformasyon çağının bireyi bir yandan kendi koşullarının farkına varma ve geliştirme konusunda dev olanakları elde ederken, diğer yandan geleceğe güvensizliği besleyen birçok olguyla birlikte yaşamaktadır. Bilinç faktöründe, bu güvensizlik duygusuna ağır basmış noktada hareketlenme baş göstermektedir. Ve bu hareketlenmelerin ortak karakteri de geleceğe sahip çıkma sorumluluğunu ortadan kaldırma isteği taşımasıdır.

Çağımızda bilinç faktörünün giderek artan önemiyle paralel biçimde gelişen hareketlenmelerin toplumsal bilinç açısından çıkış noktası budur. Bugün giderek yığınlık kazanan bu hareketlenmelerin merkezinde bir grup duyarlı aydın tarafından başlatılmış olmasının nedeni de budur.

Bu hareketler, kapitalizmin 3 çeşitli alandaki yıkımlarına tepkiyi beraberinde ve bu yıkımları ortadan kaldırmayı hedefleyen çok çeşitli politik grupları bir araya getirmektedir. Emperyalizmin yarattığı askeri tehdit barış hareketinde, kâr anarşisiyle doğanın tahribi ekolojik hareketlerde, tekelci devletin merkezileştirilmesi, bürokratikleşme ve demokrasinin baskıya uğraması "de-santralizasyon", "özyönetim" ve "laban demokrasisi" teorilerinde, eğitimdeki bunalım "eğitimde alternatif metotlar" arayışlarında, emeğin yabancılaşmasına karşı emeğin tinsel anlamda kurtuluşu ve "kendi yazgısını belirleme" istemlerinde, emperyalist kültürbozuculuğa ve kozmopolitizme karşı, "karşı kültür" yaratma girişimlerinde, günlük yaşamın denetlenmesi, yönlendirilmesi, tüketime zorlanma ve tüketimin sınıflaşmalarına karşı, "alternatif yaşam biçimi" bileşenlerinde, ruhsal kutuplaşma ve zorbalığa "yeni duyarlık" ve "özgür duyumlama" görüşlerinde dışa vurmaktadır.

Bu hareketlerin ortak özellikleri şöyle sıralanabilir:

— Çok farklı dünya görüşüne sahip kesimlerin bir araya gelmesi,

— Belli bir sınıf adına değil, tüm insanlık adına hareket etmesi,

— Farklı örgütlenme biçimlerine sahip olması,

— İstem açısından parçalı bir karakter taşıması ve bütünsel bir alternatif sunmamalarıdır.

Sınıflardan kaynaklanıp sınıfları aşan sorunlara çözüm arayışının bir ürünü olan bu hareketlenmeler, nesnelolarak toplumsal üretime süreç içinde olumlu bir rol oynamaktadır. Çünkü ilerisinde, son tahlilde karşı kanlıya gelinen emperyalist yönetimler ve kapitalist tekstemdir.

Bu nedenle bugün yığınsal demokratik hareketler toplumsal gelişmenin ana itici güçlerinden biri konumuna yükselmişlerdir. Bu hareketler içinde sosyalist gençlik aktif biçimde yer almakta, sağın farklı kesimleri bir araya gelmektedir. Özel olarak ilişkin sorunların tüm insanlık adına ele alınması, o alana duyarlı geniş bir kitleyi hareketi geçirebilmektedir.

Yığınsal demokratik hareketlere ilişkin görüşlerimizi önümüzdeki sayılarda da, farklı boyutlarıyla ele alacağız.

IŞIL ÖZGENTÜRK İLE "SU DA YANAR" ÜZERİNE SÖYLEŞİ

1968 yılında bir yürüyüş oldu, Harun Karadeniz bu yürüyüşün başındaydı. Hepimiz vardık. Yağmur yağıyordu. Ellerimizde fenerler vardı ve naylonlar örtmüştük. Tıpkı bu filmde olduğu gibi, bir tepeden iniyorduk. O sahneyi hiç unutmuyorum. Penerler ağaçta ateş böcekleri gibi görünüyordu."

Işıl Özgentürk ile İ. İnsan Hakları Kurulu'nu izlemek için Ankara'ya gelmiştik, de Konuştuk. "Su da Yanar" üzerine görüşmek istediğimiz söyleştimizde ilk teşkil "Siz de nd aleyhinde yapmadınız?" oldu. Biz filmi genel olarak beğenmiştik, tartışmak istediğimiz noktalar olduğunu söyledik. Kaygısı ya da yakınması filmin tartışılması değil, filme onyargılı yaklaşılmasıydı. Yine de bütün bunların filmi tartışılır bilmasından kopuyla.

"Bizim gençliğimizin anlatımı var bu filmde. Belki de film şundan dolayı beğenilmedi: herkesin 68'e ait bir fantezisi var. Bu dönemi yaşayanlarsın ve daha sonra bu dönemin oyununu dmleyenlerin. Belki de benim yapmış olduğum film o fantezilerle buluşmadı."

Filmin çok tartışılan bir yeni anlayışı, anlatımdaki/dilin zorlayıcılığıydı. Pek çok simge kullanılmıştı ve genel bir çizgi dışında çok fazla öncü yoktu. Işıl Özgentürk, filmin dilinin zorlayıcı olduğunu, zorlayıcı olmayı istediğini, ancak filmdeki her şeyin de fantazi olmadığını söylüyordu. Sözgelimi, kan çorbalı hadiselerin olduğu sahne Adana'daki bir bilim adamından alınmıştı. Ölen genç kız çeşitli ilaçlarla gömülmüş yerde. "Bu sahne aynı zamanda kadının sınırsız kaderini de anlatıyor. Meselâ eleştirmen Afet Ağaoğlu, kadın oyuncunun çıplaklığından da çok rahatsız olmuştu. O kadar rahatlı ki, hiç rahatsız olmabileceğini sanmıyorum. Çünkü Batılı kadın bir zaman beğeninden uzaklaşmak böyle bir şey değildir. Ancak bizim toplumumuzda bu, dünyada filmlerden dolayı içeri girmiş sanatçı sayısı en fazla Brezilya, sonra Arjantin ve Türkiye'de."

Film 68 döneminin yorumuş bir öyküsünü anlatırken bir dönemi de belgeliyordu. İnsanlar yürümüşlerdi, insanlar cezaevlerindeydiler, insanlar öldürülmüşlerdi, zamanın şöhrece görüyorlardı. Yönetmen Konuyu Müdahalesiz'de gösterilmiyor ve kendisi gibi gözleri bağlı insanların bulunduğu bir meydana bırakılıyordu. Hiç filmdeki bir metafora bırakılışın ve kendisine neler yapılacağını bilmeyen bir insan için düşünce böyle başlıyordu.

"Bu ülke, 5 bin insanın öldüğü küçük bir iç savaşın çıktığı bir ülkeye dönüşebilir mi?" sorusu soruluyor. Bugün bu yapılacak, yarın bundan daha ileri şeyler yapabilecek. Sansürün belli bir noktası görülecek. Bunların hepsi üst üste gelecek. Bir gün yasal yapıyı ürkütecek bir film yapılacak, bir gün bireyi dıdıkleyen bir film yapılacak. Bunlar yapıla yapıla, bu taşlar konula konula şu noktaya gelecek insanlar; artık yapamayacağımız şey yok tur, anlatamayacağımız şey yoktur."

Filmdeki yönetmen Nazım'ın filmini çekmeye çalışıyordu. Ancak sansür engelini aşmak zorundaydı, para sıkıntısı aşmak zorunda idi. Bütün bunları aşmak sorunu çözmüyordu. 68'lere ilişkin fantezilerin çoğalmasına bir yana, 80'ler hâlâ sürüyordu. Nasıl anlatılacaktı, neler söyleyecekti, "politik sorular toplumu" nasıl belirlenecekti? Filmde içten bir yoklaşım yeğlendi ve bu süreç izleyici ile birlikte yaşanmış ve sürülmüş. Sonuçta içten yok, başım bir anlatım dilinin ötesine geçmiş ve politik sorular toplumu belirlemiş.

Bir başka sorluk da Nazım Hikmet'in kendisi olmuş. "Ben Nazım'ın kullanıldığının düşünülmesini istiyorum ve aynı zaman da benden nasıl güvendiğine bir işareti olarak görüyorum. Çünkü Nazım Hikmet ele alınmayacak, tartışılmayacak, filmlere konu olmayacak bir mit değildir. Nedenin yüzeyinde yatan bir mittir. Ne yazık ki, Türkiye'de yaşama dile getirilip şiirleri unutturulmak istenilyor. Nazım Hikmet tıpkı Aragon, Neruda gibi İkinci Dünya Savaşı gibi büyük değişimlerin ürünüydü. Bu büyük şairler kuşağındandır. Bakın, bana niçin Nazım Hikmet'in adını tek bir yerde, sevgiliş ile sevişirken geçirdiğimi sordular. O böylesine büyük bir şair ve öyle sesine büyük bir insandır ki, aynı zamanda çok önemli bir aydındır Nazım Hikmet. Aydın namusunu ve onurunu bir yerlerde tartışılacak bir insandır. Böylesine güçlü bir insana en güçsüz anlarda düşünmek için insanlar aykırı geliyor? Hiç kimse sevgilisine Nazım'ın şiirlerinden okumadı mı?"

Bu film Nazım'ın filmi mi? Nazım'ın yaşamını anlatmıyordu, ya da Nazım'ın şiirleri-öbürleri sahne dışındaydı- yer almıyordu. Ama bundan sonra, bundan aydınlar, cezaevlerinde umutlu insanlar, yürüyen insanlar, gözlerinin içi gülen yaşlılar, 68 yılı bir karabasan gibi görmeye gidecek çocuklar, sevgilisine şiir okuyan genç insanlar, beyaz beşiğinde anneler, kara çarşaflı kadınlar, Nazım'ın insanları, O'nun sürgünden kaynağı olan insanlar. Bu düşünceleri Işıl Özgentürk'e söylediğimizde çok duygulandı. "Bu beni çok mutlu etti. Bu filmi bir tek kişiye bile böyle bir şey geçirmese yapılmasına değmiştir. Bu film gerçekten Nazım Hikmet'in şiirlerinin kaynağıdır."

"Bizim gençliğimizin anlatımı var bu filmde..."

"Türk aydın hayatına bakarsak, tıpkı bu filmdeki gibi kopuk kopuk olduğunu görürüz."

Sanat, insanca idealleri korumak, onları kişisel düzleme getirmek zorundadır; barışa ilişkin sorunlar ancak böylelikle insanların kişisel sorunları haline gelebilir.

sanatın aktif etkileyebilme gücü ve barış

26 Nisan 1937, gökyüzünün açık, güneşli olduğu çok güzel bir ilkbahar günüydü... Ancak, gün ve güneş henüz güzelliğini yitirmemişken gökyüzünü doldurarak uçakların bir anda her şeyi değiştirecekti. Bütün gün gazeteler şöyle diyordu: "Bu sabah artık Guernica yok!" Nasiller "yeni kitlesel savaş" yöntemlerinin ilk deneyini sonucu böyle özetleniyordu.

Küçük bir İspanya kenti olan Guernica'nın yakışıklı yıkıldığı günlerin üzerinden çok geçmeden aynı topraklardan yeni bir Guernica yükseldi. Bu, bir yandan savaşın acılarını gözler önüne seren, bir yandan da etkileyiciliğine vurulmuş en çarpıcı yapıtlarından biri Guernica'ydı. Onda, bir yandan ölüm, acı, saldırganlık tüm boyutlarıyla açık seçik duyurulmaktaydı; bir yandan da bilinçli bir umut yaşanabiliyordu. Yeni Guernica, savaşın gerçekliği karşısında barış için mücadeleye çağrının ifadesi olan bu olağanüstü resim, yaşanmakta daha da büyük acıların karşı Picasso'nun sanat içi sorumluluğuyla dile getirdiği etkili bir uyarıydı.

O günden bu yana yeryüzünün üzerinde de küçük-büyük bir çok savaş oldu. "Yeni Guernica'lar" yaşandı, yeni Guernica'lar yapıldı. Görmeye savaşın birbiriyle insanlığın "bekçi barış"a ödemiş de gidecek büyüklü. Bugün artık savaş ve barış, mükemmel silahlarının yarışının durdurulması, kısaca "kalıcı barış"ın sağlanması dünyamın dikkat odağında toplanmıştır ve dünyanın içinde bulunduğu durumda büyük değişiklikler oluşturma umudu, her geçen gün daha çok insanın desteklediği bir isteme dönüşmüştür. Barışa giden yolda uluslararası ilişkilerin köklü bir şekilde normalleştirilmesi çabalarının önemi artık daha iyi kavranmaktadır. Artık, ideolojik farklılıkların silahlanma yarışına önlenmesi sorunlarıyla bağlama girişimleri reddedilmektedir. Dünya savaşının yazgısal bir kaçınılmazlık olmadığı anlayışı: herşeyden yana tüm güçlerin kılavuzu olmaktadır. Çünkü, artık bilinliyor ki, "insanlık maddi, manevi varlığını birbirine ekleyip birleştirmek, savaş bu birikimin tamamının nedeni olur ve bir bütün olarak daima insanlığın zararına işler. İnsanı belirleyen onun üstlenemezdir, savaş bunu koparır. Savaşın eylemi insanın zihni faaliyetine ters düşerek kişiliğinin kökeni inkar eder."

"Kalıcı barış özlemi"nin daha da geniş insan yığınlarını yanına almasını sağlayan şey nedir? Günümüzde bu soruya şu yanıtı vermek yanlış olmaz: "Bilinç, bilişeye maloluncu maddi güce dönüşür." Barış bilinci de kitleye maloluna yolunda büyük adımlar atmıştır.

İşte bu noktaya ulaşılmasındaki etkili unsurlardan biri sanat, başka bir deyişle sanatın aktif etkileyebilme gücüdür. Guernica örneği ise, sanatın "aktif etkileyebilme gücü"nün tipik bir örneği olmakla kalmaz, bir bütün olarak sanatın ve sanatçının ciddi bir işleve sahip olabileceğini de gösterir. Bu anlamda Guernica ve Picasso, sanatın ve sanatçının sorumluluğunun ifadesidir.

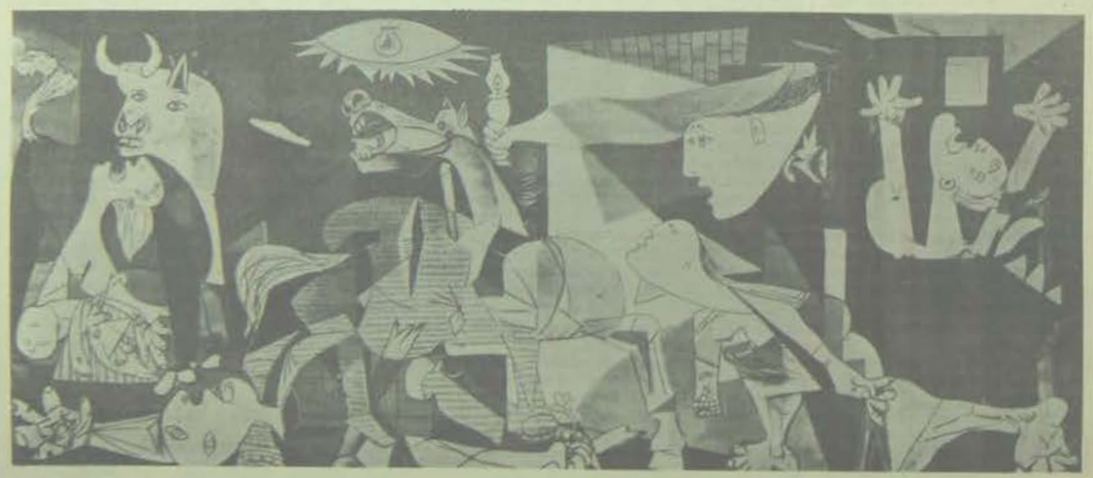
SANATIN VE SANATÇININ SORUMLULUĞU

Şolohov, 1963'te Asya ve Afrika Yazarları 7. Konferansı'nda okunan çağrısında soruyor: "Silahı yalnızca kalem ve bâşit olan yazar tüm bunlara nasıl karşı koyabilir?" Sorunun yanıtı öncelikle sanatçının bilincinde, bununla beraber "barış ve sanatın, özgürlük ve insanlık düşüncesiyle olan doğasından bağlantısı"nda aranmalıdır. Picasso, "sanat asla salt sanatçının değil, tüm varlığımla dövüşmek sorunda olduğumu gösterdi" diyerek tanımlamıştı bu ilişkiyi. Bu ilişki, sanatçıların bulundukları etkinliğin bilincinde olmaları demektir; sanatların dünyada barışın korunmasına yönelik özgürlük ve insanlık doğrultusunda gerçekliğin açığa çıkarılması ve ileriye değiştirilmesi yönünde etkin biçimde kullanabilmeleri demektir; bir yandan da bilinçli bir yandan bilinci içinde hareket etmeleri demektir.

Sonuçta yapıtın sanatçının elindeki en etkili silah "gerçekler"dir. İnsanlar kendilerine ilişkin bu gerçekleri bilmek istiyorlar. Gerçeklere ilişkin bilgilenebilmenin yolu gerçekliğin kaynaklarına yönelmekten geçiyor. Bunun için sanat, insanca idealleri korumak, onları kişisel düzleme getirmek zorundadır; barışa ilişkin sorunlar ancak böylelikle insanların kendi kişisel sorunları haline gelebilir. Sanatçıya düşen görev, herkesin öyküğü ile her bireyin kendi kişisel iyiliği arasındaki bu çok önemli uyumu gözlemlemektir. "Korkunun, ölümün, acının olduğu kadar, mutluluğun, umudun, direncin de ancak birlikte çalışma ve dayanışma içinde sağlanabileceği"ni anlatabilmektir. Sanatçı bütünün ortaya koyarken öncelikle izleyiciyi etkileyebilmektir. Barış bilinci ancak bu perspektif içinde kalıcı güce dönüşebilir.

BARIŞ, İNSANIN ÖZGÜRLEŞTİRİLMESİNİN TEMEL KOŞULLARINDANDIR

Her yeni bilimsel buluş gibi, barışın kazanılması da insanı bir kez daha özgürleştirecektir. Barış mücadelesinin bu çok boyutlu içeriği sanatçının sorumluluğunun da çerçevesini çizer. Toprakları ülkeler silahlar ve yabancı üslerle donatılmış bir ülkenin sanatçısı olarak Türkiyeli sanatçıların üzerine düşen sorumluluk ise aynı bir öneme sahiptir. Dünyada silahsızlanma yolunda önemli adımlar atılırken Türkiye'nin sıcak bir savaşın içine sürüklenmeye, topraklarının yeni nükleer silahlar yerleştirilmeye çalışıldığı bugünlerde barıştan yana sanatçıların barış mücadelesinin dışında kalmaları düşünülemez. En etkin silahı gerçekler olan sanatçılar sanatlarıyla ve tüm varlıklarıyla barışın kazanılması mücadelesindeki saygın yerlerini alacaklardır.

Ali Alaz

Okuma Notları ...

TOGLİATTİ: YENİ KOŞULLARI BİÇİMLERDE KAVRAMA USTASI

Palmiro Togliatti, Yaşamı-Savaşımı

İsmail Gül

İtalyan komünist hareketinin bu büyük önderinin yaşam öyküsünü okuyup bitirdikten sonra, bütün kitap boyunca beni beyecanlandıran Togliatti'nin yaşamının belirgin özelliğinin ne olduğunu ve bunun bir cümleyle nasıl anlatılabileceğini düşündüm. Sonunda temel unsuru, yeni koşulları eski ezberlerle, eski alışkanlıklarla, salt doğruların tekrarı ile değil, yeni biçimler, yeni araçlarda görmeye çalışma arayışının, oluşturduğunu gördüm.

Togliatti'nin ve üniversite yıllarından ölünceye kadar dostu, yoldaşı, kendisi için "*kitapsız ve duyusal deneyimi, politik deneyimiyle benden çok ilerde ve beni yönlendiren ayda*" dediği Gramsci'nin yaşamlarının en belirgin özelliğinin devamlı olmayan, daha açık deyişle modaların arkasına takılmayan coşkulu bir araştırıcılık; eski düşüncelerin yaygınlığının özüne kapılmadan cesaretle özgün görüşlerini sorumluluk inancı canlı, meşaleyi yanık tutup yüce zaferi bekleyerek yerine, gerçek yaşama aktif olarak sarılıp yaşanılan kesagmanın yolunu sürekli aramak olduğu görülüyor.

Bu sonuç, ülkemizde sol içinde bekleginleşmiş iki farklı yaklaşımla ilişkili olduğu için de çekici ve güncel geldi. Bu nedenle, Togliatti'nin yaşam öyküsünü tanımak ve okunmasını izlemek salt bir bilgilenmeye ve İtalyan deneyimini öğrenmeye çağırmanın ötesinde bir anlam kazandı.

Bu büyük komünistin gazeteci, parti yöneticisi ve militanı olarak yaşamından öğrenmemiz çok şey olduğu kuşkusuz. Ama bence en önemlisi, en güncel budur.

Togliatti ve Gramsci'nin, bu iki iyi arkadaşın, üniversite yılları sosyalist hareketle pozitivizmin egemenliğinin hüküm sürdüğü yıllardır. Bu dönemin "*sosyalist yöneticileri de büyük çoğunlukla ünlü deza avukatları, büyük meydan hatipleriydi. Devrimci geçinmek istediklerinde kor bunç bir düşünce boşluğu, örgütlü ve sürekli pratik eylemde tam bir yetersizlik kosterliyorlardı*"(2) Bu durum, Togliatti ile Gramsci'yi coşkun bir araştırmaya itiyordu. "*Sadece gündelik işler ile uğraşan, eğitenleri ve yıl sonu sınavlarından başka kaygıları olmayan öğretici hiçbir şekilde Gramsci ile Togliatti dönemiyle benzemiyordu. İkisi arasında konuşmaların sonu gelmiyordu. Bunlar evlerinde ve Gramsci de yürümek bilmez bir yürüyüşü olduğu için, sokakta yapılan sonu yetmez tartışmalardı. Ama coşku veren tartışmaların özel bir yeri vardı. Sürekli ve ısrarlı bir biçimde bugünün ve geçmişin somut görünüşleri içinde İtalya'nın ekonomik ve toplumsal yaşamı konusunda araştırma yapmakın. İşkın, geleneksel bilim gibi, idealist düşüncenin yeni okulları da sorunlardan kaçtıkları Gramsci için olduğu kadar Togliatti için de pozitivizmin bırakılmasının kesin oku ve herşeyi çabuklaştırdı.*(28)"

Togliatti ve Gramsci gençler arasında çok sevilliyorlardı. Çünkü, yeni ve zamanı ne olursa olsun, ne kadar soyut olursa olsun dinliyorlar ve tartışıyorlardı. Anlatım biçimlerinde yeni bir şeyler vardı. Bu biçimin günün gerçeğini, kitabî sanatiyla hiçbir ilgisi yoktu. Laf değil, kanıta ve muhakemeye dayanıyordu.

Bu iki temel özelliklerinin, yani sorunları yeni biçimlerde kavramak, çözümleri laf-ı ve alışkanlıkların dayanan hamasiyetle değil kanıta ve muhakemeye dayanarak aktarmak yeteneğini; 1920'lerde partinin, değişen yeni koşulları, yeni biçimde kavramasını, politik olarak yenilenmesi mücadelesinde daha da yetkinleştirerek kullandılar.

İşte bizim ülkemiz içinde güncel olan İtalyan Komünist Partisinin bu politik yenilenme sürecinde yaşadığı tartışmalarda.

1922 yılında partinin ilk temel sorunu vardı: Birincisi faşizme, ülkenin siyasi ve toplumsal koşullarındaki bu yeni duruma ilişkin yeni politikaların belirlenmesi, çalışma tarzı ve örgütlenmesinin bu politikalara uygun hale getirilmesi, ikincisi Maksimalistlerle birleşmenin gerçekleştirilmesiydi.

Birinci soruna ilişkin görevler bir yandan Ulusal doğrulara bağlı ve sınıflı bunları yücelteyen, çemalist "sol" Sendikacılığı etkisizleştirmek, diğer yandan, bu etkisizleştirme çabası içinde partinin yeni koşullarda izleyeceği yeni politikaları belirlemekti.

Sendikacılar değişen koşulları yeni biçimlere kavramak yerine, "*faşizmle başka bir biçime hükümet arasında bir farklılık yoktur. Reformlarının akıldışını gözler önüne sermek için savaşmak, en gerekli olan budur*" diyorlardı. Togliatti ise ulusal ölçekte bir mücadelenin gerekli olduğunu, "*Arditi dei Popolo*" adlı halkın özsavunma hareketine aktif olarak girilmesini, kaybı gidere çözümlerle karşılık verilmesini, hapsinin böylece çıkarılabileceğini savunuyordu. Sendikacılar Arditi dei Popolo hareketinin yöneticilerinin güvenilmez olduğunu, komünistlerin bu hareketa girmek yerine kendi gruplarını kurarak kahramanca çıkışlar yapmalarını öneriyorlardı. Bunlara göre çoğunluğu kazanmak oğruna kavgalı hareketin "temizliği"nden tavız vedilmezdi. Kısacası, iktidarı doğrudan doğruya ele geçirmek için yeryüzü mücadele edilebilecek koşullar oluşuncaya kadar, temizlik, saflık korunmalı, meşale yanık tutulmalıydı.

Bu sorulan cevaplarla çözüme ulaşılabilmesi halkbuliyetine karşı mücadele yeni politikalar oluşturma çabası içinde alınan kapsayacak biçimde sürdürüldü.

"*Asıl olan Gramsci'nin İtalyan toplumunun, sınıflarını ve bölgesel farklılıklarını nesnel çözümlenmesinden hareket ederek ve politik gruplaşmaların eleştirisini, yorgun ve perspektifsiz sürekli bu çözümlemelere başlayarak aşladığı kısım. Proletaryanın mücadelesi böylece gerçek, ona veriken yön de bilimsel oluyordu. Bu mücadelenin asıl amacı bugün olduğu gibi sosyalist toplumun kurulmasıydı, bu gözden kaçırılmıyordu tam tersine. Ama bir zamanlar koşullar ve buna ulaşmak için izlenecek yol daha bekirgin hale geliyor, ayrıca bu hedef, verileri ve doğrudan koşulları ülkemizde yaşanan gerçeğin ulusal bir tarihin zorunlu sarı noktası da oluyordu.*"(114)

Togliatti partinin politikasını şöyle belirtiyordu. "*Parti şöyle bir anlayışı benimseyemez: önce bir siyasal örgütün evrimi ve kadroların saptanması, sonra bu siyasal örgüt, onları ve yönetici erkinin oynamak üzere kitlelerin hareketini beklemesi durumu. Böyle kapılar içine sokulan ve izlenen bu bilimsle anlayan partiler devrimin hazırlanması ve yönetimine ilişkin gerçek görevini bir tasarıma sığdıramazlar.*"(106)

Kısacası parti, görevini bir dizi ulusal doğrulara sürekli bağlı kalmayı beyanname-programlaştırmaya değil, salt nesnel faktörlerin kaçınılmaz gelişmesinin bir sonucu olarak o yüce zaferi bekleyeceğini öğüdleyerek, o zamana kadar "insanı canlı tutan, meşaleyi yanık" tutarak değil, günlük yaşamdan kopmama ve geniş kitleleri bu değişme sürecinde de yakalama çabasını ve becerisini göstererek yerine getirebilir.

Sonuçta eski sekter komünistler liderinden doğrudan bir geçişmek için yenilgeci mücadele edeceklerini aşılayarak beklemekten başka perspektifler de bulunabileceğini olaylar içinde görüllüyor.(125).

Geçen sayımızdaki *Bu Kadının Adı Yok* yazısının son bölümü teknik bir aksaklık nedeniyle eksik olarak yayınlanmıştır. Kalan bölümü, yazarından ve okuyucularımızdan özür dileyerek yayınlıyoruz.

Yazın

Kadının kendini bulma çabasını özel şikâyet duygusunun duyurulmasıyla doygun bir düş süreç. Yalnızca kendisine ait olan dört duvarın içinde bağımsız ve tek başınadır. Dört duvarın koynası açmakta ya da açmamakta, içeriye insanca bir sıcaklık alıp almamakta özgürdür. İşte önemsiz kadının kendisini bulmasıdır. Bulmuştur da. Filmin başında giysileriyle çelişi güzel ve kendini yaşmaya biçimliliği anlarını daha bir bilinçle yaşmaya karar verir. Sanki yaşadıkları tüm kadınların yazgısı mıçasına, yaşadıklarından edinebildiğini... pek çok şey varmaçesine... Ne diyebilir, sağlasın Duygu Asena.

Filmin sonunda çevirişmeler kadın. Cinselliğinden, yaşlılardan arınmış, atılkılara karşı koyma a hazır(!)

Filmde, erotizmin bilinçli olarak yanlış biçimde kullanılması gerekçesiyle eleştiriyi reddediyor. Filmin içine tam anlamıyla oturmuş, işlevsellik sağlamamış gerekçesi bir çoğalıtık ve tıpkı'ın oluşturduğu sakıntıdan biri olarak görülmeli. Bu gösterim biçimi ve içeriğin sürekli değişik olması, kadına cinsellik kazandırmaya çalışan kadın filminde, kadının cinsel açı dan yine araç olarak kullanıldığı izlenimini uyandırıyor.

Yalnızca kadını değil, insanı yanlış olduğuna inandırmaktan cayamak için, başkalarının bize ait arzularına da gerek duymuyor. Hepimizin biraz adı var çünkü ve biz bu adlardan çok daha önemliyiz. Denilebilir ki bu görüşümüz bütünde. Fırtınalıyla dalgasıyla, durgunluğuyla... içine dalmayı denemek, yavaş yavaş da olsa yok olmadığımızı mutlaka göreceğiz

okurdan

"Yunanistan'daki gençlerle Türkçe yazışmak istiyorum."

Merhaba diyerek yazıma başlıyorum. Sevgili Yarın'cılar dergimizin ikinci (79) sayısı bugün elime geçti. Birinci (77-78.) sayıya göre daha güzel, daha içerikli. Umarım böyle devam eder... Dergiye muhabir olmak istiyorum. Muhabir yapıyor musunuz? Muhabir olursam yarışmaya katılabilir miyim? Yunanistan'daki gençlerle de Türkçe yazışmak istiyorum. Bu konuda yardımcı olursanız sevinirim. Şimdiden teşekkür ederim. Mutlu yarınlara.

Fatih Kamcıoğlu
Ceylanpınar, Şanlıurfa

"Yarın demokratik kültüre katkıda bulunuyor?"

Yarın'ın sürekli abonelerinden biriyim. Üzüm bir süreden beri Yarın'ları düzenli olarak gönderme duyarsızlığını ve düşüncesizliğini gösteriyorsunuz. Eğer kabul ederseniz bu kısa mektupla açıklıklarınızı istemek istiyorum.

Bir çok arkadaşım gibi ben de üniversite geçişliğinden geliyorum ve tabii gençlik hareketini izlemeye, gözlemeye büyük önem veriyorum. Yarın bana bu gerekliliğimi karşılıyor. Hemde belki de daha önemlisi ülkemiz solunda henüz bir gelenek halini gelemeyen "demokratik kültür"e yayın yoluyla katkıda bulunuyor.

Gençlik içinde yürütülen çalışmalara ilişkin değil de genel siyasi çizgide sizlerden oldukça farklı düşünüyorum. Fakat bu sizlere yakınlık duymam için bu koşullarda gerçekleştirdiğimiz dayanışma ve üretişimi ileride ve daha boyutlu bir biçimde sürdürmem için engel oluşturmuyor.

Dayanışmamızın daha da gelişeceğini umuyor, başarılar diliyorum. Hoşçakalın.

Mavi Karabulut Meriç-Istanbul

"Yunan gençlik hareketinin deneylerini aktarmak istiyorum."

Değerli Yarınçı arkadaşlar,

Ben uzun bir zamandır Yunanistan'da bulunuyorum. Öğrenciyim. aynı zamanda çalışıyorum. Bunun dışında yapmam gereken görevlerim de var. Bu iki halk, bu iki gençlik arasında yapabileceğimiz çok şeyin olduğu gerçeğinden hareketle sizinle bağ kurmak istiyorum.

Yunanistan gençlik hareketinin geçmişi, bugünkü mücadelesi ilgi alanımda. Sürekli olarak YARIN ve ODIGITIS'i izlemeye çalışıyorum. Sizin ODIGITIS'de olan yazışmalarımız dışında, Yunan gençlik hareketinin deneyimlerini ve mücadelesini sizlere aktarmak istiyorum. Ayrıca sizlerin Yunanistan'dan bizden istediklerinize de yanıt vermeye çalışacağım.

Basileia Gilini Atina-Yunanistan

"Gorbaçov birçok insanı etkilemeye devam ediyor."

Merhaba,

Yeni sayınız ve ardından mektubunuzu aldım. Yarın'ın UOB'ün 15. Kongresi'nde temsil edilmesi ve ilgi uyandıran delegasyonlar arasında yeralmasını bizlere büyük moral verdiğini bilmenizi istiyorum. Cevabi Yarın'ı özelde de Yeşilay Çorçar'ı kutlar, başarılar dilerim.

Ocak-Şubat sayısı bir kesçe kapışılarak okundu. Çünkü yılar oldu artık bu tür haberler duymuyoruz. Örneğin gazetelerin gibi, Gorbaçov'un kitaplarını ilk fırsatta gönderin. Gorbaçov birçok insanı etkilemeye devam ediyor ve araştırma isteği doğuruyor. Kuşkusuz bu durum bilimsel maddeci çizginin savunucuları için büyük bir kazanım.

Sonlarken çalışmalarınızda başarılar diler, dayanışma duygularımızı belirtirim.

Mirza Turgut ETYP Öğrenci Evi
Antakya

"Yarın bütün gençlik hareketinin sorunlarını işlemelidir."

Ülkemizin gençliğinin tüm sorunlarının, isteklerinin dile getirilmesi, savunulması bugün daha acil bir sorun olarak karşımızda durmaktadır. Çalışan, emekçi gençlik bugün bilinç, ve örgütlenmeden yoksundur. Dolayısıyla köylü gençlik de aynı durumdadır. Yani işçi, emekçi gençlik ve köylü gençlik ile öğrenci gençliği kapsayacak merkezi, yığınsal ve birleşik gençlik örgütünün oluşturulmasının bugün çok daha büyük önemi vardır.

Bunun için Yarın, eğitsel, bilimsel, kültürel ve sanatsal konuları işlemekle beraber, bütün gençlik (öğrenci, işçi, köylü) hareketinin sorunlarını işlemelidir.

Sizlere çabalarınızda başarılar dilerken; daha mutlu yarınlarda buluşmak dileğiyle, sevgi ve saygılar

Ali Meriç Gaziantep

OKTAY RIFAT'I YİTİRDİK

Nisan ayı içinde yitirdiğimiz şairimiz Oktay Rıfat'ın yine aynı adı taşıyan kitabından "Ellerî Var Özgürlüğün" adlı bütün yayınlarını, sevgiyle anıyoruz.

ELLERİ VAR ÖZGÜRLÜĞÜN

1

Köpürerek koşuyordu atlarımız
Durgun denize doğru.

2

Bu uçuş, güvercindeki,
Özgürlük sevinci mi ne?

3

Öpüşmek yasaktı, biliyor musunuz,
Düşünmek yasak,
İşçiliğini savunmak yasak!

4

Ürünü ayırmışlar ağanından,
Tutturabildiğine,
Satıyorlar pazarda;
Emeğin dalları kımıltısız, yerde.

5

Işık kör edicidir, diyorlar,
Özgürlük patlayıcı.
Lambamızı bozan da,
Özgürlüğe kundak sokan da onlar.

Uzandık mı patlasın istiyorlar,
Yaktık mı tutuşalım.
Mayın tarlaları var,
Karanlıkta duruyor ekmekle su.

6

Elleri var özgürlüğün,
Gözleri, ayakları:
Silmek için kanlı teri,
Bakmak için yarınlara,
Eşiliğe doğru giden.

7

Ben kafes, sen sarmaşık;
Ölen dolanabildiğin kadar!

8

Özgürlük sevgiyi bu,
İnsan kapıbaya görün bir kez;
Bir urba ki eskimez,
Bir düş ki gerçekten daha doğru.

9

Yiğit sürdüren tarihsel akışın,
İşçiler, evren kovanının arıları:
Bir kara somunun çevresinde döndükçe
Dünyamıza özgürlük getiren kardeşler,
O somunla doğrulur uykusundan akıl,
Ağırır asomunla bitmeyen gecemiz:
O güneşle bağımsızlığa erer kişi.

10

Bu umut özgür olmanın kapısı;
Mutlu günlere insanca aralık.
Bu sevinç mutlu günlerin ışığı;
Vurur üstümüze usulca türkek.

Get yurdumun insanı görün artık,
Özgürlüğün kapısında dal gibi;
Ardında gökyüzü kardeşçe mavi!

düşmana inat bir kitap daha

Kağıda, malzemeye zam üzerine zam getiriliyor. İsteniyor ki, kitap yayınlarımasın, ilerici ve demokrat yayınevleri teker teker kapatılsın. İşte bunun için diyoruz ki, DÜŞMANA İNAT BİR KİTAP DAHA...

Bu kampanyamıza
sizler de, BİR KİTAP DAHA, diyerek katılın, katılın ki, çabalarınızla yeniden bir kitap daha basılabilsin, okunabilsin. HAYDİ...

%50 İndirim

1 Haziran'a Kadar

Kim Korkar Muhammed'den, N [illegible]. 1260 lira.
Ankara Ağıdı, Yaşar, 2625 lira.
Bütün Tarihi, Haluk Gerger, 1680 lira.
Edebiyat Barış Üzerine, Aziz Çalışlar, 3360 lira.
Edebiyat Bülteni 1, Pazarlov 2500 lira.
Edebiyat Bülteni 2, Pazarlov 4000 lira.
Türkiye Barış Derneği Davası-Sorgular, 4000 lira.
Sanat Edebiyat Üstüne, Nazım Hikmet, 4200 lira.
Toplumcu ve Birey 1, Pazarlov, 2000 lira.
Toplumcu ve Birey 2, Pazarlov 1890 lira.
Fuhuşta Nedir?, 2100 lira.
Kapitalizm Nedir?, 2310 lira.
Yeniçeriler ve Kadro Politikası, Gorbaçov, 1260 lira.
Nükleer Silahlanma ve Barış, Gorbaçov 945 lira.
Ekim ve Perestroyka, Devrim Sürüyor, Gorbaçov, 1260 lira.
Ekonominin Kısa Yeniden Kurulması, Gorbaçov 1 890 lira.
Barış İçin Yazdıkları Çizdikleri, Gorbaçov, 1890 lira.

Aykırı Yaşamak, Şükrü Erbaş, 1200 lira.
Yolculuk, Şükrü Erbaş, 735 lira.
Günlerimiz, Yağmur Atsız, 735 lira.
Yine de Gülümseyerek, Nihat Behram, 2625 lira.
Dingin ve Kuşkusuz, Kemal Durmaz, 735 lira.
İçerden Dışarıya Sevgilerle, 1470 lira.
Görülmüştür-Hapishaneden Mektuplar, 1680 lira.
Sovyet Romanı, Mümtaz Kol, 1250 lira.
Öğrenci Dernekleri, Serdar Can, 500 lira.
Öğrenci Kıyımı, Selim Demirci, 400 lira.
Filistin ve Siyonizm Trajedisi, 1500 lira.
Güney Afrika Cumhuriyeti, Gürhan Uçkan, 3150 lira.
El Salvador'da Devrim, 1470 lira.
Güneyde Söyleşiler, Marta Traba, roman, 2520 lira.
İki Oyun, Gorki-Schneider, Tiyatro, 1680 lira.
Palmiro Togliatti, Yaşam Savaşımı, 3360 lira.
Steinberg, karikatür, 1575 lira.
Barış ve Savaş Sorunu Üzerine, Einstein-Freud Yazışması, 250 lira.

BİLİM VE SANAT KİTAPLARI

YARIN YAYINLARI

İstemeye havale adresi Asmalıçeşme sk. 14/2, Bünderek, İstanbul. Not: Ödemeli istekte bulunmayınız, toplu isteklerinizi için eğer posta havalesiyle gönderiniz, yayınevlerimize bildiriniz.

BARIŞ FİLİSTİN HALKINDAN YANA OLMAK ZORUNDADIR

Filistin halkının İsrail siyonizmine karşı yıllardır süren onurlu kurtuluş mücadelesi 1987 Aralık ayından bu yana işgal altındaki topraklarda başlatılan direniş hareketiyle yeni bir ivme ve boyut kazanmış oldu. Direniş, Filistin sorununu dünya kamuoyunun öncelikli gündemine bir kez daha soktu. En önemlisi, İsrail'in işgal ettiği topraklarda uyguladığı baskı şimdiye dek olmadığı kadar açık ve etkili biçimde teşhir edildi. Filistin halkı, kendi kaderini tayin hakkı mücadelesinde bir adım daha ilerlemiştir. Bağımsız Filistin Devletine bir adım daha yaklaşmıştır.

Filistin halkının birlik içinde ve yılmadan sürdürdüğü direniş eylemleri, soruna çözüm arama uğraşısını da hızlandırdı. ABD, "Barış Planı" adını verdiği öneriye destek aramak amacıyla Dışişleri Bakanı George Shultz'u Ortadoğuya gönderdi. Shultz'un bir günde Kudüs, Riyad, Amman kentlerinde boy gösterebilecek bir hızla yaptığı mekik görüşmeleri bir "panik havası" izlenimi verdi, ister istemez. Oyle ki, Shultz İsrail Başbakanı İzak Şamir ile görüşürken, ABD yönetimi 2 milyar dolar tutarında geliştirilmiş F-16 savaş uçağını İsrail'e satmak istediğini Kongre'ye bildirme jestinde bulunuyordu.

Ebu Cihad'ın öldürülmesinden 1 gece sonra dışarı çıkma yasağı konulan tüm Batı Şeria ve Gazze Şeridinde, her yere Filistin bayrakları asılıyordu. İsrail'in işgal ettiği topraklarda duvarlara "İntikam Alacağız" yazısı yazılıyordu. "Birleşik Ayaklanma Liderliği" imzalı bildirileri belki Shultz da okuyordu. Bildiride Filistinlilerce "ev ekonomisini" geliştirmeleri, "tavuk ve tavşan yetiştirip sebze ekmeleri" isteniyor.

Birleşmiş bir halkın direnişini yitirmeyeceğini ve zamanın siyonizmin aleyhine işlediğini gösteriyor herşey. Er geç adil ve barışçı bir çözüm için, İsrail siyonizminin köşeye sıkışacağı sezilebiliyor.

ABD yönetiminin Filistin konusunda uluslararası konferans toplanması yolundaki öneriyi ocak ayında BM Güvenlik Konseyi'nde veto ettikten sonra, bir barış planı oluşturması bu anlamı taşıyor. Baştan şunu söylemek gerekiyor ki, getirilen barış planı ne İsrail, ne de Filistinliler tarafından kabul gördü. Bu, bir acizliğin, çaresizliğin göstergesidir.

Emperyalizmin barış planını yalın bir biçimde özetlemek için Shultz'un International Herald Tribune Gazetesinin 29.3.1988 tarihli sayısında yayınlanan bir makalesine göz atmak yeterli:

"...İler bunalımın kendine özgü tarihi özellikleri vardır... Sorun, tarafları savaş alanından görüşme masasına çekebilmektir... Arap-İsrail anlaşmazlığında görüşmelerle sonuç alınabilir... Son zamanlarda bazı çevreler belirleyici rol oynayacak bir uluslararası konferans üzerinde durmaktadır... Bize göre, bu tür bir konferans gerçek görüşlerin ortaya çıkmasını olanaksız kılar... ABD'nin desteklediği öneride bir dizi ikili görüşmelerin başlatılması, sonradan görüşmelerin statüsü konusunda taraflardan tavırların alınması öngörülüyor. İkili görüşmelere katılan tarafların tümünün Güvenlik Konseyi'nin 242 ve 338 No'lu kararlarını kabul etmesi ve terörizm ile şiddeti reddetmesi şarttır..."

Görüldüğü gibi öneri yalnızca İsrail ve Arap komşuları arasında ikili görüşmelerin (İsrail-Suriye, İsrail-Lübnan, İsrail-Ürdün) başlatılması şeklindedir. Oysa bölgede kapsamlı ve adil bir barış için gerekli en önemli unsurlar gözardı ediliyor. Taraflar olarak yalnızca İsrail, Suriye, Lübnan, Ürdün görülüyor. Bu, şimdiye değin birçok kez oynanmış bir senaryodur. Bu senaryonun dışında mücadele eden ve meşru anlamında topraklarının sahiplerinden bir halk vardır. Geleceğini belirleme hakkı bu halkındır. Ama, ABD görüşmelerdeki ekseni, Arap ülkelerine kaydırmak istiyor. Filistin Kurtuluş Hareketi'ni Arap rejimleri arasındaki hegemonya çatışmaları içinde güdükleştirmeyi amaçlıyor. Hatırlamalıyız; ABD'nin taraf saydığı Suriye ve Ürdün, ülkelerinden Filistinlileri sürmekle kalmayıp, kurtuluş hareketindeki dinamikleri güdümleri altına almaya çalışmışlardır. Ama, özellikle İsrail'in Lübnan'ı işgali (1982) ve FKÖ'nün Beyrut'u terketmesi sonrasında, kurtuluş hareketinin kendi örgütlü gücüne güvenmesi gerektiğini açık bir biçimde doğrulamıştır. Bugün İsrail'in ateşli silahlarına taşlarla karşı koyan kitlenin büyük çoğunluğunu 21 yaşın altındaki gençler oluşturuyor. Bu durum, 50-60'lı yıllarda Arap ülkelerinin İsrail ile olan çatışmaları içinde bir unsur sayılan Filistin Hareketi'nin 1967 Savaşı'nda Arapların yenilmesiyle bağımsız hareket çizgisini büyük ölçüde kazanmasının sonucudur. Gerçek taraf olan Filistin Kurtuluş Hareketi, ancak FKÖ'de birleşen kendi gücüne güvendiği sürecesiyonizme karşı mücadele verebilecektir.

Bu nedenle, 1967'de İsrail'in işgal ettiği toprakları ede etmesini ve bağımsız Filistin Devleti'nin kurulmasını öngörmeyen Batı Şeria ve Gazze Şeridi'ni İsrail'e bağlı özerk bölgeler haline sokmayı amaçlayan, İsrail'in güvenliğini söz konusu ederken Filistinlilerin haklarını gözönüne almayan bir plan "barış planı" olamaz. Barış, halkların olmalıdır. Barış, Filistinlilerden yana olmak zorundadır.

Emperyalizmin barış planı karşısında çok daha gerçekçi bir uluslararası barış konferansı önerisi vardır. BM bünyesinde gerçekleştirilecek konferansa, soruna taraf olan İsrail ve Filistin halklarının yasal temsilcilerinin yanı sıra BM Güvenlik Konseyi Daimi Üyelerinin katılması öneriliyor. Öneri, Filistin halkının tek temsilcisi FKÖ tarafından kabul edilmektedir. Siyonist İsrail yönetimi ise konferansa konu oluşturacak bir sorun göremediğini belirtmektedir. İlan edilmemiş savaşta bir taraf olan ABD bu konferansa "olumsuz" kaydı koymuştur. Çünkü, konferans açık görüşmeler biçiminde olacaktır. Açıklık, emperyalizmi ürkütmektedir.

Öte yandan İsrail demokrasi güçlerinin uluslararası konferansa yaklaşımı olumludur. Örneğin, Filistin halkının milî adalesine destek veren İsrail Komünist Partisi (İKP) uluslararası konferansı benimserken, sorunun ancak İsrail'in işgal ettiği topraklardan çekilmesi ve bağımsız Filistin Devletinin, Kudüs'ün Arap kesiminin içeren Ürdün'ün batı yakasında ve Gazze Şeridi'nde inşa edilmesiyle adil bir çözümün gerçekleştirilebileceğini düşünmektedir.

Bu zeminde uluslararası konferans ancak bağımsız Filistin Devletinin kurulmasını ön koşul sayarak toplanırsa Filistin halkının devrimci çıkarları doğrultusunda çözüm sağlayabilir. Filistin halkının kendi geleceğini her türlü dış müdahale ve tehditten bağımsız belirleme hakkını kazanması, bütün Ortadoğu halklarının gelecekteki barış ve demokratik gelişme zeminlerini hazırlayacak, dünya barışına büyük bir katkı sağlayacaktır.

Önemle bir daha vurgulamak durumundayız; Ortadoğu halklarının çıkarlarını gözeten, kapsamlı ve adil bir barış, dünya siyasal konjonktüründe önemli bir sıçramayı öngörmektedir. Bu nedenle, tüm uluslararası demokratik kurumlar, Golan Tepelerinde yaşayan Dürzi Araplar, İsrail'deki Hıristiyan ve Müslüman diğer Araplar, demokrat Yahudiler ve başka halkları ezen halkların özgür olamayacağı bilincini taşıyan tüm güçler, saflarını sıklaştırmalı, enternasyonalist ruhla emperyalizme karşı mücadele etmelidirler.

Filistin Kurtuluş Örgütü önderlerinden ve El Fetih Silahlı Kuvvetleri Komutanı *Ebu Cihad (Halil El Vezir)*, 16 Nisan 1988'de Tunus yakınlarındaki konutunda, 9 kişilik bir silahlı komando grubunun saldırısı sonucu öldü.

FKÖ saldırıdan İsrail'i sorumlu tuttu. Ebu Cihad'ın öldürülmesi üzerine, İsrail işgali altında yaşayan Filistinliler 3 günlük yas ilan ettiler; saldırıyı protesto ederek gösteriler düzenlediler. Hemen tüm dünyanın saldırıdan sorumlu tuttuğu İsrail, yas sürecince de saldırgan tutumunu sürdürdü ve 6 Filistinli daha, İsrailli askerlerin gösterilere müdahalesi sonucu yaşamını yitirdi.

Ebu Cihad'ın cenazesi, 20 Nisan 1988 günü düzenlenen büyük bir törenle Şam'da toprağa verildi. Bir süre istenmeyen adam ilan edilerek Suriye'den ayrılan Ebu Cihad'ın cenazesine çok sayıda Filistinli mültecinin de katıldığı görülendi. Ebu Cihad için Lübnan'ın batısı ile Sayda kentlerinde de törenler düzenlendi. Törenlerde Ebu Cihad için "Sen Ayaklanmamızın Şehidisin" sloganları atılırken, İsrail de kınandı.

Biz de İsrail'in bu insanlıkdışı saldırısını şiddetle kınıyoruz.

A. Erhan Çelik • Ahmet Gürata